

නැවත පදිංචි කිරීමේ වැඩරාමුව

ව්‍යාපෘති අංකය: 50063

2018 නොවැම්බර්

ශ්‍රී ලංකා : කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය

ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව වෙනුවෙන් ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ප්‍රවාහන හා සිවිල් ගුවන් සේවා අමාත්‍යාංශය හා ශ්‍රී ලංකා දුම්රිය සේවය විසින් සකස් කරන ලදී.

මෙම නැවත පදිංචි කිරීමේ වැඩ රාමුව, ණය ගැනුම්කරුගේ ලියවිල්ලකි. මෙහි පළකෙරෙන අදහස් අවශ්‍යයෙන්ම, ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය, කළමනාකාරිත්වය හෝ කාර්ය මණ්ඩලය නියෝජනය නොකරයි.

පටුන

පටුන	2
කෙටි වදන්	4
පාරිභාෂික වචන මාලාව	5
ව්‍යාපෘති සිතියම	7
I. හැඳින්වීම	8
II. ව්‍යාපෘතිය	9
III. නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම සම්පාදනය කිරීම	9
IV. අරමුණු, ප්‍රතිපත්ති රාමුව සහ හිමිකම්	12
A. ප්‍රතිපත්ති සහ නෛතික රාමුව	12
V. පරතරය විශ්ලේෂණය කිරීම: ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ නැවත පදිංචි කිරීමේ නියාමන රාමුව සහ ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන් වූවන් නැවත පදිංචි කිරීමේ සමාජ ආරක්ෂණ ප්‍රතිපත්තිය	18
VI. ව්‍යාපෘතියේ ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන් වූවන් නැවත පදිංචි කිරීමේ මූලධර්ම	18
VII. අනාවරණය සහ වර්ගීකරණය	20
VIII. සමාජ ආර්ථික තොරතුරු	21
A. සමාජ හා දරිද්‍රතා මූලික තක්සේරුව (IPSA)	21
B. සමාජ ආර්ථික සමීක්ෂණය/ සමාජීය බලපෑම් තක්සේරු කිරීමේ සමීක්ෂණය	21
C. සංගණන හෝ ජනගහන වාර්තා	22
D. ක්‍රමවේදය	23
E. ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවයේ බලපෑම්, අවදානම්භාවය සහිත කාණ්ඩ සහ බලපෑම් අවම කිරීමේ ක්‍රියාමාර්ග	24
F. කඩඉම් දිනය	25
IX. තොරතුරු විමසීම, සහභාගීත්වය සහ අනාවරණය	25
A. සහභාගීත්වය	25
B. අනාවරණය	29
X. වන්දි ගෙවීම, ආදායම් ප්‍රතිස්ථාපනය සහ ප්‍රතිස්ථානගත කිරීම	30
A. අහිමි වූ සහ බලපෑමට ලක් වූ දේපළ තක්සේරු කිරීම	30
B. සාකච්ඡාකොට එකඟතාවයට පැමිණි ඉඩම් අත්කර ගැනීම්	31
C. ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය තක්සේරු කිරීම	31
D. හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුව	33
E. වන්දි ගෙවීම සඳහා වන විශේෂ වැඩපිළිවෙල	34
F. ගොඩනැගිලිවල පුනස්ථාපන පිරිවැය සහ අනවසර ඉඩම්වල සිදු කරන ලද වෙනත් සංවර්ධන සඳහා වන්දි	34
G. පොදු දේපළ	35
H. තාවකාලික බලපෑම්	35
I. ආදායම් ප්‍රතිස්ථාපනය	35
J. ප්‍රතිස්ථානගත කිරීමේ සැලසුම	36

XI.	ආයතනික වැඩපිළිවෙල.....	37
A.	දුක් ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ යාන්ත්‍රණය.....	37
B.	නැවත පදිංචි කිරීම පරිපාලනය	39
C.	ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය(PMU).....	39
D.	නැවත පදිංචි කිරීමේ කාර්ය මණ්ඩලය, උපදේශකවරුන්, රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන සහප්‍රජා මූල සංවිධාන.....	40
E.	ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ඒකක	41
XII.	සුපරීක්ෂණය හා වාර්තාකරණය	43
XIII.	නැවත පදිංචි කිරීමේ අයවැය	45
XIV.	ක්‍රියාත්මක කිරීමේ උපලේඛනය.....	47
1.	දීමනා/ දිරිදීමනා හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුවමගින් තීරණය කෙරෙනු ඇත.....	80

ඇමුණුම්:

ඇමුණුම 1: නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම සකස් කිරීම - මගපෙන්වීම

ඇමුණුම 2: පරතරය විශ්ලේෂණය: ශ්‍රී ලංකාව සහ ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව – සමාජ ආරක්ෂණ අවශ්‍යතාවයන් සහ ධාරිතාවය

ඇමුණුම 3: ස්වකැමැත්තෙන් තොරව නැවත පදිංචි කිරීමේ බලපෑම් වර්ගීකරණය - පරීක්ෂා කිරීමේ ලේඛනය

ඇමුණුම 4: හිමිකම් ගෙවීමේ ක්‍රමවේදය

කෙටි වදන්

DOR	දුම්රිය දෙපාර්තමේන්තුව
DRC	ක්ෂය කරන ලද ප්‍රතිසම්පාදන වියදම
EA	ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය
EAC	හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුව
EIA	පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරු කිරීම
FGC	ඉලක්කගත කණ්ඩායම් සඳහා උපදේශනය
GN	ග්‍රාම නිලධාරී
GRC	දුක් ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ කමිටුව
GRM	දුක් ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ යාන්ත්‍රණය
IA	ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරන නියෝජිත ආයතනය
LAA	1950 ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනත
MFF	බහුවිධ මූල්‍යකරණ පහසුකම
MLLD	ඉඩම් හා ඉඩම් සංවර්ධන අමාත්‍යාංශය
NIRP	ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචිකිරීමේ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය
PAPs	ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන්
PIU	ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ඒකකය
PMU	ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය
PPTA	ව්‍යාපෘති සකස් කිරීමේ තාක්ෂණික සහාය
RAP	නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම
SIA	සමාජ බලපෑම් තක්සේරු කිරීම

පාරිභාෂික වචන මාලාව

කඩඉම් දිනය (Cut-off-date) : ඉඩම් හෝ පදිංචි ස්ථාන නැතහොත් ඉදිකිරීම් වැනි වෙනත් වත්කම්, ඒවා සඳහා නෛතික හිමිකමක් සහිත පුද්ගලයන්ගෙන්, පදිංචිකරුවන්ගෙන්, බදුකරුවන්ගෙන්, අනවසරකරුවන්ගෙන් හෝ අනෙකුත් පුද්ගලයන්ගෙන් අත්කර ගැනීම පිණිස ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනත යටතේ අත්කර ගැනීමේ නිවේදනය නිකුත් කරනු ලබන දිනය වේ. අනවසරකරුවන්, අවිධිමත් පදිංචිකරුවන්, බලහත්කාරයෙන් අයත් කරගෙන සිටින්නන්, කුලී නිවැසියන් හා බදුකරුවන් වැනි ඉඩමට නෛතික හිමිකමක් නොමැති පුද්ගලයන් සම්බන්ධයෙන් කඩඉම් දිනය ලෙස සලකනු ලබන්නේ බලපෑමට ලක් වූ ප්‍රදේශයේ ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරයා සමඟ සාකච්ඡා කොට, ක්‍රියාත්මක ආයතනය විසින් නියම කොට ප්‍රසිද්ධ කරන ලද දිනයක් හෝ ව්‍යාපෘති සංගණනය සිදු කරන දිනය වේ.

බාධාවන්/ අවහිරතාවයන් (Disturbance) : දුටුලි සහ ශබ්ද දූෂණය වැනි බාධාවන්, බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයෙකු හෝ කුටුම්භයක් විසින් භාවිතා කළ පුද්ගලික ඉඩමක්, අනවසර ඉඩමක්, බදු ඉඩමක්, කුලී ඉඩමක් හෝ කවර හෝ දේපළක් අතිවාරයය අත්කර ගැනීම හේතුවෙන් පුද්ගලයෙකුගේ හෝ කුටුම්භයක සාමාන්‍ය ජීවිතයට බලපාන ආකාරයෙන් ජීවනෝපාය මාර්ග වලට හෝ ජීවන පිළිවෙලට සිදුවන බාධාවන් වේ.

හිමිකම් (Entitlement) : ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් අවතැන්වීමෙන් පසුව ඔවුන්ගේ සමාජ ආර්ථික තත්ත්වයන් ඔවුන් ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වීමට පෙර පැවති තත්ත්වයට නැවත පත්කර ගැනීමට හෝ ඊට වඩා වර්ධනය කර ගැනීම පිණිස, වන්දි ලබාදීම, ආදායම් ප්‍රතිස්ථාපනය හා අන්තර්කාලීන සහාය, පදිංචිය මාරු කිරීම සඳහා සහාය, නව වාසස්ථානයක ප්‍රතිස්ථානගත වීම සඳහා සහාය සහ වෙනත් අනෙකුත් ප්‍රතිලාභ ලබාදීම ඇතුළත්ව විවිධාකාර ක්‍රියාමාර්ග. භෞතික අවතැන්වීම හෝ ආර්ථික අවතැන්වීම යන දෙආකාරයෙන්ම අවතැන්වීම සිදු වේ. යම් පුද්ගලයෙකුට හෝ කුටුම්භයකට ව්‍යාපෘතිය හේතුවෙන් මෙම අවතැන්වීම් එකක් හෝ දෙකම අත්විඳීමට සිදුවිය හැකිය.

හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුව (Entitlement Assessment Committee) : නැවත පදිංචිකිරීමේ ක්‍රියාවලියේදී දැනට පවතින නීති හා රෙගුලාසි වලින් ආවරණය නොවන අංශ ආවරණය කරමින් එකඟත්වයට පැමිණි විධිවිධාන හරහා, බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් හට ප්‍රමාණවත් පරිදි වන්දි ලබාදීම පිළිබඳ නිශ්චය කිරීම සහ වෙනත් ආශ්‍රිත ක්‍රියාකාරකම් සිදු කිරීම පිණිස අදාළ රාජ්‍ය ආයතනවල නියෝජිතයන්ගේ සහභාගීත්වයෙන් අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ අනුමැතිය යටතේ පත් කරන ලද ව්‍යාපෘති විශේෂ කමිටුවකි. (2013 ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ රෙගුලාසි ප්‍රකාර ‘ලාර්ක්’ කමිටුව වැනි)

හිමිකම් ගෙවීමේ ක්‍රමවේදය (Entitlement matrix) : වන්දි ලබා ගැනීම සඳහා සුදුසුකම් ලබන පුද්ගලයන්, කුටුම්භ හා ප්‍රජා කණ්ඩායම් වර්ග සහ ව්‍යාපෘතිය යටතේ ඔවුන් වෙත ලැබෙන විශේෂ හිමිකම් මොනවාද යන්නත් සහ එකී ප්‍රතිලාභ නියමිත අවස්ථාවේදී ඔවුන් වෙත ලබාදීමේ වගකීම ගනු ලබන්නේ කවර නියෝජිත ආයතනයද/ දෙපාර්තමේන්තුවද යන්න හඳුනා ගැනීමත්, වාර්තා කිරීමත් මෙමගින් සිදු වේ.

සත්කාරක ජනගහනය (Host population) : ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් ප්‍රතිස්ථානගත කරන ප්‍රදේශයේ වාසය කරන පුද්ගලයන්, කුටුම්භ සහ ප්‍රජාවන්.

ආදායම් ප්‍රතිස්ථාපනය (Income restoration) : ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන්ගේ ආදායම් මාර්ග සහ ජීවනෝපාය, ව්‍යාපෘතියට පෙර පැවති මට්ටමට සත්‍ය වශයෙන්ම ප්‍රති-ස්ථාපනය කිරීම.

පීඩාකාරී බලපෑම (Injurious affection) : ඉඩමක කොටසක් අත්කර ගැනීම හේතුවෙන් ඉතිරි ඉඩම් කොටසේ වටිනාකමට ඇතිවන අහිතකර බලපෑම.

අහිමි වූ වත්කම් නොග ලේඛනය (Inventory of losses) : ව්‍යාපෘතිය මගින් බලපෑමට ලක්වූ නිවාස, ඉඩම්, ව්‍යාපාර ස්ථාන සහ ඉඩම්වල පිහිටි වෙනත් වත්කම් පිළිබඳ සම්පූර්ණ හා නිවැරදි වාර්තාවකි.

සිය කැමැත්තෙන් නොව නැවත පදිංචිකිරීම (Involuntary Resettlement): සංවර්ධන ව්‍යාපෘතියක් නිසා පුද්ගලයන් හට සිදුවන නොවැළැක්විය හැකි භෞතික හෝ ආර්ථික අවතැන්වීමයි. භෞතික අවතැන් වීමක් සම්බන්ධයෙන් වන විටදී,

ඔවුන්ගේ ජීවනෝපාය, ආදායම් හා වත්කම් මූලාශ්‍ර සහ සමාජීය හා සංස්කෘතිකමය ක්‍රියාපිළිවෙල යලි ගොඩනගා ගැනීම සඳහා සහාය අවශ්‍ය වේ. ආර්ථික වශයෙන් අවතැන් වූයේ නම්, ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් හට ඔවුන්ගේ ජීවනෝපාය හා වත්කම් ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීම සඳහා ද සහාය අවශ්‍ය කෙරේ.

ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වන පුද්ගලයන් (Project-affected persons - PAPs): ව්‍යාපෘතියක් ක්‍රියාත්මක කිරීම හේතුවෙන්, කිසියම් ඉදිකිරීමක්, ඉඩමක් (නේවාසික, කෘෂිකාර්මික හෝ ව්‍යාපාර), වාර්ෂික හෝ බහු වාර්ෂික බෝග සහ ශාක හෝ වෙනත් කවර හෝ නිශ්චල හෝ වංචල දේපළ සම්පූර්ණයෙන් හෝ අර්ධ වශයෙන් ස්ථිරව හෝ තාවකාලිකව අයිතිව පැවතීමට, භාවිතා කිරීමට හෝ වෙනත් ආකාරයක හෝ ප්‍රතිලාභ ලැබීමට කවර හෝ පුද්ගලයෙකුට හෝ නියෝජිත ආයතනයක් හෝ ආයතනයකට පැවති අයිතිය අහිමි වීම.

පුනරුත්ථාපනය (Rehabilitation) : බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන්ගේ ආදායම්, ජීවනෝපාය හා සමාජීය ක්‍රියා පිළිවෙල ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීම සහ වර්ධනය කිරීම.

ප්‍රතිස්ථානගත කිරීම (Relocation): ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වූ පුද්ගලයන් හා ඔවුන්ගේ වංචල වත්කම් වෙනත් ස්ථානයකට රැගෙන යාම, වෙනත් ස්ථානයක නිවාස නැවත ඉදිකිරීම, ඉඩම්වල වැඩිදියුණු කිරීම් හා ඉදිකිරීම් සහ පොදු යටිතල පහසුකම්නැවත සංවර්ධනය කිරීම.

ප්‍රතිස්ථානගත කිරීමේ සැලැස්ම (Relocation Plan): යම් ව්‍යාපෘතියක භෞතික වශයෙන් අවතැන්වන, ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වන පුද්ගලයන් සිටින්නේ නම්, ප්‍රතිස්ථානගත කිරීමේ සැලැස්ම, නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මක සංරචකයක් වේ. ප්‍රතිස්ථානගත කිරීමේ සැලැස්මක ප්‍රධාන සංරචක වනුයේ, ආදායම් ප්‍රතිස්ථාපනය හා වර්ධනය කිරීම සහ ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන්, සත්කාරක ප්‍රජාව සමග සමාජීය වශයෙන් ඒකාබද්ධ කිරීමයි.

ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය (Replacement cost) : අහිමි වූ වත්කම් ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීම සහ ගනුදෙනු කිරීමේ පිරිවැය ආවරණය කිරීම සඳහා ප්‍රමාණවත් වන මුදල්ප්‍රමාණය නිශ්චය කිරීමට උදවු වන වත්කම් තක්සේරු කිරීමේ ක්‍රමයයි. මෙම ක්‍රමය අනුගමනය කිරීමේදී ඉදිකිරීම් හා වත්කම්වල දළ ක්ෂයවීම් සලකා බලනු නොලැබේ. මහජන සේවාවන් සඳහා ප්‍රවේශ වීම, ව්‍යාපාරයෙහි පාරිභෝගිකයන් හා සැපයුම්කරුවන් සංඛ්‍යාව වැනි මුදල්මය පදනමකින් පහසුවෙන් තක්සේරු කිරීම හෝ වන්දි ගෙවීම සිදු කළ නොහැකි අහිමිවීම් සඳහා සමාන අයුරින් ප්‍රවේශ විය හැකි සංස්කෘතික වශයෙන් පිළිගත් සම්පත් සහ ඉපැයීම් මාර්ග ස්ථාපිත කිරීමට ව්‍යාපෘතිය කටයුතු කිරීම.

නැවත පදිංචි කිරීම (Resettlement) : ව්‍යාපෘතියක් හේතුවෙන් පුද්ගලයන් ස්වකැමැත්තෙන් තොරව භෞතිකව හෝ ආර්ථික වශයෙන් අවතැන්වීම. ඒ වෙනුවෙන් වන ආවරණය, ප්‍රතිස්ථානගත කිරීම සහ එවන් අවතැන්වීමේදී ඇති කරන බලපෑම් අවම කිරීමට ගනු ලබන පුනරුත්ථාපන ක්‍රියාමාර්ග.

නැවත පදිංචි කිරීමේ අයවැය (Resettlement Budget): නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මක සියලුම පිරිවැයෙහි සවිස්තරාත්මකව ඉදිරිපත්කිරීමකි. මෙය ව්‍යාපෘති පිරිවැයෙහි කොටසකි.

නැවත පදිංචිකිරීමේ බලපෑම් (Resettlement effects): නිවාස, ප්‍රජාවන්, ඵලදායී ඉඩම් ඇතුළත් භෞතික සහ භෞතික නොවන වත්කම්, ආදායම් උත්පාදන වත්කම් සහ මූලාශ්‍ර, සම්පත්, සංස්කෘතික ස්ථාන, සමාජ ගොඩනැගිලි/ ඉදිකිරීම්, ජාල හා බැඳීම්, සංස්කෘතිකමය අන්‍යෝන්‍ය සහ අන්‍යෝන්‍ය උපකාරක යාන්ත්‍රණයන් අහිමි වීම.

නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම (Resettlement Action Plan- RAP): අයවැයක් සහ කාල සටහනකින් සමන්විත නැවත පදිංචිකිරීමේ උපාය මාර්ග, අරමුණු, ක්‍රියාකාරකම්, වගකීම්, සුපරීක්ෂණ, ඇගයීම් හා වාර්තාකරණය ඇතුළත් ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මකි.

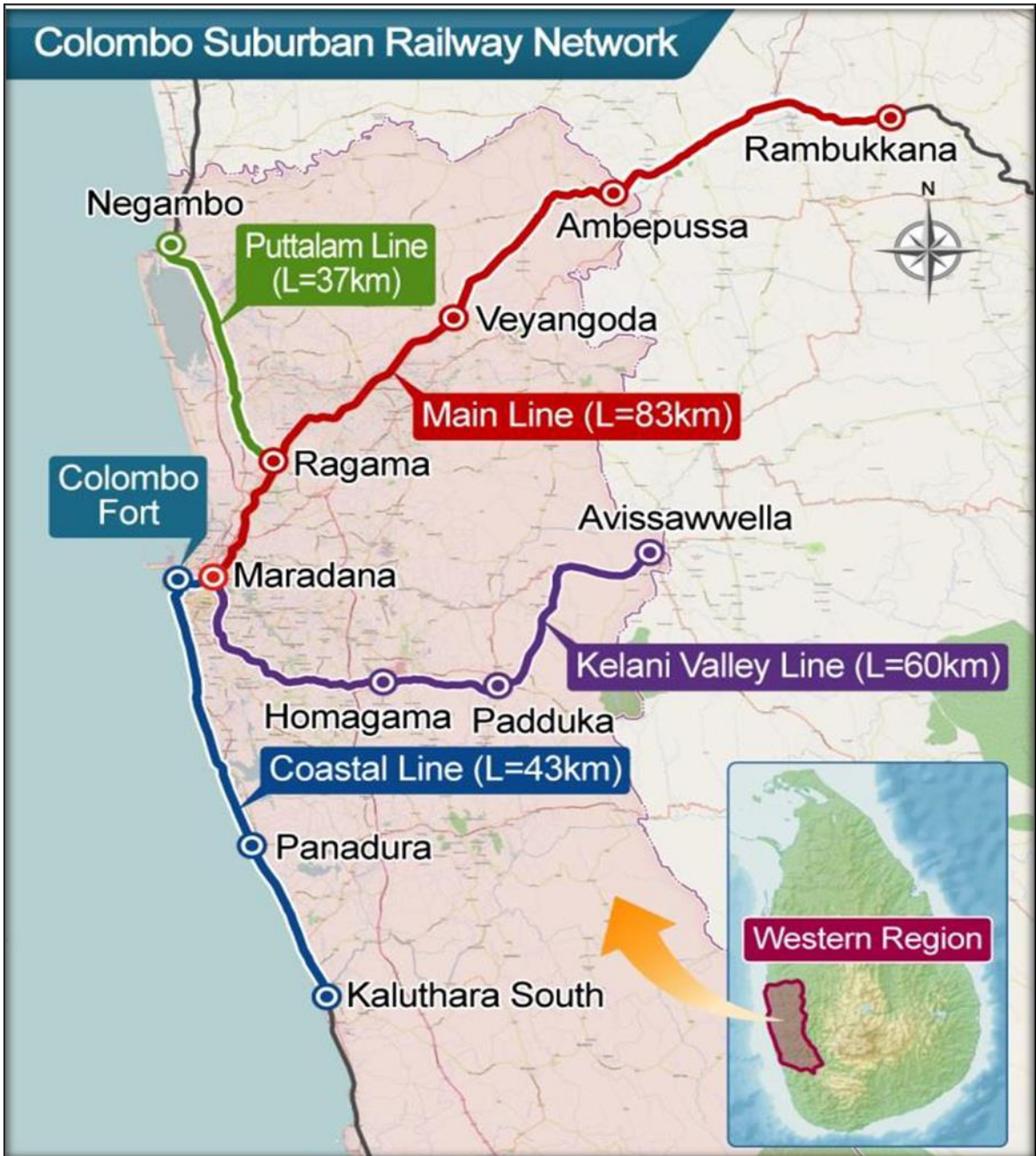
බෙදීයාම (Severance): පොදු මහජන කටයුත්තක් සඳහා ඉඩමේ මැද කොටස අත්කර ගැනීම නිසා ඉඩමක් කොටස් කිහිපයකට බෙදීයාම.

සමාජ සූදානම (Social preparation): ස්වකැමැත්තෙන් තොරව නැවත පදිංචි කිරීම පිළිබඳව මූලික තීරණ ගැනීමට පෙරාතුව, ව්‍යාපෘතියක ක්‍රියාත්මක ආයතනය විසින් ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වන පුද්ගලයන් සමඟ සාකච්ඡා/ උපදේශන පැවැත්වීමේ ක්‍රියාවලියයි.

නිමිකරුට අගය (Value to owner): ඉඩම් හිමියාගේ සත්‍ය වියදම පදනම් කරගත් තක්සේරුව

අවදානමට ලක් වූ පුද්ගලයන් (Vulnerable groups): නැවත පදිංචි කිරීමේ බලපෑම් හේතුවෙන් විෂමාකාරයෙන් පීඩාවිඳිනට සිදුවිය හැකි දිළිඳු සහ අසරණ විශේෂ කාණ්ඩයකට අයත් වන පුද්ගලයන් වන අතර ඔවුනට; වයස්ගත, තරුණ, ආබාධිත, දිළිඳු, කොන්වූ කණ්ඩායම් සහ පවුලේ සහයෝගය නොලබන ස්ත්‍රී මූලික කුටුම්භ අයත් වේ.

ව්‍යාපෘති සිතියම

ව්‍යාපෘති ප්‍රදේශය - කොළඹ නදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය

කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය

නැවත පදිංචි කිරීමේ වැඩරාමුව

I. හැඳින්වීම

ින් කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය (CSRP) යටතේ ක්‍රියාත්මක වන යෝජිත උප ව්‍යාපෘතීන්හි, නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලසුම් (RAPs) සම්පාදනය කිරීම, ක්‍රියාත්මක කිරීම සහ සුපරීක්ෂණය සඳහා මාර්ගෝපදේශ සපයනු පිණිස අවශ්‍ය කෙරෙන මූලධර්ම සහ ක්‍රියාමාර්ග, මෙම නැවත පදිංචි කිරීමේ වැඩරාමුව (RF) මගින් සැපයෙයි. ශ්‍රී ලංකාවේ පවතින නීති, රෙගුලාසි, සම්බන්ධිත අමාත්‍ය මණ්ඩල පත්‍රිකා හා මාර්ගෝපදේශ මෙන්ම 2009 වසරේදී ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව (ADB) මගින් ප්‍රසිද්ධ කරනු ලැබූ සමාජ ආරක්ෂණ ප්‍රතිපත්ති ප්‍රකාශයෙහි 'ස්වකැමැත්තන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචිකිරීමේ ප්‍රතිපත්ති' සංරචකයෙහි අන්තර්ගත කරුණු මූලාශ්‍ර කොටගෙන මූලධර්ම සහ ක්‍රියාමාර්ග සකස්කොට ඇත. උප ව්‍යාපෘතියක් හෝ ව්‍යාපෘති සංරචකයක් සඳහා නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම සම්පාදනය කිරීමේදී සහ ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී, ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (Executing Agency) සතුව පැවතිය යුතු සුවිශේෂී අවශ්‍යතාවයන් මෙම නැවත පදිංචි කිරීමේ වැඩරාමුවෙහි දක්වා ඇත.

1.2 අනාවරණය සහ වර්ගීකරණය යන ක්‍රම භාවිතා කරමින් විභව්‍ය නැවත පදිංචි කිරීමේ බලපෑම් හඳුනා ගැනීම මෙම නැවත පදිංචි කිරීමේ වැඩරාමුව මගින් සිදු වේ. උප ව්‍යාපෘති හෝ ව්‍යාපෘති සංරචකවලට අදාළ වන ප්‍රතිපත්ති සහ නෛතික රාමුව මෙහි සාරාංශවශයෙන් ඉදිරිපත් කොට ඇත. සමාජ බලපෑම් තක්සේරුවක ව්‍යුහය සහ මහජනතාව සමඟ සාකච්ඡා පැවැත්වීමේ/ උපදෙස් ලබාදීමේ අවශ්‍යතාවයන් එහි සංක්ෂිප්තව දක්වා ඇත. නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම ක්‍රියාත්මක කිරීම, නැවත පදිංචි කිරීමේ සිදු කිරීමෙන් ලද ප්‍රතිඵල සුපරීක්ෂණය, දුක්ගැන්වීම් සඳහා සහන සැලසීමේ යාන්ත්‍රණයෙහි මූලධර්ම හා ක්‍රියාපටිපාටීන් සහ නැවත පදිංචි කිරීමේ සැලැස්මක අත්‍යවශ්‍යයෙන්ම පැවතිය යුතු අංගයක් වන නැවත පදිංචි කිරීමේ අයවැයක් සකස් කරනුයේ කෙසේද යන්නත් සඳහා අවශ්‍ය වන ආයතනික ක්‍රියාපටිපාටීන් නැවත පදිංචි කිරීමේ වැඩරාමුව මගින් හඳුනාගනු ලබයි. නැවත පදිංචි කිරීමේ වැඩරාමුවෙහි සඳහන් අවශ්‍යතාවයන්ට අනුකූලව සකස් කරන ලද සෑම නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මක්ම, ඒවා ක්‍රියාත්මක කිරීමට ප්‍රථම, ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව මගින් සමාලෝචනය කොට අනුමත කරනු ඇත.

1.3 ව්‍යාපෘතියෙහි ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA) වනුයේ ප්‍රවාහන හා සිවිල් ගුවන් සේවා අමාත්‍යාංශයයි. ව්‍යාපෘතියේ සෑම උප ව්‍යාපෘතියක් සඳහාම නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම සම්පාදනය කිරීමේ සහ ව්‍යාපෘති වැඩබිම්වල කවර හෝ භෞතික කාර්යයක් ආරම්භ කිරීමට ප්‍රථම එය සමාලෝචනය සහ අනුමැතිය සඳහා ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව වෙත ඉදිරිපත් කිරීමේ වගකීම ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය සතු වේ. එසේම නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම ක්‍රියාත්මක කිරීම, එහි ක්‍රියාත්මක වීම සුපරීක්ෂණය කිරීම සහ ප්‍රතිඵල වාර්තා කිරීම ද එහි වගකීමක් වේ. ව්‍යාපෘතියක්, උප ව්‍යාපෘති හෝ සංරචකවලට බෙදනු ලැබුවහොත් ඒ සෑම උප ව්‍යාපෘතියක් හෝ සංරචකයක් සඳහාම ක්‍රියාත්මක කිරීමේ නියෝජිත ආයතනයක් පැවතිය යුතු වන අතර ඊට ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනයෙහි මහපෙත්වීම ලැබෙනු ඇත. ක්‍රියාත්මක කිරීමේ නියෝජිත ආයතන, ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය වෙත සෘජුවම වාර්තා කළ යුතු වේ.

1.4 කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය සම්බන්ධයෙන් වන කල්හි නැවත පදිංචි කිරීමේ වැඩරාමුවේ අවශ්‍යතාවය පැන නගිනුයේ සංවර්ධන මැදිහත්වීම් සිදු වනුයේ බහුවිධමූල්‍යකරණ පහසුකමක ආකාරයෙනි. ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව බහුවිධමූල්‍යකරණ පහසුකමඅනුමත කිරීමට පෙරාතුව නැවත පදිංචි කිරීමේ රාමුවක්බහුවිධමූල්‍යකරණ පහසුකමට අවශ්‍ය වේ. තවද, නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මයන් හි පොදු ලක්ෂණ වන ප්‍රතිපත්ති හා නෛතික රාමුව, හිමිකම් ගෙවීමේ ක්‍රමවේදය සහ නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා වන ආයතනික විධිවිධාන ආදිය ඒකාබද්ධ කරමින් උප ව්‍යාපෘති/ සංරචකවලට අදාළව ඉදිරියේදී සිදු කරන නැවත පදිංචි කිරීම් සැලසුම් කිරීමට නැවත පදිංචි කිරීමේ වැඩරාමුව උපකාරී වේ. තවද, දේශීයනියාමන රාමුවෙහි සහ ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ සමාජ ආරක්ෂණ ප්‍රතිපත්තියෙහි සඳහන් ස්වකැමැත්තන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තිය අනුව තෝරා ගන්නා ලද වඩාත් උචිත නැවත පදිංචි කිරීමේ පරිචයන් අඛණ්ඩව අනුගමනය කිරීමට ණය ගැනුම්කරු සිදු කරන කැප කිරීම, අනුමත නැවත පදිංචි කිරීමේ වැඩරාමුවක දක්වා ඇත.

II. ව්‍යාපෘතිය

1.5 කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය, ශ්‍රී ලංකාවේ ජාතික සංවර්ධනයේ ප්‍රධාන සංවර්ධන මැදිහත්වීමකි. කොළඹ තදාසන්න ප්‍රදේශයේ දුම්රිය මාර්ග ජාලය, සේවාවන් හා පහසුකම් වැඩිදියුණු කිරීම පිණිස මෙම ව්‍යාපෘතිය සැලසුම්කොට ඇත. දුම්රිය මාර්ගවල, මාර්ග ජාලයේ, සේවාවල සහ පහසුකම් සම්බන්ධයෙන් ඉදිරි විසි වසරක කාලසීමාව තුළදී වර්ධනය වනු ඇතැයි අපේක්ෂිත අවශ්‍යතාවයන්ට මුහුණදීම මෙම ව්‍යාපෘතියෙන් අපේක්ෂා කෙරේ. මෙම ව්‍යාපෘතියේ ප්‍රධාන අරමුණ වනුයේ නවීන තාක්ෂණයට අනුගත යන්ත්‍රෝපකරණ සහිත දුම්රිය යටිතල පද්ධතිය නවීකරණය කිරීමත්, මනා පරිවහන් තුළින් උසස් ගුණාත්මක බවකින් යුතු ප්‍රවාහන සේවා සැපයීමයි. වැඩිදියුණු කරන ලද සංඥා පද්ධතිය, ගමන් කාලය අඩුකිරීම, බස් රථ ගමනාගමනයේ සිට දුම්රිය ගමනාගමනය වෙත සහ පුද්ගලික වෑන් රථ/ කාර් සිට දුම්රිය ගමනාගමනය මාරුවීමෙන් ආදායම වැඩි වීම, ටිකට්පත් ගාස්තුව වැඩිවීම සහ ආදායම් හානිවීම අඩුවීම මගින් මෙම අරමුණ සාක්ෂාත් කර ගැනීමට අපේක්ෂිතය.

1.6 කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතියෙන් ප්‍රතිලාභ රැසක් ලැබෙනු ඇති අතර දුම්රිය මගීන් හට කාර්යක්ෂම හා පිරිවැය ඵලදායී සේවාවන් සැලසීම මගින් බහුලවම භාවිතා වන ගමනාගමන මාධ්‍ය බවට දුම්රිය පත්වීම මේ අතුරින් ප්‍රධාන වේ. කොළඹට පැමිණෙන රථ වාහන සංඛ්‍යාව අඩුවීමට මහජන මෙන් ව්‍යාපෘතිය මගින් රථ වාහන තදබදයට පිළියම් සපයයි. විශේෂයෙන්ම කාන්තාවන්ගේ සහ ළමුන්ගේ ආරක්ෂාවත්, සැපපහසුවත් නැංවීම පිළිබඳ අවධානය යොමු කරමින් මගී ජනතාවගේ සුබසිද්ධිය උදෙසා දුම්රිය ස්ථාන නවීකරණය කිරීම මෙමගින් සිදු කෙරෙන අතරම දුම්රිය මගීන්ගේ ආරක්ෂාව වැඩිකෙරෙන අයුරින්ද ව්‍යාපෘතිය කටයුතු කරනු ඇත. ව්‍යාපෘතිය මගින් සමාන්තර දුම්රිය මාර්ග අළුතින් ඉදිකරන අතර දුම්රිය මාර්ග විද්‍යුත් දුම්රිය බවට පත්කිරීම පිළිබඳව අවධානය යොමු කරමින්, දැනට පවතින මාර්ගය පුනරුත්ථාපනය කිරීමද සිදු කරනු ඇත. වායු දූෂණය හා ශබ්ද දූෂණය අවම වීමෙන් වාතයේ ගුණාත්මකභාවය වඩාත් හොඳ තත්ත්වයට පත්වීම වැනි පාරිසරික ප්‍රතිලාභ වර්ධනය කිරීමටද මෙය ඉවහල් වනු ඇත.

1.7 කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය මාර්ග ව්‍යාපෘතියේ ප්‍රධාන උප ව්‍යාපෘතීන් වනුයේ:

- ✓ දැනට තනි දුම්රිය මාර්ගයක්ව පවතින කැලණිවැලි දුම්රිය මාර්ගය මරදාන සිට පාදුක්ක දක්වා ද්විත්ව දුම්රිය මාර්ගයක් බවට සංවර්ධනය කිරීම, පාදුක්ක සිට අවිස්සාවේල්ල තෙක් දැනට පවතින තනි මාර්ගයම, නවීකරණය කරන ලද දුම්රිය ස්ථාන සහ දියුණු සංඥා පද්ධතීන් සහිතව වැඩිදියුණු කිරීම (කැලණිවැලි දුම්රිය මාර්ග උප ව්‍යාපෘතිය).
- ✓ මරදාන සිට රාගම දක්වා පවතින ප්‍රධාන දුම්රිය මාර්ගය, මාර්ග පඨ භතරක දුම්රිය මාර්ගයක් බවටත්, රාගම සිට වේයන්ගොඩ දක්වා මාර්ග පඨ තුනකින් යුතු දුම්රිය මාර්ගයක් බවටත් සංවර්ධනය කිරීම හා වේයන්ගොඩ සිට රඹුක්කන දක්වා දැනට පවතින ද්විත්ව දුම්රිය මාර්ගය නවීකරණය කිරීම.
- ✓ කොළඹ කොටුව සිට පානදුර දක්වා දිවෙන මුහුදුබඩ දුම්රිය මාර්ගය මාර්ග පඨ තුනකින් යුතු කොටසක් වශයෙන් සංවර්ධනය කිරීම හා පානදුර සිට කළුතර දක්වා දැනට පවතින ද්විත්ව දුම්රිය මාර්ගය ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීම.
- ✓ පුත්තලම දුම්රිය මාර්ගයේ රාගම සිට මීගමුව දක්වා කොටස ද්විත්ව මාර්ගයන් ලෙස සංවර්ධනය කිරීම සහ දුම්රිය මාර්ගය කටුනායක බණ්ඩාරනායක ජාත්‍යන්තර ගුවන් තොටුපල සමඟ සම්බන්ධ කිරීම.

කැලණිවැලි දුම්රිය මාර්ග උප ව්‍යාපෘතිය සකස් කරමින් පවතී. අනෙකුත් උප ව්‍යාපෘති සම්බන්ධයෙන් මූලික සමාජ සමීක්ෂණ සැලසුම් සකස් කරමින් පවතී. මෙම නැවත පදිංචි කිරීමේ වැඩ රාමුව, කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය යටතේවන සියලුම උප ව්‍යාපෘති සඳහා අදාළ වේ.

III. නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම සම්පාදනය කිරීම

1.8 කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතියේ හි ස්වකැමැත්තෙන් තොරව නැවත පදිංචි කිරීමේ බලපෑම් සහිත සෑම උප ව්‍යාපෘතියක් හෝ සංරචකයක් සඳහාම නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මක් සම්පාදනය කරනු ඇත. ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වන පුද්ගලයන් හා ප්‍රජා පාදක සංවිධාන, රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන වැනි වෙනත් පාර්ශවකරුවන් සහ සැලසුම් සකස් කරන ඉංජිනේරුවන් සමඟ සාකච්ඡා කිරීමෙන් අනතුරුව ව්‍යාපෘති මෙහෙයුම් ඒකකයේ, නැවත පදිංචි කිරීමේ විශේෂඥයන්ගේ සහාය ඇතිව නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම සම්පාදනය කෙරේ. මෙහිදී, ශ්‍රී ලංකාවේ නියාමන හා ප්‍රතිපත්ති රාමුවෙහි දක්වන අවශ්‍යතාවයන්ට සහ ස්වකැමැත්තෙන් තොරව නැවත පදිංචි කිරීමේ පිළිබඳව ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ සමාජ ආරක්ෂණ ප්‍රතිපත්තිවලට අනුගතව කටයුතු

කෙරෙනු ඇත. ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වන පුද්ගලයන් සහ වෙනත් පාර්ශවකරුවන් සමඟ සාකච්ඡා පැවැත්වීමටත්, නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම හා නැවත පදිංචි කිරීම් පිළිබඳ තොරතුරු මහජනතාවට දැන ගැනීමට සැලැස්වීමත් සිදු කරන අතර ඒ සඳහා ඔවුන්ට පහසු ස්ථානවලදී සිංහල හෝ දෙමළ මාධ්‍යයෙන් හෝ මාධ්‍ය දෙකෙන්ම මේවා දැකබලා ගැනීමට සැලැස්වීම ද ඇතුළත් වේ. ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වූවන් සම්බන්ධයෙන් සිදු කරන ලද සංගණනයේ සාරාංශය, බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන්ගේ හා ප්‍රජාවගේ සමාජ ආර්ථික තත්ත්වයන් තක්සේරු කිරීම, ඔවුන්ගේ හිමිකම්, නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම සහ දුක්ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ යාන්ත්‍රණය ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා වන ආයතනික යාන්ත්‍රණය, ශක්තිමත් ලෙස ආදායම් ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීමේ හා වැඩි දියුණු කිරීමේ උපාය මාර්ග, ක්‍රියාත්මක කිරීමේ කාල රාමුව, සවිස්තරාත්මක මෙහෙයුම් දර්ශක සහිත සුපරීක්ෂණ යාන්ත්‍රණයන්ද නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරී සැලැස්මෙහි අන්තර්ගතව ඇත.

1.9 නැවත පදිංචි කිරීම සඳහා වන දේශීය නියාමන රාමුව සහ ස්වකැමැත්තෙන් තොරව නැවත පදිංචි කිරීම සම්බන්ධයෙන් වන ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ සමාජ ආරක්ෂණ ප්‍රතිපත්තීන් නොවෙනස්ව පවතින්නේ නම්, මෙම නැවත පදිංචි කිරීමේ වැඩරාමුවෙහි සඳහන් කොට ඇති, ප්‍රතිපත්ති සහ නෛතික රාමුව, හිමිකම් ගෙවීමේ ක්‍රමවේදය (සහ වන්දි ගෙවීමේ රාමුව) අනුගමනය කිරීමට මෙම නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මට හැකියාව පවතී. සෑම නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මක්ම සමාලෝචනය සහ අනුමැතිය සඳහා ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව වෙත ඉදිරිපත් කරනු ඇත. නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මක් සම්පාදනය කිරීම සඳහා වන මාර්ගෝපදේශ ඇමුණුම 1 හි සඳහන් වේ.

1.෮ නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම සම්පාදනය කිරීමේදී පහත සඳහන් ක්‍රියාපටිපාටීන් අනුගමනය කරනු ලැබේ:

- ඉංජිනේරුවන්ගේ සහ ව්‍යාපෘති බලධාරීන්ගේ සහාය ඇතිව නිශ්චිත ව්‍යාපෘති ප්‍රදේශය හඳුනා ගැනීම. මිනිත්දෝරු දෙපාර්තමේන්තුව, ඉඩම් හා ඉඩම් සංවර්ධන අමාත්‍යාංශය වැනි අදාළ ආයතන හා දෙපාර්තමේන්තු වලින් සැලසුම්, සිතියම් සහ වෙනත් තොරතුරු ලබා ගැනීම. සමාජ ආර්ථික බලපෑම් සමීක්ෂණය (SIS) සඳහා ප්‍රාරම්භක පදනමක් වශයෙන් ජනගහන ප්‍රමාණය හා කුටුම්භ ගණන වැනි තොරතුරු ද්විතියික මූලාශ්‍ර හරහා නිශ්චය කර ගැනීම.
- ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ, ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීමේ බලපෑම් වර්ගීකරණය කිරීමේ ආකෘතිය (ඇමුණුම 3) භාවිතා කරමින් උප ව්‍යාපෘති හෝ සංරචක වලින් ඇති වියහැකි නැවත පදිංචි කිරීමේ බලපෑම් වර්ගීකරණය කිරීම. ස්වකැමැත්තෙන් තොර නැවත පදිංචි කිරීමේ බලපෑම් මූලික වශයෙන් ආවරණය සහ වර්ගීකරණය සිදු කිරීම, ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකයේ උපදෙස් ලබා ගනිමින් ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ ව්‍යාපෘති කණ්ඩායම විසින් සිදු කෙරෙනු ඇත.
- බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන්ගේ හා වෙනත් පාර්ශවකරුවන්ගේ අදහස් හා යෝජනා ලබා ගැනීමත්, ඔවුන්ගේ අවශ්‍යතා, රුචි අරුචිකම් සහ අපේක්ෂාවන් අවබෝධ කර ගැනීමත් අරමුණු කරගෙන ඔවුන් සමඟ සාකච්ඡා පවත්වනු ඇත. නැවත පදිංචි කිරීම හේතුවෙන් පුද්ගලයන්, නිවැසියන් හා ප්‍රජාවන් මත ඇති විය හැකි අහිතකර බලපෑම් අවම කිරීම පිණිස නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මේදී ඔවුන් පිළිබඳ අවධානය යොමු කරනු ලැබේ.
- මෑතකදී සිදු කරන ලද සංගණන තොරතුරු සහ කුටුම්භවල සමාජ ආර්ථික දත්ත ප්‍රමාණවත් පරිදි නොපවතින්නේ නම් ව්‍යාපෘතිය හේතුවෙන් බලපෑමට ලක්වීමේ විභවතාව සහිත කුටුම්භ නියැදියක සමාජ ආර්ථික බලපෑම් තක්සේරු කිරීම සිදු කරනු ඇත. තෝරාගනු ලබන නියැදියේ ප්‍රමාණය, ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව සමඟ සාකච්ඡාකොට තීරණය කරනු ඇත. එය සාමාන්‍යයෙන්, ව්‍යාපෘතිය හේතුවෙන් බලපෑමට ලක්වනු ඇතැයි තක්සේරු කර ඇති මුළු කුටුම්භ ගණනින් 20%ක් පමණ වනු ඇත. නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරී සැලැස්මෙහි දක්වන, ව්‍යාපෘතිය හේතුවෙන් බලපෑමට ලක්වන පුද්ගලයන්ගේ සමාජ ආර්ථික පැතිකඩ සඳහා දත්ත හා තොරතුරුමෙම සමීක්ෂණයෙන් ලැබෙනු ඇත.
- බලපෑමට ලක්වන පුද්ගලයන්, කුටුම්භ සහ දේපළ ප්‍රමාණය සංශෝධනයට ලක් කරන්නේ නම් එසේ සිදුකර අවසන් තීරණය ගැනීම පිණිස, බලපෑමට ලක්වන සියලුම පුද්ගලයන්, කුටුම්භ සහ ප්‍රජාවන් සම්බන්ධයෙන්

සවිස්තරාත්මක සමීක්ෂණ සිදු කිරීමෙන් අනතුරුව සංගණනයක් (ජනගහන වාර්තාව) සහ අභිමි වූ වත්කම් තොග ලේඛනය (IOL) සකස් කිරීම. ඇතැම්විට නියැදි සමීක්ෂණයක් සිදු කිරීම වෙනුවට සංගණනයක් පැවැත්වීම පිළිබඳව ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA)ට තීරණය කළ හැකිය.

- ඉඩම් සහ වෙනත් දේපළ අභිමිවීම් වර්ග සහ ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වන පුද්ගලයන්ගේ භුක්ති අයිතිවාසිකම් වර්ග පිළිබඳව සොයාගත් තොරතුරු මත පදනම්ව, අනුමත නැවත පදිංචිකිරීමේ වැඩරාමුවෙහි සඳහන් කොට ඇති හිමිකම් ගෙවීමේ ක්‍රමවේදයේ දැක්වෙන ක්‍රමවේදයට අනුකූලව හිමිකම් ගෙවීමේ ක්‍රමවේදයන් සකස් කරනු ඇත. ප්‍රධාන අභිමිවීම් ආකාර සහ එකී අභිමිවීම් වෙනුවෙන්, දේශීය නියාමන රාමුවට හා ස්වකැමැත්තෙන් තොරව නැවත පදිංචි කිරීම පිළිබඳ ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ ප්‍රතිපත්ති වලට අනුකූලව, ඔවුන් ලබන හිමිකම් මොනවාද යන්න හිමිකම් ගෙවීමේ ක්‍රමවේදය තුළ සාරාංශ කොට සඳහන් වනු ඇත. බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් හා ප්‍රජාවන් වෙත හිමිකම් ලබාදීමේ වගකීම දරනුයේ කවුරුන්ද යන්නත්, එහිදී අනුගමනය කළ යුතු පියවර කවරේද යන්නත්, එහි සඳහන් කෙරෙනු ඇත. (ඇමුණුම 4 හි සඳහන් වන හිමිකම් ගෙවීමේ ක්‍රමවේදයෙහි අභිමිවීම් වර්ග සහ ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වන පුද්ගලයන් වර්ග පිළිබඳ සඳහන් වේ.) යම් භෙයකින් ස්වකැමැත්තෙන් තොරව නැවත පදිංචි කිරීමේ කිසියම් බලපෑමක් හිමිකම් ගෙවීමේ ක්‍රමවේදයෙන් ආවරණය නොවන්නේ නම්, සමාජ ආර්ථික තක්සේරුවෙන් සහ සංගණන සමීක්ෂණයෙන් සොයා ගන්නා දත්ත මත පදනම්ව එය නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරී සැලැස්මේ සඳහන් හිමිකම් ගෙවීමේ ක්‍රමවේදයට ඇතුළත් කළ හැකිය. නමුත්, මුල් හිමිකම් ගෙවීමේ ක්‍රමවේදයේ එකඟ වූ හා අනුමත කළ කරුණු ඉවත් කිරීම හෝ අඩු කිරීම, ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ අනුමැතියෙන් තොරව සිදුකළ නොහැකිය.
- භෞතික වශයෙන් අවතැන් වූ පුද්ගලයන් හෝ කුටුම්භ වල අභිවාද්ධිය උදෙසා ප්‍රතිස්ථානගත කිරීමේ සැලැස්මක් සවිස්තරාත්මකව සකස් කිරීම. පදිංචිය සඳහා නැවත පදිංචි කිරීමේ ස්ථාන සූදානම්වන තෙක් හෝ යම් භෙයකින්, බලපෑමට ලක්වන පුද්ගලයන් හෝ කුටුම්භ දිරිදීමනා සහ අතිරේක දීමනා ලබාගෙන ස්වයං ප්‍රතිස්ථානගත වීමේ විකල්පයන් අනුව ක්‍රියා කරයි නම්, එසේ සිදුවන තෙක් කිසිදු පුද්ගලයෙකු හෝ කුටුම්භයක් භෞතිකව අවතැන් වීම සිදු නොවනු ඇත.
- බලපෑමට ලක්වන සියලුම පුද්ගලයන්ගේ අභිවාද්ධිය පිණිස ආදායම් හා ජීවනෝපාය ප්‍රතිස්ථාපන සහ වැඩිදියුණු කිරීමේ වැඩසටහනක් සකස් කිරීම. දිළිඳු හා අවදානමට ලක් වූ කාණ්ඩයට අයත් පුද්ගලයන් හා කුටුම්භ පිළිබඳව විශේෂ අවධානයක් යොමු කිරීම.
- නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම ක්‍රියාත්මක කිරීම, දුක්ගැන්විලි සඳහා සහන සැලසීමේ යාන්ත්‍රණය ක්‍රියාත්මක කොට පවත්වාගෙන යාම සඳහා ක්‍රියාපටිපාටි සහ නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ප්‍රතිඵල සුපරීක්ෂණය හා ඇගයීම සඳහා නිශ්චිත කාල සීමාවක් දැක්වෙන කාල සටහනක් සම්පාදනය කිරීම.
- නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මෙහි හඳුනාගෙන ප්‍රමාණාත්මකව සඳහන් කොට ඇති, ස්වකැමැත්තෙන් තොරව නැවත පදිංචි කිරීමේ සියලු ක්‍රියාකාරකම් සඳහා වන අයවැය සකස් කිරීම, කඩිනමින් වන්දි ගෙවීම සහ බලපෑමට ලක්වූවන් පදිංචි කරවීම සඳහා වෙන් කරන ලද ප්‍රතිපාදන පවතීද යන්න සහතික කර ගැනීම. නැවත පදිංචි කිරීමේ පිරිවැය, ව්‍යාපෘති පිරිවැයෙහි අත්‍යවශ්‍යයන් ම අන්තර්ගත කොටසකි.
- නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම, දේශීය භාෂාවන් වන සිංහල හා දෙමළ භාෂාවන්ට පරිවර්තනය කොට සාකච්ඡා හා මහජන රැස්වීම් පවත්වන අවස්ථාවලදී ඔවුන් වෙත ලබා දී ඔවුන්ගේ අදහස් හා නිර්දේශ ලබා ගැනීම. බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන්ගෙන් සහ පාර්ශවකරුවන්ගෙන් එසේ ලබා ගන්නා අදහස් හා යෝජනා නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මෙහි අවසන් පිටපතට ඇතුළත් කරනු ඇත.
- නැවත පදිංචි කිරීමේ සැලැස්මේ කෙටුම්පත සහ පසුව සංශෝධන ඇතුළත් කොට යාවත්කාලීන කරන ලද පිටපත්, සමාලෝචනය සහ අනුමැතිය සඳහා ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව වෙත ඉදිරිපත් කිරීම.

- අනුමත නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනයේ සහ ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ වෙබ් අඩවිවල පළ කරනු ලබන අතර එහි සාරාංශ, ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන්ද ඇතුළුව ව්‍යාපෘති පාර්ශවකරුවන් අතර බෙදා හරිනු ඇත.

IV. අරමුණු, ප්‍රතිපත්ති රාමුව සහ හිමිකම්

1.11 නැවත පදිංචි කිරීමේ වැඩරාමුවෙහි අරමුණ වනුයේ ව්‍යාපෘතිය සහ එහි උප ව්‍යාපෘති හා සංරචක, දේශීය ප්‍රතිපත්ති, නීති රෙගුලාසි සහ මාර්ගෝපදේශ (නියාමන රාමුව) සහ ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ සමාජ ආරක්ෂණ ප්‍රතිපත්ති අරමුණු, මූලධර්ම හා ක්‍රියාපටිපාටි වලට අනුකූල බව සහතික කිරීම වේ. ජාතික සංවර්ධන ප්‍රතිපත්ති, නීති හා රෙගුලාසි, රජයේ නියෝග සහ ඉඩම් අත්කර ගැනීම්, වන්දි ගෙවීම, ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වූවන් ප්‍රතිස්ථාපනය, ආදායම් ප්‍රතිස්ථාපනය හා වැඩි කිරීම පිළිබඳ අමාත්‍ය මණ්ඩල සංදේශ සහ නැවත පදිංචි කිරීම සුපරීක්ෂණය හා වාර්තාකරණය නැවත පදිංචි කිරීමේ වැඩරාමුවෙහි සාරාංශ කොට ඇත. මෙම ප්‍රතිපත්ති නීති හා රෙගුලාසි ස්වකැමැත්තෙන් තොරව නැවත පදිංචි කිරීම පිළිබඳව ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ සමාජ ආරක්ෂණ ප්‍රතිපත්ති මූලධර්ම සමඟ සසඳා බලා, ව්‍යාපෘතියට සහ උප ව්‍යාපෘති හා සංරචකවල අනුගත කරගත හැකි, ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීමේ මූලධර්ම මෙම නැවත පදිංචි කිරීමේ වැඩරාමුවෙහි සකස් කොට ඇත. මෙම දෙවර්ගය අතර යම් මට්ටමක පරතරයක් පවතින අතර එම පරතරය පියවීම සඳහා පරතරය පියවීමේ උපාය මාර්ග නැවත පදිංචි කිරීමේ වැඩරාමුවෙහි යෝජනා කරයි. ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන් වූවන් නැවත පදිංචි කිරීම පිළිබඳ ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ ප්‍රතිපත්තිමය අවශ්‍යතාවය සහ දේශීය නියමානුකූල කිරීමේ රාමුව අතර සමානතාවය ගොඩනැගුණු විට, නැවත පදිංචි කිරීමේ වැඩරාමුවෙහි ස්වකැමැත්තෙන් තොරව නැවත පදිංචි කිරීමේ මූලධර්ම හා ක්‍රියාපටිපාටි මඟින් දෙකෙහිම නියමානුකූල කිරීමේ රාමු සහ ස්වකැමැත්තෙන් තොරව නැවත පදිංචි කිරීම සම්බන්ධයෙන් ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ මූලධර්ම සහ ක්‍රියාපටිපාටි පිළිබිඹු කෙරෙනු ඇත. මෙහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, අනුමත නැවත පදිංචි කිරීමේ වැඩරාමුව මත පදනම් වූ නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මමගින් දේශීය හා ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ සමාජ ආරක්ෂණ අවශ්‍යතාවයන් නැවත නැවත ප්‍රකාශ කිරීම අවශ්‍ය නොකරන අතර නැවත පදිංචි කිරීමේ වැඩරාමුව සහ එහි ප්‍රතිපත්ති රාමුව මැනවින් පරිශීලනය කිරීම ප්‍රමාණවත් වනු ඇත.

A. ප්‍රතිපත්ති සහ නෛතික රාමුව

1.12 1950 ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනත (LAA) සහ කලින් කලට සිදු කරනු ලැබූ එහි සංශෝධන 2001 ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීමේ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය (NIRP), 2008 වන්දි ගෙවීම සඳහා වන ජාතික ප්‍රතිපත්තිය, සංශෝධන සහිත 1902 දුම්රිය ආඥා පනත, 2008 ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ රෙගුලාසි (LA Regulations 2008), ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතේ 460 පරිච්ඡේදය යටතේ නිකුත් කරන ලද රෙගුලාසි, 1980 ජාතික පාරිසරික පනත සහ එහි සංශෝධන 2009 ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ සමාජ ආරක්ෂණ ප්‍රතිපත්ති ප්‍රකාශය යන නීති හා රෙගුලාසි මත මෙම නැවත පදිංචි කිරීමේ වැඩරාමුව පදනම් වේ.

ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනත (LAA)

1.13 මහජන කාර්යයන් සඳහා ඉඩම් අත්කර ගැනීම සඳහා වන මූලික නෛතික රාමුව ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනත මගින් ලබාදෙයි. ඉඩම් අත්කර ගැනීම, උපදේශනය/ සාකච්ඡා පැවැත්වීම, ඉඩම්, ඉදිකිරීම් සහ බෝග වෙනුවෙන් ‘වෙළඳපල වටිනාකම’ මත වන්දි ගණනය කිරීම සහ නැවත පදිංචි කිරීමේ සහන පැකේජ මෙහි අන්තර්ගත වේ. ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනත යටතේ හැර ස්වකීය ඉඩම කිසිවිටෙකත් අහිමි නොවන බවට සහතිකයක් ඉන් ලබාදෙන අතර අත්කර ගත් ඉඩම්, ඉදිකිරීම්, හානියට පත් වූ බෝග සහ ව්‍යාපෘතියක් හේතුවෙන් අත්විඳීමට සිදු වූ බාධාවන් වෙනුවෙන් වන්දි ලබාදීම සඳහා වන පැකේජය එමඟින් සැපයෙයි. ‘මහජන කාර්යයන්’ වෙනුවෙන් ඉඩම් කැබැල්ලක් අවශ්‍ය කෙරෙන රජයේ ආයතනයක් ඉඩම් හා ඉඩම් සංවර්ධන අමාත්‍යාංශය වෙත (MLLD) ඉල්ලීමක් ඉදිරිපත් කිරීමෙන් ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ සාමාන්‍ය ක්‍රියාපටිපාටිය ආරම්භ වේ. ඉඩම් අත්කර ගැනීමෙන් අනතුරුව අදාළ රජයේ ආයතනය වෙත ඉඩම පවරනු ලබයි.

1.14 ඉඩම් අත්කර ගැනීම සහ ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන් වූවන් නැවත පදිංචි කිරීම හා සම්බන්ධ අභිනකර බලපෑම් සියල්ලට ප්‍රතිකර්ම සැපයීම පිණිස ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පවතේ පවතින ප්‍රතිපාදන ප්‍රමාණවත් නොවේ. ඉඩම අහිමිවන තැනැත්තාගේ සමාජ ආර්ථික තත්ත්ව සහ ඔවුන්ගේ ආදායම් හා ජීවනෝපාය කෙරෙහි එමඟින් ඇති

කරන දීර්ඝකාලීන බලපෑම් පිළිබඳවත්, ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතෙහි ප්‍රමාණවත් විධිවිධාන නොමැත. ඉඩම් හිමියෙකු විවෘත වෙළඳපලේ ස්වකීය ඉඩම විකුණනු ලැබුවහොත් ඒ සඳහා ලැබෙන මුදලට සමාන මුදලක් එනම්, වෙළඳපල වටිනාකම, වන්දි වශයෙන් ගෙවිය යුතු බව ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතේ විස්තර වන නමුත් SPS (2009)හි සඳහන් වනුයේ වෙළඳපල වටිනාකම සහ නැවත පදිංචි කිරීමේ වෙනත් සහාය අන්තර්ගත පැකේජ ඇතුළත් ‘ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය’ වන්දි වශයෙන් ගෙවිය යුතු බවයි. නැවත පදිංචි කිරීමේ බලපෑම් පිළිබඳව අත්කර ගැනීමෙන් පසු සිදු කරන සුපරීක්ෂණය පිළිබඳවද විධි විධානද ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතේ අන්තර්ගත නොවේ.

ස්වකැමැතෙන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීමේ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය (NIRP)

1.15 පහත සඳහන් කරුණු සහතික කිරීම පිණිස රජය විසින් 2001 ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීමේ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය සම්මත කොට ඇත. එනම්; I ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වූවන් වෙත ප්‍රමාණවත් හා සෑහීමට පත්වන ආකාරයෙන් වන්දි ලබාදීම, ප්‍රතිස්ථාපන කිරීම සහ පුනරුත්ථාපනය සිදු කිරීම. II ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ප්‍රමාදය සහ පිරිවැය සීමාව ඉක්මවා යාම අඩු කිරීම. III ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වූවන් හා සත්කාරක ප්‍රජාව අතර මනා ප්‍රජා සම්බන්ධතාවයක් ගොඩනැගීම IV ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට පත්වූවන්ගේ ආදායම් හා ජීවනෝපාය මාර්ග බලපෑමට ලක්වීමට පෙර පැවති තත්ත්වයට පත් කිරීම සහ වර්ධනය කිරීම.

1.16 ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනත හා එහි සංශෝධන, 1988 සංශෝධන 1980 ජාතික පාරිසරික පනත හා නාගරික සංවර්ධන අධිකාරී පනත හා වෙරළ සංරක්ෂණ පනත වැනි වෙනත් අදාළ නීති, පනත්වල අන්තර්ගත රෙගුලාසි මෙන්ම ඉඩම් අත්කර ගැනීම, වන්දි ගෙවීම, තොරතුරු විමසීම සහ ආදායම් ප්‍රතිස්ථාපනය සහ වැඩි කිරීම ආදිය සම්බන්ධයෙන් අධිකරණයෙන් ලබා දී ඇති තීරණ ආදිය මත ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීමේ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය පදනම් වී ඇත.

1.17 ප්‍රතිපත්තියේ අරමුණු වනුයේ;

- ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වූවන් ඵලදායී සහ තමාටම යැපිය හැකි මට්ටමකට පුනරුත්ථාපනය කිරීම මගින් නැවත පදිංචි කිරීමේ සාමාන්‍ය බලපෑම් වැළැක්වීම, අඩු කිරීම සහ අවම කිරීම.
- ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වූවන් සම්පූර්ණයෙන්ම හා මනා ලෙස වන්දි ලබාදී සාර්ථකව නැවත පදිංචි කොට ඇති බව සහතික කිරීම. අවතැන් වූ පුද්ගලයන්ගේ ජීවනෝපාය යලි ස්ථාපිත කළ යුතු අතර ඔවුන්ගේ ජීවන තත්ත්වය වැඩිදියුණු කළ යුතු බව.
- සංවර්ධන අරමුණු වෙනුවෙන් රජය විසින් අනිවාර්යය ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් ඔවුන් පෙර සිටියාටත් වඩා වැඩි දරිද්‍රතා මට්ටමකට පත් නොවන බවට සහතික වීම.
- අනිවාර්යය ඉඩම් අත්කර ගැනීම හේතුවෙන් ඇති කරන මානසික, සංස්කෘතික, සමාජීය සහ වෙනත් බලපෑම්වලින් මිදීම පිණිස ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් හට සහාය වීම.
- ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වූවන්ට සහන සැලසීම පිණිස පහසුවෙන් ප්‍රවේශ විය හැකි හා කඩිනමින් ප්‍රතිචාර දක්වන, දුක්ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමට යාන්ත්‍රණයක් පවතින බව පිළිබඳව ඔවුන් සියලු දෙනාම දැනුවත් කිරීම.
- ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය සහ ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් එකඟත්වයට පැමිණි, නිශ්චිත කාල රාමුවක් සහිත, සාකච්ඡා කළ හැකි, විනිවිදභාවයෙන් යුතු සහ වගකියනු ලබන නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාවලියක් පවතින බව.

1.18 ප්‍රතිපත්තියේ මූලධර්ම වනුයේ;

- ව්‍යාපෘතිය සඳහා වන විකල්ප මෙන්ම ව්‍යාපෘතිය තුළ පවතින විකල්පද සමාලෝචනය කරමින්, ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වීම් හැකි උපරිම අයුරින් වැළැක්වීම.

- ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වීම් වැළැක්විය නොහැකි අවස්ථාවලදී ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වූවන් හට ඔවුන්ගේ ජීවිත යලි ස්ථාපිත කර ගැනීමත්, එහි තත්ත්වය වර්ධනය කර ගැනීමටත් සඳහා සහාය වීම.
- ස්ත්‍රී පුරුෂ සමානත්වය සහ සාධාරණත්වය සහතික කළ යුතු අතර එය ව්‍යාපෘතිය පුරාවට පවත්වාගත යුතුය.
- නැවත පදිංචි කිරීමේ ස්ථාන තෝරා ගැනීමේදී ජීවනෝපාය වන්දි පැකේජ සහ සංවර්ධන විකල්ප තෝරා ගැනීමේදී පළමු අවස්ථාවේදීම ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වූවන් සම්පූර්ණයෙන්ම සම්බන්ධ කරගත යුතු වේ.
- ඉඩමක් අහිමිවන අවස්ථාවේදී ඒ වෙනුවෙන් වෙනත් ඉඩමක් ලබාදීම විකල්පයක් වන අතර එසේ ලබා දීමට විකල්ප ඉඩම් නොමැති අවස්ථාවලදී වන්දි මුදලක් ලබාදීම විකල්පයක් වේ.
- ඉඩම්, ඉදිකිරීම්, වෙනත් වත්කම් සහ ආදායම් හා ජීවනෝපාය අහිමිවීම සඳහා වන්දි ගෙවීමේදී එය පූර්ණ ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය මත පදනම් විය යුතු අතර එය කඩිනමින් ගෙවිය යුතු වේ. මෙයට හුවමාරු වීමේ පිරිවැය (transaction costs) ඇතුළත් විය යුතුය.
- නැවත පදිංචි කිරීම සැලසුම් කිරීම සහ ක්‍රියාත්මක කිරීම ප්‍රාදේශීය හා පළාත් පාලන බලධාරීන්ගේ පූර්ණ සහභාගීත්වයෙන් සිදුකළ යුතුය.
- ආර්ථික වශයෙන් සහ සාමාජීය වශයෙන් බලපෑමට ලක්වූවන්ට සහාය වීම සඳහා පියවර ගැනීමේදී සහභාගීත්ව සාකච්ඡා තුළින් සැලසුම් කිරීමත්, ක්‍රියාත්මක කිරීමත් සිදුකළ යුතු වේ. ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වූවන් ඔවුන්ගේ සත්කාරක ප්‍රජාව සමඟ ඒකාබද්ධ කිරීමේදී පැහැදිලි සැලැස්මක් තිබිය යුතුය.
- නැවත පදිංචිවන්නන් සහ ඔවුන්ගේ සත්කාරක ප්‍රජාව වෙත පොදු දේපළ සම්පත් සහ ප්‍රජා හා පොදු සේවා ලබාදිය යුතුය.
- ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීම සංවර්ධන ක්‍රියාකාරකමක් සේ සළකා සැලසුම් කළ යුතු අතර ව්‍යාපෘතිය හේතුවෙන් ඔවුන් පෙර සිටි තත්ත්වයට වඩා වැඩි දරිද්‍රතා මට්ටමකට පත් නොවිය යුතුය.
- ස්වකීය ඉඩමට හිමිකම් ඔප්පු නොමැති, ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වන පුද්ගලයන් හට සාධාරණ හා යුක්තිසහගත සැලකිල්ලක් හා වන්දියක් ලැබිය යුතුය.
- අවදානමට ලක්වූවන්ගේ කාණ්ඩයට ගැනෙන පුද්ගලයන් හඳුනාගෙන ඔවුන්ගේ ජීවන තත්ත්වය ප්‍රවර්ධනය කිරීම සඳහා සුදුසු සහායක් ලබාදිය යුතුය.
- වන්දි ගෙවීම, නැවත පදිංචි කිරීම සහ ආදායම් ප්‍රතිස්ථාපනය හා ප්‍රවර්ධනය සඳහා වැයවන මුළු පිරිවැය ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය විසින් දැරිය යුතු වේ.

1.19 මෙම ප්‍රතිපත්තිය අදාළ වනුයේ;

- රජය විසින් ඉඩම් අත්කර ගැනීම සහ සන්නකය ආපසු ලබා ගැනීම සිදු කරන සියලුම සංවර්ධන කාර්යයන්, සහ
- සියලුම ව්‍යාපෘති, මෙහිදී ව්‍යාපෘතිය සඳහා අරමුදල් සපයන මූලාශ්‍රය සලකා බලනු නොලැබේ.

1.20 ස්වකැමැතෙන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීමේ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ වගකීම ඉඩම් හා ඉඩම් සංවර්ධන අමාත්‍යාංශය සතු වේ. මෙය, මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය, මිනින්දෝරු දෙපාර්තමේන්තුව, තක්සේරු දෙපාර්තමේන්තුව, අදාළ අනෙකුත් අමාත්‍යාංශ සහ ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාල යන රාජ්‍ය ආයතන ජාලයක සහභාගීත්වයෙන් සිදු කරනු ලබයි.

1.21 ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වන පුද්ගලයන් හට සාධාරණ හා සමාන ආකාරයෙන් සලකනු ලබන බවටත්, ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ සහ නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාවලියේදී ඔවුන් පෙර සිටි තත්ත්වයට වඩා වැඩි දරිද්‍රතා මට්ටමකට පත් නොවන බවටත්, ස්වකැමැත්තෙන් තොරව නැවත පදිංචි කිරීමේ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය මගින් සහතික වේ. ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීම පිළිබඳ ආසියානු ආරක්ෂණ ප්‍රතිපත්ති මූලධර්ම ඇතුළුව ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීමේදී ජාත්‍යන්තරපරිචයන් ළඟාකරගත හැකි ව්‍යාපෘති සැලසුම් කිරීමේ හා ක්‍රියාත්මක කිරීමේ රාමුවක් ස්ථාපිත කිරීමට මෙම ප්‍රතිපත්තියෙන් හැකි වේ.

2008 වන්දි ගෙවීම පිළිබඳ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය සහ 2008 ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ රෙගුලාසි

1.22 ප්‍රමාණවත් වන්දි මුදලක් ඉඩම් හිමියන් සඳහා ලබාදීම පිණිස ඒකීය ක්‍රමවේදයක් ස්ථාපිත කිරීම පිණිස ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනත, ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීමේ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය සහ ඉඩම් අත්කර ගැනීම හා නැවත පදිංචි කිරීම වෙනුවෙන් අනුගත කළ හැකි වෙනත් නීති රාශියක් මත පදනම්ව වන්දි ගෙවීමේ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය 2008 නොවැම්බර් මාසයේදී අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් අනුමත කොට ඇත.

1980 හා 1988 ජාතික පාරිසරික පනත (NEA)

1.23 1988 අංක 56 දරණ පනතින් සංශෝධනය කරන ලද 1980 අංක 47 දරණ ජාතික පරිසර පනතෙහි (NEA) ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීමට අදාළ විධිවිධාන සමහරක් පවතී. ජාතික පරිසර පනතේ IV වන කොටසේ - ‘C’ ප්‍රකාරව මධ්‍යම පරිසර අධිකාරියේ අනුමැතිය අවශ්‍ය ව්‍යාපෘති හා කාර්යයන් කවරේද යන්න අංක 859/14 දී හා 1995 පෙබරවාරි 23 දිනැති ගැසට් පත්‍රයේ නිශ්චිතව සඳහන් කොට ඇත. යම් ව්‍යාපෘතියක් හේතුවෙන් බලපෑමට ලක්වන ස්වකැමැත්තෙන් තොරව නැවත පදිංචි කිරීමට සිදුවන කුටුම්භ සංඛ්‍යාව 100ක් හෝ ඊට වඩා වැඩි වන්නේ නම්, නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මක් සකස් කළ යුතු බව උපලේඛනයේ අයිතම 12 යටතේ දක්වා ඇත. මෙම නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම පාරිසරික තක්සේරු වාර්තාවේ අතිරේක සැලසුම් ලියවිල්ලක් වනු ඇත.

1903 අංක 1 දරණ සංශෝධිත දුම්රිය ආඥා පනත

1.24 එකී ආඥා පනතේ 31 වගන්තිය ප්‍රකාරව “දුම්රිය මාර්ගයට හෝ දුම්රිය දෙපාර්තමේන්තුව සතු වෙනත් කවර හෝ ඉඩමකට, දුම්රිය ස්ථානයකට හෝ වෙනත් භූමියකට ඇතුළු වීම දඬුවම් ලැබිය හැකි වරදකි”. එහි තවදුරටත් සඳහන් වනුයේ “එසේ ඇතුළු වූ තැනැත්තෙකු හට දුම්රිය මාර්ගයෙන් හෝ ඉඩමකින්, දුම්රිය ස්ථානයකින් හෝ ඊට අයත් වෙනත් භූමියකින් ඉවත් වන ලෙස කවර හෝ දුම්රිය නිලධාරියෙකු ඉල්ලා සිටි විට එසේ කිරීම ප්‍රතික්ෂේප කරයි නම්, එය දඬුවම් ලැබිය හැකි වරදකි” වන අතර “එවන් නිලධාරියෙකු හට එම පුද්ගලයා ඉන් ඉවත් කළ හැකිය”. 1935 දී නිකුත් කළ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ නඩු තීන්දුවකින් පැහැදිලි කරනුයේ.. “දුම්රිය මාර්ගය” යන්නට දැනට ඉදිකර ඇති සියලු දුම්රිය මාර්ගත්, ඉදිකරමින් පවතින ඒවාත් අයත් වන බැවින් දුම්රිය මාර්ගයක එම දුම්රිය මාර්ගය දෙපස වෙන්කළ බිම් තීරය අත්කරගත නොහැකිය.

1970 අංක 7 දරණ රජයේ ඉඩම් (සන්තකය ආපසු ගැනීමේ) පනත

1.25 යම් රජයේ ඉඩම් කොටසක් කිසියම් පුද්ගලයෙකු අනවසර ආකාරයෙන් භුක්ති විඳීම හෝ සන්තකයේ තබාගෙන ඇත්තේද යන්න නිශ්චය කිරීම පනත යටතේ පත් කරනු ලැබූ නිසි බලධාරියාට සිදුකළ හැකිය. එවන් අවස්ථාවකදී, දින 30ක් ඇතුළත එම ඉඩම් කොටසින් ඉවත් විය යුතු බව සහ බලධාරියාට ඉඩම බාරදිය යුතුවන්නේ එම පුද්ගලයාට දන්වමින් බලධාරීන් විසින් නිවේදනයක් නිකුත් කරනු ඇත. එවන් දැන්වීමක් සම්බන්ධයෙන් කිසියම් නඩු පැවරීමක් සිදු කිරීමට හෝ කිසියම් හිමිකමක් ඉදිරිපත් කිරීමට එවන් පුද්ගලයෙකු හිමිකම් නොලබයි.

2009, ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ සමාජ ආරක්ෂණ ප්‍රතිපත්ති ප්‍රකාශය (SPS)

1.26 ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීම පිළිබඳ ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ සමාජ ආරක්ෂණ ප්‍රතිපත්තියේ අරමුණු වනුයේ; හැකි සෑම අවස්ථාවකදීම ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වීම් වැළැක්වීම; ව්‍යාපෘති හා ව්‍යාපෘති සැලසුම් විකල්ප සොයා බලමින් එවන් අවතැන්වීම් අවම කිරීම; ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ සියලු

පුද්ගලයන්ගේ ජීවනෝපාය ඔවුන් ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට පෙර පැවති තත්ත්වයට වැඩි තත්ත්වයකට පත් කිරීම හෝ අවම වශයෙන් පෙර පැවති තත්ත්වයට වත් පත් කිරීම; සහ අවතැන්වූ දිළිඳු සහ අවදානම් කාණ්ඩයට ගැනෙන වෙනත් කණ්ඩායම්වල ජීවන තත්ත්වය වැඩිදියුණු කිරීම වේ.

1.27 ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීමෙන් (IR); (i) ස්වකැමැත්තෙන් තොරව ඉඩම් අත්කර ගැනීම හෝ (ii) ඉඩම් පරිහරණය හෝ නීතියෙන් නම්කරන ලද උද්‍යාන සහ සංරක්ෂිත ප්‍රදේශවලට ප්‍රවේශ වීම මත ඇති කරන සීමා කිරීම්වල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස සිදුවන භෞතික අවතැන්වීම් (ප්‍රතිස්ථාපනය, නේවාසික ඉඩම් අහිමිවීම හෝ වාසස්ථාන අහිමි වීම) සහ ආර්ථික ප්‍රතිස්ථාපනය (ඉඩම්, වත්කම් අහිමි වීම, වත්කම් සඳහා ප්‍රවේශය, ආදායම් මාර්ග අහිමි වීම හෝ ජීවනෝපාය මාර්ග අහිමි වීම) ආවරණය කෙරේ. එවන් අහිමි වීම හා ස්වකැමැත්තෙන් තොරව සිදුවන සීමා කිරීම් සම්පූර්ණයෙන් හෝ කොටසකට සිදු වන්නේද තාවකාලිකද නැතහොත් ස්ථිරද යන්න මත ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීමේ සමාජ ආරක්ෂණ අදාළ වේ.

1.28 ස්වකැමැත්තෙන් තොරව නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්ති මූලධර්ම වනුයේ;

- අතීත වර්තමාන හා අනාගතයේ සිදුවන ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීමේ බලපෑම් හා අවදානම් පිළිබඳව කලින්ම ව්‍යාපෘතිය මගින් අනාවරණය කිරීම. විශේෂයෙන්ම නැවත පදිංචි කිරීමේ බලපෑම් සහ අභියෝග හා සම්බන්ධව ස්ත්‍රී පුරුෂ විශ්ලේෂණයන් ඇතුළත්ව, අවතැන් වූ පුද්ගලයන් සම්බන්ධයෙන් සිදු කරන සමීක්ෂණයක් සහ/ හෝ සංගණනයන් හරහා නැවත පදිංචි කිරීමේ සැලසුම්වල විෂය පථය නිශ්චය කිරීමයි.
- බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන්, සත්කාරක ප්‍රජාව සහ අදාළ රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන සමඟ හරවත් සාකච්ඡා පැවැත්වීම. ඔවුන්ට ලැබෙන හිමිකම් සහ නැවත පදිංචි කිරීමේ විකල්ප පිළිබඳව අවතැන් වූ සියලුම පුද්ගලයන් හට දැනුම් දීම. නැවත පදිංචි කිරීමේ වැඩසටහන් සැලසුම් කිරීම, ක්‍රියාත්මක කිරීම සහ සුපරීක්ෂණය හා ඇගයීම සිදු කිරීමේදී ඔවුන්ගේ සහභාගීත්වය සහතික කිරීම. අවදානමට ලක් වූ පුද්ගල කාණ්ඩයට ගැනෙන කණ්ඩායම්වල එනම්, දරිද්‍රතා රේඛාවට වඩා පහළ මට්ටමේ පුද්ගලයන්, ඉඩම් නොමැති පුද්ගලයන්, මහළු, කාන්තා හා ළමා සහ ස්වදේශීය ජනතාව සහ ඉඩමට නෛතික හිමිකමක් නොමැති පුද්ගලයන්ගේ අවශ්‍යතා සම්බන්ධයෙන් විශේෂ අවධානය යොමුකිරීම සහ සාකච්ඡා සඳහා ඔවුන්ගේ සහභාගීත්වය සහතික කිරීම. බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන්ගේ අපේක්ෂාවන් පිළිබඳ යෝජනා ලබා ගැනීම හා ඒවා මුද්‍රාත්පමුණුවාලනු පිණිස දුක්ගැන්විලි සඳහා සහන සැලසීමේ යාන්ත්‍රණයක් ස්ථාපිත කිරීම. බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන්ගේ සමාජීය හා සංස්කෘතික ආයතනවලට සහ ඔවුන්ගේ සත්කාරක ප්‍රජාවට සහාය වීම. ස්වකැමැත්තෙන් තොරව නැවත පදිංචි කිරීමේ බලපෑම් සහ අවදානම් වඩාත් සංකීර්ණ හා සංවේදී වන අවස්ථාවන් හිදී, සමාජ සුදානම් කිරීමේ අදියරකදී වන්දි ගෙවීමේ සහ නැවත පදිංචි කිරීමේ තීරණ ගත යුතු වේ.
- පහත සඳහන් ක්‍රියාමාර්ග මගින්, බලපෑමට ලක් වූ සියලුම පුද්ගලයන්ගේ ජීවනෝපාය වර්ධනය කිරීම හෝ අවම වශයෙන් පෙර පැවති තත්ත්වයට පත් කිරීම සිදු කළ යුතුය. (i) බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන්ගේ ජීවනෝපාය මාර්ගය ඉඩම මත පදනම් වූණි නම්, හැකි සෑම අවස්ථාවකම ඉඩම මත පාදක වූ නැවත පදිංචි කිරීමේ උපාය මාර්ග ගැනීම හෝ ඉඩම අහිමි වීමෙන් ජීවනෝපායන්ට අගතියක් සිදු නොවේ නම් ඉඩම සඳහා ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය මත පදනම්ව වන්දි මුදල් ගෙවීම. (ii) සමාන හෝ වැඩි වටිනාකමක වත්කම් ලබාදීම සඳහා ප්‍රවේශය සහිතව වත්කම් කඩිනමින් ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීම. (iii) ප්‍රතිස්ථාපනය කළ නොහැකි වත්කම් සඳහා පූර්ණ ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය මත කඩිනමින් වන්දි ලබාදීම සහ (iv) හැකි අවස්ථාවලදී ප්‍රතිලාභ හුවමාරු කිරීමේ යෝජනා ක්‍රම හරහා අතිරේක ආදායම් හා සේවාවන්.
- භෞතික හා ආර්ථික වශයෙන් අවතැන් වූ පුද්ගලයන් වෙත අවශ්‍ය සහාය ලබාදීම. ඊට පහත කරුණු ඇතුළත් වේ; (i) ප්‍රතිස්ථානගත කිරීම සිදු වේ නම්, ප්‍රතිස්ථානගත කරනු ලබන ඉඩම සඳහා වඩාත් සුරක්ෂිත භුක්තියක් සහතික කිරීම, රැකියා හා නිෂ්පාදන අවස්ථා සඳහා සාපේක්ෂ ප්‍රවේශය සහිත නැවත පදිංචි කිරීමේ ස්ථානයකින් වඩාත් හොඳ නිවාස ලබාදීම සහ සත්කාරක ප්‍රජාවට ද ව්‍යාපෘතියේ ප්‍රතිලාභ ව්‍යාප්ත වීම. (ii) ඉඩම් සංවර්ධනය, ණය පහසුකම්, පුහුණු හෝ රැකියා අවස්ථා වැනි එක් ස්ථානයක සිට තවත් ස්ථානයක් වෙත පැමිණීමේදී අවශ්‍යවන උපකාර සහ සංවර්ධන සහාය, සහ (iii) ප්‍රජා යටිතල පහසුකම් සහ ප්‍රජා සේවාවන් අවශ්‍ය පරිදි ලබාදීම.

- අවතැන් වූ දිළිඳු ජනතාවගේ සහ කාන්තාවන්ද ඇතුළුව අවදානමට ලක් වූ කාණ්ඩවල ජීවන මට්ටම අවම වශයෙන් ජාතික මට්ටමේ අවම තත්ත්වයට වඩා වැඩි අගයකට වැඩි කිරීම. ග්‍රාමීය ප්‍රදේශවල දී ඔවුන්ට ඉඩම් හා සම්පත් සඳහා නෛතික හිමිකමක් හා දැරිය හැකි මට්ටමේ ප්‍රවේශයක් ලබාදීම සහ නාගරික ප්‍රදේශවල දී ඔවුන්ට සුදුසු ආදායම් මාර්ග සඳහා ප්‍රවේශය සහ නිවාස සඳහා නෛතික හිමිකමක් හා දැරිය හැකි මට්ටමේ ප්‍රවේශයක් ලබාදීම.
- ඉඩම් අත්කර ගැනීම, සාකච්ඡාකොට එකඟත්වයට පැමිණීම තුළින් සිදු කරන්නේ නම්, එසේ සාකච්ඡාවෙන් එකඟත්වයට පත්වන පුද්ගලයන් ආදායම හා ජීවන තත්ත්වය වඩාත් හොඳ තත්ත්වයට පත් කිරීම හෝ අවම වශයෙන් පැවති තත්ත්වයෙන් පවත්වාගෙන යාම තහවුරු කිරීම පිණිස, විනිවිදභාවය සහිත, ස්ථිර සහ අපක්ෂපාතී ආකාරයේ ක්‍රියාපටිපාටි වැඩිදියුණු කිරීම.
- ඉඩමට හිමිකමක් හෝ කිසිදු පිළිගත් නෛතික අයිතියක් නොමැතිව අවතැන් වන පුද්ගලයන්ගේ ඉඩම් නොවන වත්කම් සඳහා නැවත පදිංචි කිරීමේ සහාය සහ වන්දි ලැබීමට ඔවුන් සුදුසුකම් ලබන බව සහතික කිරීම.
- අවතැන් වන පුද්ගලයන්ගේ හිමිකම්, ආදායම් හා ජීවනෝපාය ප්‍රතික්ෂයාපන කිරීමේ උපාය මාර්ග, ආයතනික ක්‍රියාමාර්ග, සුපරීක්ෂණ හා වාර්තාකරණ රාමුව, අයවැය, කාල රාමුව සහිත ක්‍රියාත්මක කිරීමේ උපලේඛනය විස්තර කරමින් නැවත පදිංචි කිරීමේ සැලැස්මක් සකස් කිරීම.
- නැවත පදිංචි කිරීමේ සැලැස්මෙහි කෙටුම්පත, බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් සහ පාර්ශවකරුවන් සියලු දෙනාටම පහසුවෙන් තේරුම් ගත හැකි ආකාරයෙන් හා භාෂාවකින් සකස් කොට, ඔවුන්ට පහසුවෙන් ප්‍රවේශ විය හැකි ස්ථානයකදී එය ප්‍රදර්ශනය කිරීම. මෙය ව්‍යාපෘති ඇගයීමට පෙර සිදු කළ යුතු අතර ඊට සාකච්ඡාවල තොරතුරු ඇතුළත් කළ යුතුය. අවසන් නැවත පදිංචි කිරීමේ සැලැස්ම සහ එහි යාවත්කාලීන කරන ලද තොරතුරු, බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් සහ වෙනත් පාර්ශවකරුවන් වෙත ඒ ආකාරයෙන්ම ලබාදිය යුතුය.
- සංවර්ධන ව්‍යාපෘතියේ හෝ වැඩසටහනේ කොටසක් වශයෙන්, ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීම ඇතුළත් කිරීම සහ ක්‍රියාත්මක කිරීම නැවත පදිංචි කිරීම සඳහා වැය වන මුළු පිරිවැය ව්‍යාපෘති පිරිවැය හා ප්‍රතිලාභ ඉදිරිපත් කිරීමේදී ඇතුළත් කිරීම සැලකිය යුතු තරම් නැවත පදිංචි කිරීමේ බලපෑම් සහිත ව්‍යාපෘතියක් සඳහා, නැවත පදිංචි කිරීම සඳහා වැය වන මුළු පිරිවැය ව්‍යාපෘති පිරිවැය හා ප්‍රතිලාභ ඉදිරිපත් කිරීමේදී ඇතුළත් කිරීම ව්‍යාපෘතියේ නැවත පදිංචි කිරීමේ සංරචකය ක්‍රියාත්මක කිරීමෙහි ක්‍රියාකාරකමක් සේ සැලකීම.
- වන්දි ගෙවීම සහ නැවත පදිංචි කිරීමේ වෙනත් හිමිකම් ලබාදීම, භෞතික හෝ ආර්ථික ප්‍රතිස්ථාපනයට පෙරාතුව සිදු කිරීම. නැවත පදිංචි කිරීමේ සැලැස්ම ක්‍රියාත්මක කිරීම සමීප අධීක්ෂණයක් යටතේ ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක වන මුළු කාල සීමාව පුරාම සිදු කිරීම.
- නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිඵල, අවතැන් වූ පුද්ගලයන්ගේ ජීවන තත්ත්වය මත ඒවායින් ඇති කරන බලපෑම සහ නැවත පදිංචි කිරීමේ සැලැස්මෙහි අරමුණු ළඟාකර ගෙන තිබේද යන බව පාදක කොන්දේසි සහ නැවත පදිංචි කිරීමේ සුපරීක්ෂණය කිරීමේ ප්‍රතිඵල සැලකිල්ලට ගනිමින් සුපරීක්ෂණය කිරීම සහ තක්සේරු කිරීම.

1.29 නීති, ප්‍රතිපත්ති හා රෙගුලාසි සහ ව්‍යාපෘතිය වූ එකී උප ව්‍යාපෘති/ සංරචක හේතුවෙන් ඇතිවනු ඇතැයි අපේක්ෂිත බලපෑම් සහ හානිවල ස්වභාවය මත පදනම්ව බලපෑම් වර්ග සහ හිමිකම් ලබන ඉඩම් හිමිකරුවන්ගේ ලැයිස්තුවක් සකස් කොට ඇත (ඇමුණුම 4). හිමිකම් ගෙවීමේ ක්‍රමවේදය සකස් කිරීමේදී මාර්ගෝපදේශයක් වශයෙන් මෙම ලේඛනය භාවිතා කළ හැකිය. එම ලැයිස්තුව සකස් කිරීම මේ වන තෙක් අවසන් වී නොමැත.

හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුවක් (EAC) ස්ථාපිත කිරීම.

1.30 1950 ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතේ හා 2008 ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ රෙගුලාසිවල ප්‍රතිපාදන අනුව ඉඩම් අත්කර ගැනීමෙන් බලපෑමට ලක්වන පුද්ගලයන් සඳහා වන්දි නිශ්චය කිරීමේ නීත්‍යානුකූල බලධාරියා වනුයේ තක්සේරු දෙපාර්තමේන්තුවේ ප්‍රධාන තක්සේරුකරුය. ප්‍රධාන තක්සේරුකරු විසින් නිශ්චය කරනු ලබන ව්‍යවස්ථාපිත වන්දි

මුදල පිළිබඳව බලපෑමට ලක්වන පුද්ගලයන් සෑහීමට පත් නොවේනම්, 2013 ඉඩම් අත්කරගැනීමේ රෙගුලාසි යටතේ විධිවිධාන සැපයෙන ලාර්ක් හෝ සුපර් ලාර්ක් මගින් කරුණාසහගත ගෙවීමක් නිශ්චය කළ හැකිය. කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය, 2013 ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ රෙගුලාසි යටතේ නම් කරන ලද ‘නිශ්චිත ව්‍යාපෘතියක්’ යන ව්‍යාපෘති කාණ්ඩය යටතට නොගැනෙන බැවින් මෙම ව්‍යාපෘතිය සම්බන්ධයෙන් ඉහත සඳහන් කළ ප්‍රතිපාදන අදාළ නොවන අතරම එවන් අවස්ථාවන් හෝ ඉඩම් නොවන ආර්ථික අවතැන්වීම් සඳහා කරුණාසහගත ගෙවීමක් නිශ්චය කිරීම සඳහා නියෝජිත ආයතනයක් පත් කිරීමද 2008 ඉඩම් අත්කරගැනීමේ නියෝග මගින් සිදු නොවේ. එවන් වාතාවරණයන් යටතේදී, මෙම හිඬුස පිරවීම කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය වෙනුවෙන් ස්ථාපිත කොට ඇති හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුව මගින් සිදු කරනු ඇත. ඒ අනුව ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ, අනුකූලතා ඒකකය (compliance) විසින් නැවත පදිංචි කිරීමේ වැඩරාමුව අනුමත කළ පසු, මෙම ව්‍යාපෘතිය වෙනුවෙන් හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුවක් ස්ථාපිත කිරීම සඳහා අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ විශේෂ අනුමැතිය ඉල්ලා සිටිනු ඇත.

1.31 හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුව පහත සඳහන් කාර්යයන් ඉටු කරනු ලබයි.

- I. කරුණාසහගත ගෙවීම් යටතේ ප්‍රතිලාභ සහ දැනට පවතින නීති හා රෙගුලාසි වලින් ආවරණය කිරීම නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ හා පුනරුත්ථාපන සහාය නිශ්චය කිරීම.
- II. භුක්තිය නිවැරදිව නිශ්චය කර ගැනීම හා බලහත්කාරයෙන් භුක්ති විඳින්නන් හඳුනා ගැනීම.
- III. අත්කර ගැනීමෙන් පසු ඉතිරිවන ඉඩම්වල/ ඉදිකිරීම්වල කොටස් තවදුරටත් ප්‍රයෝජනයට ගැනීමට හැකියාවක් පවතීද යන්න නිශ්චය කිරීම.
- IV. විකල්ප/ තාවකාලිකව නවාතැන් ගැනීමට සිදුවන නවාතැන් කාල සීමාව නිශ්චය කිරීම.

V. පරතරය විශ්ලේෂණය කිරීම: ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ නැවත පදිංචි කිරීමේ නියාමන රාමුව සහ ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන් වූවන් නැවත පදිංචි කිරීමේ සමාජ ආරක්ෂණ ප්‍රතිපත්තිය

1.32 1986 සංශෝධනය කරන ලද 1950 ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනත සහ එහි රෙගුලාසි මගින් මහජන කාර්යයන් සඳහා ඉඩම් අත්කර ගැනීම සඳහා විධිවිධාන සලසන නමුත් ඉන් ප්‍රතිලාභ අත්වනුයේ ඉඩමට හිමිකමක් පවතින ඉඩම්හිමියන් සඳහා පමණි. ඉඩම් හා දේපළ අභිවිම් වෙනුවෙන් ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය මත වන්දි ගෙවීම සම්බන්ධයෙන් සහතිකයක් ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනත හා එහි රෙගුලාසිවලින් සපයනු නොලබයි. 2001, ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන් වූවන් නැවත පදිංචි කිරීමේ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය, ශ්‍රී ලංකාවේ නැවත පදිංචි කිරීමේ ගැටළුවලට පිළිතුරු සැපයීමෙහි ලා විධිමත් ප්‍රවේශයක් සැපයීමේ සැලකිය යුතු සංධිස්ථානයක් වන අතර එය ශ්‍රී ලංකාවේ ජාතික ප්‍රතිපත්ති සහ ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ එම ප්‍රතිපත්ති අතර පරතරය සැලකිය යුතු මට්ටමකින් අඩු කිරීමට හේතු වී ඇත. පරතර විශ්ලේෂණය ඇමුණුම 2 හි දක්වා ඇත.

VI. ව්‍යාපෘතියේ ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන් වූවන් නැවත පදිංචි කිරීමේ මූලධර්ම

1.33 ශ්‍රී ලංකාවේ භාවිතා වන විවිධ නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්ති, නීති, රෙගුලාසි සහ මාර්ගෝපදේශ සහ ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීම සම්බන්ධයෙන් ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ ප්‍රතිපත්ති සහ නැවත පදිංචි කිරීමේ සම්බන්ධ පරිචයන් මත පදනම්ව මෙම ව්‍යාපෘතිය සඳහා පහත සඳහන් නැවත පදිංචි කිරීමේ මූලධර්ම සකස් කොට ඇත. ඒවා දැනට හඳුනාගෙන ඇති සහ හඳුනා ගැනීමට නියමිත එහි සියලුම උප ව්‍යාපෘති වලට අදාළ කරගනු ඇත. පහත සඳහන් නැවත පදිංචි කිරීමේ මූලධර්ම ක්‍රියාත්මක වන්නේද යන බව නිශ්චය කිරීමට සහ අවශ්‍ය කෙරෙන නැවත පදිංචි කිරීමේ සැලසුම්වල විෂය පථය නිශ්චය කිරීම පිණිස සෑම උප ව්‍යාපෘතියක් හෝ සංරචකයක්ම ආවරණය කිරීම.

- භෞතික අවතැන්වීම සහ/ හෝ ජීවනෝපාය හා ආදායම් මාර්ග සහ ප්‍රජා සම්පත් හා යටිතල පහසුකම් මත ඇති කරන වෙනත් අහිතකර බලපෑම් ඇතිවීම වැළැක්වීම සඳහා හැකි සෑම උත්සාහයක්ම ගැනීම. යම් භෙයකින් භෞතික හා ආර්ථික අවතැන්වීම නොවැළැක්විය හැකි නම් එවන් අවස්ථාවලදී, පහත සඳහන් ක්‍රියාමාර්ග ගනු ඇත. (අ) ඉඩම සඳහා මුදල්, ඉඩම සඳහා ඉඩමක්, වාසස්ථානයක් වෙනුවෙන් වාසස්ථානයක් ලබාදීම කුලීන් ප්‍රමාණවත් වන්දියක් ලබාදීම සහතික වීම (ආ) ඔවුන්ගේ ආදායම් සහ ජීවනෝපාය වර්ධනය කිරීම හෝ අවම

වශයෙන් පෙර පැවති තත්ත්වයට පත් කිරීම සහ (ඇ) නැවත පදිංචි කිරීමේ ස්ථාන සහ ප්‍රතිස්ථාපනය සඳහා කුටුම්භ තෝරා ගැනීම වඩාත් සැලකිල්ලෙන් සිදු කිරීම මගින් ඔවුන්ගේ පෙර පැවති සමාජ-සංස්කෘතික විධි/සම්ප්‍රදායන් නැවත ගොඩනගා ගැනීමට පහසුකම් සැලසීම.

- ඉඩම්/ වාසස්ථාන අත්කර ගැනීම, වන්දි පැකේජ, ආදායම් යථා තත්ත්වයට පත් කිරීම හා වෙනත් හිමිකම් සහ දුක්ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ යාන්ත්‍රණය පිළිබඳව ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වන සියලුම පුද්ගලයන් සමඟ සාකච්ඡා කිරීම සහ දැනුම් දීම සිදු කිරීම.
- බලපෑමට ලක් වූ, අවදානමට ලක් වූ කාණ්ඩයට ගැනෙන දිළිඳු පුද්ගලයන්, ඉඩම් අහිමි පුද්ගලයන්, වයස්ගත පුද්ගලයන්, කාන්තා මූලික කුටුම්භ, බදුකරුවන්, කුලී නිවැසියන්, අවිධිමත් පදිංචිකරුවන් හා අනවසරකරුවන්ගේ අවශ්‍යතා සපුරාලීම සඳහා විශේෂ ව්‍යාපෘති සහාය ලබාදීම.
- බලපෑමට ලක්වන සියලුම වාසස්ථාන ඒකක සඳහා ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය මත මුදල් ගෙවීමෙන් හෝ වාසස්ථාන ඒකකයක් වෙනුවට වාසස්ථාන ඒකකයක් ලබාදීම මගින් බලපෑමට ලක්වන සියලුම වාසස්ථාන ඒකක වෙනුවෙන් වන්දි ගෙවීම.
- උප ව්‍යාපෘතියක් හෝ සංරචකයක් හේතුවෙන් අහිමිවන සියලුම පොදු දේපළ සම්පත්ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA) මගින් මනා ලෙස ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීම හෝ වන්දි ගෙවීම සිදු කිරීම. බලපෑමට ලක් වූ ප්‍රජාවේ නියෝජිතයන් හට මුදල් වන්දි ලබා දෙනු ඇත.
- ඉඩම්/ දේපළ අත්කර ගැනීම සිදු කරනුයේ සාකච්ඡාකොට එකඟතාවයට පැමිණීමෙන් නම්, එසේ එකඟත්වයට පැමිණි පුද්ගලයන් ව්‍යාපෘතිය හේතුවෙන් අවතැන් වීමෙන් පසුවද ඔවුන්ගේ ආදායම් සහ ජීවනෝපාය වඩා හොඳ තත්ත්වයට හෝ අවම වශයෙන් පෙර පැවති තත්ත්වයට වත් පත් කිරීම පිළිබඳව උප ව්‍යාපෘති හෝ සංරචකය සහතික වනු ඇත.
- ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වන, ඉඩමට නෛතික හිමිකමක් නොමැති පුද්ගලයන්ද නැවත පදිංචි කිරීමේ සහාය ලබා ගැනීමට සුදුසුකම් ලබයි. ඔවුන්ගේ වාසස්ථාන අහිමි වුවහොත් ඒ සඳහා ඔවුන්ගේ වර්තමාන අයිතිවාසිකම කුමන ආකාර වුවද ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීමේ වාසස්ථානයක් ලැබීමට ඔවුන් සුදුසුකම් ලබයි.
- නැවත පදිංචි කිරීමේ සැලැස්මෙහි කෙටුම්පත, බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් සහ පාර්ශවකරුවන් සියලු දෙනාටම පහසුවෙන් තේරුම් ගත හැකි ආකාරයෙන් හා භාෂාවකින් සකස් කොට, ඔවුන්ට පහසුවෙන් ප්‍රවේශ විය හැකි ස්ථානයකදී එය ප්‍රදර්ශනය කිරීම. මෙය ව්‍යාපෘති ඇගයීමට පෙර සිදු කළ යුතු අතර ඊට සාකච්ඡාවල තොරතුරු ඇතුළත් කළ යුතුය. අවසන් නැවත පදිංචි කිරීමේ සැලැස්ම සහ එහි යාවත්කාලීන කරන ලද තොරතුරු, බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් සහ වෙනත් පාර්ශවකරුවන් වෙත ඒ ආකාරයෙන්ම ලබාදිය යුතුය.
- ඉඩම් අත්කර ගැනීම, වන්දි ගෙවීම සහ ප්‍රතිස්ථාපනය සඳහා වැයවන මුළු පිරිවැය ව්‍යාපෘති පිරිවැයට ඇතුළත් වනු ඇත.
- භෞතික අවතැන්වීම සිදු වීමට පෙර සහ කවර හෝ ඉදිකිරීම් කාර්යයක් ආරම්භ කිරීමට පෙර, අවතැන් වූ සෑම පුද්ගලයෙකුටම හෝ කුටුම්භයකට වන්දි ලබාදීම සහ වෙනත් හිමිකම් ලබාදීම.
- නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ප්‍රගතිය සුපරීක්ෂණය හා තක්සේරු කිරීම සහ ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව, බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් සහ වෙනත් පාර්ශවකරුවන් වෙත ලබාදීම සඳහා සුපරීක්ෂණ වාර්තා අර්ධ වාර්ෂිකව සකස් කිරීම. නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම ක්‍රියාත්මක කරන පළමු දෙවසරක කාලය තුළ නැවත පදිංචි කිරීමේ සුපරීක්ෂණ වාර්තා කාර්තුමය වශයෙන් සකස් කරනු ඇත. සියලුම සුපරීක්ෂණ වාර්තා සමාලෝචනය කිරීම පිණිස ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව වෙත ඉදිරිපත් කරනු ඇත. ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA) විසින් සියලුම සුපරීක්ෂණ වාර්තා දේශීය භාෂාවන්ගෙන් සකස්කර බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් සහ කුටුම්භ වෙත ලබාදෙනු ඇත.

1.34 ඉහත සඳහන් කරන ලද, ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීමේ මූලධර්මවලට වලට අනුව, බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් ඔවුන්ගේ දේපළවලට පවතින අයිතිවාසිකමේ ස්වභාවය හෝ භුක්තියෙහි ස්වභාවය හෝ ආදායමේ හෝ ජීවනෝපායේ අහිමි වීමේ ස්වභාවයට අනුකූලව ඒකාබද්ධ වන්දි පැකේජ සහ නැවත පදිංචි කිරීමේ හෝ ප්‍රතිස්ථාපන සහාය ලැබීමට හිමිකම් ලබයි.

VII. ආවරණය කිරීම සහ වර්ගීකරණය

7.1 උප ව්‍යාපෘති/ සංරචකවල මූලික තොරතුරු පවතින අවස්ථාවකදී හඳුනාගත් සෑම උප ව්‍යාපෘතියක්ම හෝ සංරචකයක්ම ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනයේ (EA)/ ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරන නියෝජිත ආයතනයේ (IA) සහාය ඇතිව ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව විසින් ආවරණය කිරීම හා වර්ගීකරණය කිරීම සිදු කරනු ඇත. ආවරණය කිරීම හා වර්ගීකරණය කිරීමේ අරමුණු වනුයේ; (අ) විභව්‍ය නැවත පදිංචි කිරීමේ බලපෑම් හා අවදානම් සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කිරීමට උප ව්‍යාපෘතිය/ සංරචකයට සිදුවනු ඇත්ද යන බව නිශ්චය කිරීම (ආ) එවන් විභව්‍ය බලපෑම් සහ අවදානම්වල වැදගත්කම නිශ්චය කිරීම (ඇ) නැවත පදිංචි කිරීමේ බලපෑම් හා අවදානම් වලට පිළියම් සැපයීම පිණිස සාර්ථක නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මක් සම්පාදනය කිරීම පිණිස අවශ්‍යවන තක්සේරු කිරීමේ සහ ආයතනික හා මූල්‍ය සම්පත්වල ප්‍රමාණය හඳුනා ගැනීම සහ (ඈ) ඒවා අඩු කිරීම හා අවම කිරීම. තොරතුරු අනාවරණය කිරීමත් සහ ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වන පුද්ගලයන් සමඟ සාකච්ඡා පැවැත්වීමත් කවර මට්ටමකට සිදුකළ යුතුද යන්න උප ව්‍යාපෘතියක්/ සංරචකයක් ආවරණය කිරීම හා වර්ගීකරණය කිරීමෙන් පෙන්වුම් කෙරෙනු ඇත.

7.2 උප ව්‍යාපෘතියක්/ සංරචකයක් නිසා ඇති විය හැකි නැවත පදිංචි කිරීමේ බලපෑම් සහ ඒවායේ කොතරම් මට්ටමකට බලපානු ඇත්ද යන්න හඳුනා ගැනීම පිණිස උප ව්‍යාපෘතියක්/ සංරචකයන් ආවරණය කිරීම සඳහා පහත සඳහන් සෝදිසි පත්‍රය උපකාරී වේ:

- උප ව්‍යාපෘතිය/ සංරචකය ඉඩම් අත්කර ගනු ඇත්ද?
- කොපමණ ඉඩම් ප්‍රමාණයක් අත්කර ගැනීමට අපේක්ෂිතද? (තක්සේරු කළ සංඛ්‍යාව)
- කොපමණ පුද්ගලයන් හා කුටුම්භ ගණනක් බලපෑමට ලක්වනු ඇත්ද? (තක්සේරු කළ සංඛ්‍යාව)
- ව්‍යාපෘතිය නිසා ඇතිවන ස්වකැමැත්තෙන් නැවත පදිංචි කිරීමේ බලපෑම් ස්ථිරද තාවකාලිකද?
- ඉඩම් අයිතිවාසිකම් වර්ග මොනවාද? හිමිකරු, අනවසරකරු, බලෙන් පදිංචි වූවන්, බදුකරු ආදී.
- ඉඩම් පරිහරණ රටාව? ගෙවතු, කුඩා කඩ, වළඳ මධ්‍යස්ථාන, කුඹුරු ඉඩම් හා ගොඩ ඉඩම් ආදිය
- ඉඩම්/ වාසස්ථාන ඒකක අත්කර ගැනීමෙන්, කුලීකරුවන්, බදුකරුවන්, අනවසරකරුවන් සහ බලහත්කාරයෙන් පදිංචි වූවන් මත බලපෑමක් ඇති කරනු ඇත්ද?
- රජයේ ඉඩම් අත්කර ගැනීමට නියමිත නම්, බලපෑමට ලක් වූ ඇතැම් පුද්ගලයන්ගේ ඉඩම සඳහා වන පාරම්පරික හිමිකම්පෑම් වලට බලපෑමක් ඇති වනු ඇත්ද?
- රජයේ/ දුම්රිය ඉඩමක් අත්කර ගනු ලබන්නේ නම් එමගින් බලපෑමට ලක් වූ කවර හෝ අනවසරකරුවකු, බලහත්කාරයෙන් පදිංචිව සිටින්නෙකු හෝ අවිධිමත් පදිංචිකරුවෙකු මත බලපෑම් ඇති කරනු ඇත්ද? (ඇස්තමේන්තුගත)
- තක්සේරු කරන ලද බලහත්කාරයෙන් පදිංචිව සිටින්නන්, අවිධිමත් පදිංචිකරුවන් සහ අනවසර පදිංචිකරුවන් සංඛ්‍යාව කොපමණද?
- බලපෑමට ලක්වන නිවාස, ඉදිකිරීම, ශාක සහ බෝග වර්ග පවතින්නේද?
- සම්පූර්ණයෙන් අත්කර ගනු ලබන/ විනාශ කරනු ලබන නිවාස ගණන කීයද? (තක්සේරු කළ සංඛ්‍යාව)
- අර්ධ වශයෙන් අත්කර ගනු ලබන/ විනාශ කරනු ලබන නිවාස ගණන කීයද? (තක්සේරු කළ සංඛ්‍යාව)
- භෞතිකව අවතැන් වන කුටුම්භ ගණන කීයද? (තක්සේරු කළ සංඛ්‍යාව)
- කවර හෝ මහජන හෝ ප්‍රජා යටිතල පහසුකම් සම්පූර්ණයෙන් හෝ අර්ධ වශයෙන් බලපෑමට ලක්වන්නේද?
- නිෂ්පාදන වත්කම් (ආදායම් උත්පාදන දේපළ) කොපමණ ප්‍රතිශතයක් ජනතාවට අහිමි වනු ඇත්ද? (ඇස්තමේන්තුව)
- බලපෑමට ලක්වන ව්‍යාපාර වර්ග මොනවාද? ඒවායේ පිහිටීම කුමන ස්ථානයකද? ප්‍රමාණය කොපමණද? (තක්සේරු කළ සංඛ්‍යාව)

7.3 රැස්කර ගන්නා තොරතුරු සහ දත්ත මත පදනම්ව ව්‍යාපෘතියෙන් ඇතිවනු ඇතැයි අනුමාන කරන නැවත පදිංචි කිරීමේ බලපෑම් හා අවදානම් මූලික වශයෙන් වර්ගීකරණය කිරීම සඳහා ව්‍යාපෘති කණ්ඩායම් යෝජනා කරයි.

වර්ගය A – උප ව්‍යාපෘතිය/ සංරචකය මගින් සැලකිය යුතු නැවත පදිංචි කිරීමේ බලපෑම් ඇති කරයි. සමාජ බලපෑම් තක්සේරු කිරීමක් ඇතුළත් නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මක් අවශ්‍ය වේ.

වර්ගය B – උප ව්‍යාපෘතිය/ සංරචකය මගින් සැලකිය යුතු මට්ටමේ නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ බලපෑම් ඇති කරයි. සමාජ බලපෑම් තක්සේරු කිරීමක් ඇතුළත් කෙටි නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මක් අවශ්‍ය වේ.

වර්ගය C – උප ව්‍යාපෘතිය/ සංරචකය නැවත පදිංචි කිරීමේ බලපෑම් නොමැති හෝ ඉතා සුළු මට්ටමේ බලපෑම් පවතී. ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීමේ යෝග්‍යතාවාර්තාවක් අවශ්‍ය කෙරේ.

7.4 ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීමේ බලපෑම් සම්බන්ධයෙන් සලකා බැලීමේදී උප ව්‍යාපෘතියක/ සංරචකයක, වඩාත් සංවේදී අංශය එය බව පෙනී යයි. පුද්ගලයන් 200 හෝ ඊට වැඩි සංඛ්‍යාවක්, ප්‍රධාන බලපෑම් එකකින් හෝ ඊට වැඩි ගණනකින් බලපෑමට ලක් වේ නම්, එවන් උප ව්‍යාපෘතියක/ සංරචකයක ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීමේ බලපෑම් ‘සැලකිය යුතු මට්ටමක’ පවතින්නේ යැයි සලකයි. ප්‍රධාන බලපෑම් වශයෙන් සලකනු ලබන්නේ; (i) භෞතික වශයෙන් අවතැන්වීමට සිදුවීම, හෝ (ii) එලදායී වත්කම් වලින් 10% ක් හෝ ඊට වඩා අහිමි වීම සිදුවන විටදීය. නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මක සවිස්තරාත්මකභාවය හා පරිපූර්ණ භාවය, විභව්‍ය නැවත පදිංචි කිරීමේ බලපෑම්වල හා අවදානම් වල වැදගත්කම සමඟ අනුරූප වේ.

7.5 අපේක්ෂිත නැවත පදිංචි කිරීමේ බලපෑම් හා අවදානම් මූලික වශයෙන් ආවරණය කිරීම නිම කිරීමෙන් අනතුරුව උප ව්‍යාපෘතියක/ සංරචකයක් තාවකාලික ලෙස වර්ගීකරණයකෙරේ. වඩාත් විස්තර සහිත නැවත පදිංචි කිරීමේ තොරතුරු ලැබුණු විට සහ ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාකාරකම් කෙරිගෙන යන අවස්ථාවේදී ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ එකඟත්වය ඇතිව ව්‍යාපෘති කණ්ඩායමට බලපෑම් කාණ්ඩය වෙනස් කළ හැකිය. එවන් අවස්ථාවකදී, ව්‍යාපෘති කණ්ඩායම, එකඟත්වය ලබා ගැනීම සඳහා ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ ප්‍රධාන අනුකූලතානිර්දේශ වෙත ප්‍රතිවර්ගීකරණ ආකෘති පත්‍රයක් ඉදිරිපත් කරයි.

7.6 අත්කර ගැනීම, වන්දි ගෙවීම සහ පුනරුත්ථාපනය යන සෑම ක්‍රියාපටිපාටියකදීම අයිතියේ ස්වභාවය වැදගත් වන බැවින් බලපෑමට ලක්වන සෑම පුද්ගලයෙකුගේම හෝ සෑම කුටුම්භයකුගේම අයිතියේ ස්වභාවය හඳුනා ගැනීම වැදගත් වේ. (හිමිකම් ගෙවීමේ ක්‍රමවේදයේ සඳහන් වන බලපෑම් වර්ග- ඇමුණුම 4 බලන්න.)

VIII. සමාජ ආර්ථික තොරතුරු

A. සමාජ හා දරිද්‍රතා මූලික තක්සේරුව (IPSA)

8.1 උප ව්‍යාපෘතිය හඳුනා ගැනීමේ අදියරේදී ව්‍යාපෘති යෝජකයින්ගේ සහාය ඇතිව ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව මගින් කඩිනම්සමාජ තක්සේරුවක් සිදු කරනු ලබයි. එහිදී සමාජ බලපෑම්වල ප්‍රමාණය, දරිද්‍රතාවට පත්වීමට ඇති හැකියාව පිළිබඳ පවතින අවදානම, ව්‍යාපෘති ප්‍රතිලාභ සහ ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වේ යැයි විභවතාව පවතින ප්‍රතිලාභීන් සහ වෙනත් පාර්ශවකරුවන්ගේ, රුචි අරුචිකම්, අපේක්ෂාවන් සහ හැකියාවන් තක්සේරු කිරීම සිදු වේ. මෙය ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ මණ්ඩලසාමාජිකයන් හා ව්‍යාපෘති යෝජකයන් අතර සිදුවන අතර ව්‍යාපෘති කටයුතුවල වර්තමාන තත්ත්වය නිරීක්ෂණය කිරීම සඳහා විභව්‍ය ව්‍යාපෘති ප්‍රදේශවලට ගොස් නිරීක්ෂණය කිරීමට අවස්ථාව සකස් කරනු ඇත. මූලික වශයෙන් රැස්කර ගනු ලබන මෙම තොරතුරු මත පදනම්ව දරිද්‍රතා සහ සමාජ තක්සේරුවක් (IPSA) සිදු කරනු ලබයි.

B. සමාජ ආර්ථික සමීක්ෂණය/ සමාජීය බලපෑම් තක්සේරු කිරීමේ සමීක්ෂණය

8.2 සමාජ ආර්ථික සමීක්ෂණයේ හෝ සමාජීය බලපෑම් තක්සේරු කිරීමේ සමීක්ෂණයේ අරමුණ වනුයේ ව්‍යාපෘතියෙන්

බලපෑමට ලක්වන පුද්ගලයන් කුටුම්භලාභීන් සහ ප්‍රජාව මත ඇති කරන ව්‍යාපෘතියේ විභව බලපෑම්වල ස්වභාවය සහ ඒවා එමගින් ඇති කරන බලපෑම් ප්‍රමාණය/ ඒවායේ වැදගත්කම හඳුනා ගැනීමයි. මෙම සමීක්ෂණය මගින් ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය අනුව වෙන් වෙන් වශයෙන් සමාජ ආර්ථික දත්ත එක් රැස් කරනු ලබයි. සමාජ ආර්ථික සමීක්ෂණය බලපෑමට ලක්වූ පුද්ගලයන් සහ කුටුම්භ පිළිබඳව සිදු කරන නියැදි සමීක්ෂණයක් ආකාරයෙන් හෝ බලපෑමට ලක් වූ සමස්ථ ජනගහනය පිළිබඳව සිදු කරන සංගණන සමීක්ෂණයක් ආකාරයෙන් සිදු වනු ඇත. පුද්ගලයන්ගේ ආදායම, නිවාසවල තත්ත්වය සහ ව්‍යාපෘතිය හේතුවෙන් සිදුවන පාඩුවල ප්‍රමාණය මත පදනම්ව බලපෑමට ලක්වන විවිධ කාණ්ඩවලට අයත් පුද්ගලයන් තෝරා ගැනීම සඳහා ස්තෘත නියැදි ක්‍රමය (stratified sampling method) හරහා සමස්ථ ජනගහනයෙන් 20%ක නියැදියක් සාමාන්‍යයෙන් තෝරා ගැනේ. තෝරා ගන්නා නියැදියේ ප්‍රමාණය සම්බන්ධයෙන් ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව සමඟ එකඟත්වයට පැමිණීම අවශ්‍ය වේ. උප ව්‍යාපෘතිවල/ සංරචකවල, ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීම් සීමාසහිත වනු ඇති අතර රේඛීය ස්වභාවයෙන් විසිරී පවතී.

8.3 ව්‍යාපෘතියේ විභව බලපෑම් වර්ගීකරණයේදී ඒවා A හෝ B වර්ග යටතට අයත් වේ නම්, පහත සඳහන් තොරතුරු රැස්කර ගනු පිණිස, ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA)/ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරන නියෝජිත ආයතනය (IA) විසින් සමාජ ආර්ථික සමීක්ෂණයන්/ සමාජ බලපෑම් තක්සේරුවක් හැකිපමණ කඩිනමින් සිදු කරනු ඇත. (i) උප ව්‍යාපෘති/ සංරචක ප්‍රදේශවල මූලික සමාජ ආර්ථික පාදක දත්ත සහ තොරතුරු හඳුනා ගැනීම, (ii) ආර්ථික වශයෙන් අවතැන් වන සහ භෞතික වශයෙන් අවතැන් වනු ඇති පුද්ගලයන් සහ කුටුම්භ හඳුනා ගැනීම, (iii) කුටුම්භවල, ව්‍යාපාරවල සහ ප්‍රජාවන්ගේ බලපෑමට ලක් වූ හෝ අහිමි වූ දේපළ පිළිබඳ වාර්තා/ සටහන් කර ගැනීම, (iv) ව්‍යාපෘතියෙන් ඔවුන් මත ඇති කරන සමාජ ආර්ථික බලපෑම් තක්සේරු කිරීම සහ (v) ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ, ඉඩම් අත්කර ගැනීම, ප්‍රතිස්ථාපනය හා පුනරුත්ථාපන සංරචක සුපරීක්ෂණය කිරීම සඳහා මෙහෙයුම් හා ඇගයුම් පරාමිතීන් හා දර්ශක ඇති කිරීම.

8.4 සමාජ ආර්ථික සමීක්ෂණ සඳහා A වර්ගයට අයත් ව්‍යාපෘති වලට B වර්ගයට වඩා වැඩි සැලසුම් කිරීම්, සම්පත් සහ සමීක්ෂණ කාලයක් අවශ්‍ය වේ. A වර්ගයේ ව්‍යාපෘති වලට පුද්ගලයන්, ප්‍රජාවන් සහ අවදානමට ලක් වූ කාණ්ඩයට අයත් පුද්ගලයන් මත ඇති කරන සමාජ ආර්ථික බලපෑම් පිළිබඳ වැඩිදුර විමර්ශනය කිරීමත්, ගැඹුරින් විශ්ලේෂණය කිරීමත් අවශ්‍ය වේ.

8.5 සමාජ බලපෑම් තක්සේරු කිරීමෙහි වඩාත් වැදගත් කොටස වනුයේ දත්ත සහ තොරතුරු විශ්ලේෂණය කිරීමයි. රැස්කර ගන්නා ලද දත්ත හා තොරතුරු විශාල ප්‍රමාණයක් යොදා ගනිමින්, නැවත පදිංචි කිරීමේ සැලසුම්කරුවන් නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරී සැලැස්මෙහි, සමාජ බලපෑම් තක්සේරු කිරීම පිළිබඳ පරිච්ඡේදයක් සකස් කරනු ඇත. මෙම කාර්යයේදී, දත්ත වගු කීයක් ඇතුළත් කරනවාද, ඒවායේ ආකෘති මොනවාද සහ අවධානය යොමු කළ යුතු ගැටළු කවරේද යන්න නිශ්චය කර ගැනීම සැලසුම්කරු කළ යුතු වේ. මෙය පිටු 10ක් නොඉක්මවන සාරාංශ පරිච්ඡේදයක් විය යුතුය. වගු වශයෙන් සකස් කළ සවිස්තරාත්මක දත්ත සහ තොරතුරු පරිශීෂ්ඨයක් අන්තර්ගත කළ හැකිය.

C. සංගණන හෝ ජනගහන වාර්තා

8.6 බලපෑමට ලක් වූ සමස්ථ ජනගහනයේ ජන විකාශනය දක්වන දළ විශ්ලේෂණයක්, සංගණනයක් මගින් ලැබෙයි. එමගින් බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන්ගේ වත්කම් සහ ප්‍රධාන ආදායම් මූලාශ්‍ර ආවරණය කිරීම වන අතර ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය අනුව වෙන් වෙන් වශයෙන් සමාජ ආර්ථික දත්ත ලබාදෙයි. එවන් දත්ත දිළිඳු සහ අවදානමට ලක් වූ කාණ්ඩයට අයත් කුටුම්භ වලට ඔවුන්ගේ සමාජ ආර්ථික වශයෙන් කොන්වීම සහ විසන්ධානය (disarticulation) යෙන් මිදීම පිණිස සහාය ලබාදීමට අවශ්‍ය විශේෂ ක්‍රියාමාර්ග නිශ්චය කිරීම සඳහා විශේෂයෙන් මෙම දත්ත යොදාගත හැකිය.

8.7 ව්‍යාපෘතියේ සවිස්තරාත්මක සැලසුම් සකස් කිරීමට පෙර සමාජ ආර්ථික ආදර්ශ සමීක්ෂණය සිදු කරනු ලැබුවහොත්, සවිස්තරාත්මක සැලසුම් සකස් කොට අවසන් කළ වහාම, බලපෑමට ලක් වූ සියලුම පුද්ගලයන් හා කුටුම්භ සහ ඔවුන්ගේ අහිමි වූ වත්කම්වල තොග ලේඛනය පිළිබඳ සංගණනයක් සිදු කරනු ඇත. ඕනෑම ව්‍යාපෘතියක ඉදිකිරීම් කාර්යය ආරම්භ කිරීමට ප්‍රථම මෙය සිදු කළ යුතු වේ. සිදු කරන ලද සමීක්ෂණය සහ අහිමි වූ වත්කම් පිළිබඳ තොග ලේඛනය මත පදනම්ව නැවත පදිංචි කිරීමේ සැලසුම්කරු විසින් නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම

සංශෝධනය හා යාවත්කාලීන කිරීම සිදු කරනු ඇති අතර එය ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ සියලු පුද්ගලයන් ඇතුළුව ව්‍යාපෘති පාර්ශවකරුවන්ට අනාවරණය කරනු ඇත.

D. ක්‍රමෝපාය

8.8 විභව්‍ය නැවත පදිංචි කිරීමේ බලපෑම් කොතරම් මට්ටමකට බලපෑම් ඇති කරන්නේද යන්න සහ උප ව්‍යාපෘති/ සංරචක ප්‍රදේශවල එවන් බලපෑම් ව්‍යාප්ත වී ඇති ආකාරය මත පදනම්ව, දත්ත රැස් කිරීම සඳහා සමාජ ආර්ථික/ බලපෑම් තක්සේරු කිරීමේ සමීක්ෂණයක් සහ සංගණනයක් කුමන ආකාරයේ ක්‍රමවේදයක් අනුව සිදු කළ යුතුද යන්න පිළිබඳව නැවත පදිංචි කිරීමේ සැලසුම්කරු තීරණය කරනු ඇත. වඩාත් බහුලව භාවිතා වන ක්‍රමවේදය වනුයේ; බලපෑමට ලක් වනු ඇතැයි අපේක්ෂිත සියලුම පුද්ගලයන් හට සහ කුටුම්භවලට ප්‍රශ්නාවලියක් ලබාදීම මගින් සමීක්ෂණය සිදුකිරීමයි. කුටුම්භ සහ ජනාවාස මත බලපෑම් ඇති කරන නමුත් එම බලපෑමට ලක්වන කලාපය පටු, දිගු දුරක්දක්වා විහිදෙන දුම්රිය මාර්ග ව්‍යාපෘතියක් වැනි ව්‍යාපෘතියක් සඳහා මෙම ක්‍රමවේදය වඩාත් ප්‍රයෝජනවත් වේ.

8.9 මෙම ප්‍රශ්නාවලියට, ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය අනුව වෙන් වෙන් වශයෙන් රැස් කරගත් මූලික කුටුම්භ තොරතුරු, ඉඩම් අයිතිය හා ඉඩම් පරිහරණ රටාවන්, ආදායම් සහ වියදම් රටාවන්, සේවා නියුක්තිය හා ආදායම් මාර්ග හා ආදායම් මත ඇති කරන විභව්‍ය බලපෑම්, පදිංචි ස්ථාන සහ ඒවාට පවතින අයිතිවාසිකම් ස්වභාවයන් හා වෙනත් ඉදිකිරීම් හා අහිමි වීම්, ප්‍රජා සංවිධාන, යෝජිත ව්‍යාපෘතිය පිළිබඳ දැනුවත්භාවය, දරිද්‍රතාවයට පත්වීම සහ අවදානමට ලක් වූ කණ්ඩායම් ආදිය මත පදනම් වූ ප්‍රශ්න එම ප්‍රශ්නාවලියට අයත් වේ.

8.10 ප්‍රශ්නාවලීන් මගින් සිදු කරන සමීක්ෂණ වලට අමතරව, බලපෑමට ලක්වීමේ හැකියාව ඇති පුද්ගල කණ්ඩායම්, ප්‍රාදේශීය නායකයින්, ප්‍රදේශයේ වාසය කරන දැනුමැති පුද්ගලයන් සමඟ සහ වත්ත, අන්‍යෝන්‍යාධාර සමීති, ආගමික, සමාජ සහ සමුපකාර වැනි ප්‍රාදේශීය සංවිධානවල නියෝජිතයන් සමඟ සම්මුඛ සාකච්ඡා පැවැත්වීම මගින් ක්ෂේත්‍ර නිලධාරීන් සමීක්ෂණ සිදු කරනු ඇත. කේන්ද්‍රගත කණ්ඩායම් තොරතුරු විමසීම එවන් සම්මුඛ සාකච්ඡා සඳහා සහාය දෙනු ඇත. කණ්ඩායම් සම්මුඛ සාකච්ඡා සඳහා පූර්ව සුදානමක්වශයෙන් කටයුතු සකස් කිරීම අවශ්‍ය වන අතර එවන් රැස්වීම් පවත්වන බවට ග්‍රාම නිලධාරී (ගම් ප්‍රධානි) හෝ ප්‍රාදේශීය ලේකම් හෝ ප්‍රදේශයේ පවතින පන්සල්, පල්ලි මගින් වැනි විවිධ ආකාර ඔස්සේ, බලපෑමට ලක්වන පුද්ගලයන් හට කල්වේලා ඇතිවම දැනුම්දීම අවශ්‍ය වේ. පුරුෂ පාර්ශව මෙන්ම කාන්තාවන්ද මෙම කණ්ඩායම් සාකච්ඡා සහ මහජන උපදේශන සඳහා සම්බන්ධ කර ගැනීමට උනන්දු කළ යුතු වේ. උප ව්‍යාපෘතිය/ සංරචකය සම්බන්ධයෙන් වන සාකච්ඡා, තීරණ හා නිර්දේශ ව්‍යාපෘති බලධාරීන් විසින් දෛනිකව, ක්‍රමානුකූල ආකාරයෙන් වාර්තාගත කරනු ඇත. එවන් හමු වූ හෝ රැස්වීමක් සඳහා පැමිණෙන සෑම පුද්ගලයෙකුගේම සම්පූර්ණ නම සහ ලිපිනයන් සටහන් කොට අත්සනද ලබා ගනු ඇත. ඔවුනට ජංගම දුරකථන පවතින්නේ නම්, ඉදිරි අවස්ථාවලදී පහසුවෙන් සම්බන්ධ කරනු පිණිස එම දුරකථන අංකද පැමිණීමේ ලේඛනයේ සටහන් කරගනු ඇත. (සාකච්ඡා/ උපදේශන පැවැත්වූ බවට සාක්ෂියක් වශයෙන් මෙම ලියැවිලිවල නියැදියක් නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මට අමුණා තිබිය යුතු වේ.)

8.11 ව්‍යාපෘති ප්‍රදේශයේ මෑතකදී සිදු කරන ලද සමාජ ආර්ථික අධ්‍යයන තිබේනම්, නැවත පදිංචි කිරීමේ සැලසුම්කරුවන් විසින් ඒවා අධ්‍යයනය කරනු ඇති අතර එමඟින් බලපෑමට ලක් වූ ප්‍රදේශයේ ජනතාවගේ ද්විතියික තොරතුරු හා දත්ත රැස්කර ගැනීමට හැකියාව ලැබෙයි. තොරතුරු රැස් කිරීමේ ප්‍රධාන මූලාශ්‍ර වනුයේ, පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරු කිරීම/IEE වාර්තා, සමාජ ආර්ථික සමීක්ෂණ වාර්තා, දිළිඳු සහ අවදානම් කාණ්ඩයට ගැනෙන පුද්ගලයන්ගේ අභිවාද්ධිය උදෙසා සම්පාදිත විවිධ සංවර්ධන ව්‍යාපෘති සඳහා රැස්කළ දත්ත, කුසලතා සංවර්ධන වැඩසටහන් පිළිබඳ වාර්තා සහ ග්‍රාම නිලධාරී කාර්යාලවල සහ ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලවල දත්ත සමුදායන් හි පවතින සාමාන්‍ය සමාජ ආර්ථික දත්ත වේ. වෙනත් මාර්ග වලින් ලබාගන්නා ද්විතියික දත්ත, සමීක්ෂණයක් සිදුකොට තමා විසින්ම අනාවරණය කරගන්නා දත්ත සඳහා ආදේශකයක් නොවේ.

8.12 ක්ෂේත්‍ර කාර්ය මණ්ඩලයට සමාජ ආර්ථික සමීක්ෂණ සහ කණ්ඩායම් සාකච්ඡා සිදු කිරීම පිළිබඳ කුසලතාව නොමැති නම් සමාජ ආර්ථික සමීක්ෂණයක් ආරම්භ කිරීමට ප්‍රථම ප්‍රශ්නාවලි මගින් සමීක්ෂණ සිදු කිරීම හා කණ්ඩායම් සාකච්ඡා පැවැත්වීම පිළිබඳව ඔවුනට අවශ්‍ය පුහුණුව ලබා දීමට නැවත පදිංචි කිරීමේ සැලසුම්කරු ක්‍රියා කරනු ඇත.

8.13 රැස්කර ගත් සියලු දත්ත උප ව්‍යාපෘති/ සංරචකයේ දත්ත සමුදාය වෙත ඇතුළු කරනු ලබන අතර ඒවා නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම සම්පාදනය කිරීමේදී සහ නැවත පදිංචි කිරීම සුපරීක්ෂණ කිරීමේ දර්ශක සකස් කිරීමේදී යොදා ගැනේ. සමාජ ආර්ථික සමීක්ෂණය, සංගණනය මගින් ලබාගත් දත්ත, වෙනත් දත්ත හා මූලාශ්‍ර ආදිය මත පදනම්ව සමාජ බලපෑම් තක්සේරු වාර්තාවක් සකස් කරනු ලැබේ. එම වාර්තාවෙන්, විභවය සමාජීය බලපෑම්, ආදායම් මූලාශ්‍ර මත ඇති කරන බලපෑම්, අවතැන් වූ පුද්ගලයන්ගේ ජීවනෝපාය, බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන්ගේ, ආර්ථික හා සමාජ සංස්කෘතික තත්ත්වයන් සම්බන්ධ ස්ථී පුරුෂ භාවය අනුව වෙන් වෙන්ව ලබාගත් දත්ත පිළිබඳ අවධානය යොමු කෙරේ. බලපෑමට ලක්වන පුද්ගලයන්ට, කුටුම්භවලට හා ප්‍රජාවන්ට හිමිවන හිමිකම් හඳුනා ගැනීම සහ වාර්තා කිරීම පිණිස, ව්‍යාපෘතියේ විභවය සමාජීය බලපෑම් සහ නැවත පදිංචි කිරීමේ බලපෑම් සහ අවදානම්, පුද්ගල මට්ටමෙන්, කුටුම්භ මට්ටමෙන් සහ ප්‍රජා මට්ටමෙන් තක්සේරු කරනු ඇත. එහි ප්‍රතිඵල, නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මෙහි පරිච්ඡේදයක් ලෙස සාරාංශයක ආකාරයෙන් ඉදිරිපත් කරයි. වගු ආකාරයෙන් සකස් කරන ලද එම දත්ත සහ තොරතුරු, නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරී සැලැස්මේ අරමුණු හා විෂය පරාසය සඳහා මග පෙන්වනු ඇති අතර පාර්ශවකරුවන් සමඟ තවදුරටත් සාකච්ඡා/ උපදේශන පැවැත්විය යුතුද, දුක්ගැන්වීම් සඳහා සහන සැලසීමේ යාන්ත්‍රණයෙන් විෂය පරාසය කෙසේ විය යුතුද යන්න නිශ්චය කිරීමටත්, නැවත පදිංචි කිරීමේ අයවැය සහ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ අයවැය නිශ්චය කිරීමටත් එය උපකාර වේ.

E. ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවයේ බලපෑම්, අවදානම්භාවය සහිත කාණ්ඩ සහ බලපෑම් අවම කිරීමේ ක්‍රියාමාර්ග

8.14 සමාජ ආර්ථික සමීක්ෂණයකින්, ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය මත පදනම් වන සුවිශේෂ වූ ගැටළු හා අවශ්‍යතා හඳුනා ගැනීමට සහ ව්‍යාපෘතියමගින් ඔවුන් මත වෙනස් ආකාරයකින් බලපෑම් ඇති කරනු ඇත්තේ කෙසේද යන්න නිශ්චය කිරීමටත් උපකාරී වන ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය මත වෙන් වෙන්ව රැස්කරගත් දත්ත උත්පාදනය කළ යුතු වේ. මෙම වෙනස්කම් ඇති වීමට හේතුවන කරුණු හඳුනා ගැනීම සමාජ ආර්ථික සමීක්ෂණයකින් සිදුවන අතර ඒවාට යෙදිය යුතු සුවිශේෂී පිළියම් කවරේද යන්න සමාජ බලපෑම් තක්සේරු කිරීමමගින් නිර්දේශ කරයි. කාන්තාවන් ව්‍යාපෘතියෙන් ප්‍රතිලාභ ලබන්නන් බවට පත්වන්නේ කෙසේද යන්නත් ව්‍යාපෘතියේ ප්‍රතිලාභ ලැබීමට ඔවුන්ට පවතින බාධාවන්ගෙන් මිදෙනුයේ කෙලෙසද යන්න, එමගින් පෙන්වා දෙනු ඇත. වන්නේ සංවිධාන වැනි ප්‍රදේශයේ පවතින සංවිධානවල සැලකිය යුතු භූමිකාවක් කාන්තාවන් විසින් නිරූපණය කරයි. එසේම උප ව්‍යාපෘති/ ව්‍යාපෘති කාර්යයන්ට සහභාගී වීමෙන් එවන් හැකියාවන් තවදුරටත් වර්ධනය කිරීමට කටයුතු කළ යුතු ආකාරය පෙන්වා දෙන අතරම එසේ පෙන්වූ නායකත්ව ගුණාංග නව ප්‍රතිස්ථාපන භූමියකදී වර්ධනය කර ගන්නා ආකාර පිළිබඳව යෝජනා කරයි.

8.15 අවදානමට ලක්වන කාණ්ඩය යටතට ගැනෙන කුටුම්භවලට කාන්තා මූලික පවුල්ද අයත් වේ. ඔවුන්ගේ වත්මන් ආර්ථික තත්ත්වය හා ව්‍යාපෘතිය ඔවුන් මත කෙසේ බලපානු ඇත්ද යන්න විශ්ලේෂණය කරනු පිණිස, සමාජ ආර්ථික සමීක්ෂණය අතරවාරයේ දී මෙම කුටුම්භ හඳුනාගනු ඇත. ඔවුන්ගේ අවදානම් සහිත බවින් මුදවාලීමත්, සමාජ ආර්ථික තත්ත්වය වර්ධනය කිරීමත් අරමුණු කරගෙන උප ව්‍යාපෘති ප්‍රතිලාභ ඔවුන්ටද ලැබෙන සේ විශ්ලේෂණයේදී සොයා ගන්නා ලද දත්ත මත පදනම්ව ඔවුන්ට අවශ්‍ය කරන සහාය ලබාදීම පිණිස නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම මගින් විශේෂ වැඩසටහන් නිර්දේශ කරනු ලැබේ. සමාජ ආර්ථික තත්ත්වයන් සහ කාන්තාවන්ගේ අවශ්‍යතා සහ ඒවායේ ප්‍රමුඛතා හඳුනා ගැනීම සඳහා අවශ්‍ය පියවර නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මක අඩංගු වනු ඇති අතර ඉඩම්/ දේපළ අත්කර ගැනීමේ ක්‍රියාවලියේ දී සහ නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාවලියේ දී කාන්තාවන්ට අවාසියක් ඇති නොවන ආකාරයේ ක්‍රියාකාරකම් හඳුනා ගැනීමද ඇතුළත් වනු ඇත. කාන්තාවන්ගේ ගැටළු වලට ප්‍රමාණවත් ලෙස පිළියම් යෙදීම සහතික කරන අතර කාන්තාවන්ට අදාළ සුවිශේෂී ගැටළු වලට පිළියම් යෙදීම පිණිස කාන්තාවන් ඉලක්ක කළ කණ්ඩායම් සමීක්ෂණ සිදු කරනු ලැබේ.

8.16 සමාජ බලපෑම් තක්සේරු කිරීමේදී, වෙනස් ආකාරයන් සහ විෂමාකාරයන් ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් සහ කණ්ඩායම් (එනම්, කාන්තා මූලික කුටුම්භ, වයස්ගතවූවන් හා රෝගී හෝ ආබාධිත තත්ත්වයේ සිටින බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන්) නැවත පදිංචි කිරීමේ සැලසුම්කරු විසින් හඳුනාගනු ලබනු ඇත. එවන් පුද්ගලයන් සහ කණ්ඩායම් හඳුනාගනු ලැබුවහොත් ඔවුන් මත විෂමාකාරයන් ඇති කරනු ඇති ව්‍යාපෘතියේ අහිතකර බලපෑම්වලින් වැළකීම සඳහා ඉලක්කගත ප්‍රතිකර්ම කවරේද යන්න නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම මගින් යෝජනා කර ඔවුන්ට ව්‍යාපෘතියෙන් ප්‍රතිලාභ ලැබීමට හැකියාව ලබාදෙනු ඇත.

8.17 සෑම උප ව්‍යාපෘතියක්/ සංරචකයක් සඳහාම සන්නිවේදන උපාය මාර්ග සකස් කරනු ඇත. ඒ අනුව, අවතැන්වීම් හා ප්‍රතිස්ථාපන කිරීම්, ඔවුන්ගේ සමාජ ආර්ථික පද්ධති මත ඇති කරන විභවය බලපෑම්, පිට පළාත් වලින් පැමිණ

ව්‍යාපෘති භූමියේ සේවයේ යෙදෙන කම්කරු කණ්ඩායම් හේතුවෙන් ඉදිකිරීම් අදියරේදී ඔවුන්ගේ ආරක්ෂාවට ඇති විය හැකි කවර ආකාර හෝ තර්ජන, ව්‍යාපෘති කාර්යයන් හි නියැලී කාන්තාවන්ට ආදායම් ඉපයිය හැකි විභව්‍ය රැකියා අවස්ථා සහ කාන්තාවන් සේවය සඳහා බඳවාගනු ලැබුවහොත් ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කරන කාලයේදී කොන්ත්‍රාත්කරු විසින් කාන්තාවන් සම්බන්ධයෙන් අනුගමනය කරනු ලබන විශේෂ ආරක්ෂිත පියවර පිළිබඳව කාන්තා කණ්ඩායම් සමඟ සාකච්ඡා කිරීම මෙම සන්නිවේදන ක්‍රියාවලියට ඇතුළත් වේ.

F. කඩඉම් දිනය

8.18 ඉඩමට නීතිමය අයිතිය සහිත පුද්ගලයන්ගෙන් මෙන්ම අනවසරකරුවන්ගෙන්ද ඉඩම් අත්කරගැනීම පිණිස, ඉඩම් අත්කරගැනීමේ පනත යටතේ අත්කරගැනීමේ නිවේදනය නිකුත් කළ දිනය හෝ සමාජ ආර්ථික සමීක්ෂණය සිදු ලද කඩඉම් දිනය ලෙස සලකනු ලැබේ. බලහත්කාරයෙන් පදිංචිව සිටින්නන්, අවිධිමත් පදිංචිකරුවන්, අනවසරකරුවන්, කුලීකරුවන් හා බදුකරුවන් වැනි ඉඩමට නීතිමය හිමිකමක් නොමැති පුද්ගලයන්ගේ දේපළ සම්බන්ධයෙන් වන කල්හි ව්‍යාපෘති සංගණනය පවත්වන දිනය හෝ ප්‍රාදේශීය ලේකම්ගේ සහ රාජ්‍ය නොවන සංවිධානවල උපදෙස් මත ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA) විසින් නියමකොට ප්‍රසිද්ධ කරන දිනය කඩඉම්දිනය ලෙස සලකනු ලැබේ. ප්‍රසිද්ධ කරන ලද කඩඉම්දිනයට පසු ව්‍යාපෘති ප්‍රදේශයේ නව ඉදිකිරීම් ආරම්භ කිරීම සඳහා අනුමැතිය ලබා නොදෙන ලෙස ග්‍රාම නිලධාරී හරහා අදාළ පළාත් පාලන බලධාරීන්ගෙන් ඉල්ලීම් කරනු ඇත. උප ව්‍යාපෘති/ සංරචක ප්‍රදේශය පුරාවටම කඩඉම් දිනය පිළිබඳව ග්‍රාම නිලධාරී කාර්යාල හා ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාල හරහා තොරතුරු බෙදා හැරීමට ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA)/ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරන නියෝජිත ආයතනය (IA) කටයුතුකරනු ඇත. කඩඉම් දිනය පසුව ව්‍යාපෘති ප්‍රදේශයේ පදිංචිවන පුද්ගලයන් වන්දි හෝ නැවත පදිංචි කිරීමේ හෝ ප්‍රතිස්ථානගත කිරීමේ සහාය ලැබීම සඳහා සුදුසුකම් නොලබයි. කඩඉම් දිනයට පසුව ස්ථාපිත කරන නිවාස සහ ව්‍යාපාර ස්ථාන, වන්දි සහ නැවත පදිංචිකිරීමේ සහාය ලබා ගැනීම සඳහා හිමිකම් නොලබයි.

IX. තොරතුරු විමසීම, සහභාගීත්වය සහ අනාවරණය

A. තොරතුරු විමසීම සහ සහභාගීත්වය

9.1 උප ව්‍යාපෘතියේ/ සංරචකයේ විෂය පථය, ඉන් ලැබෙන ප්‍රතිලාභ සහ විභව්‍ය අහිතකර බලපෑම් හා එසේ පැන නගිනු ඇතැයි අපේක්ෂිත අහිතකර බලපෑම් අවම කිරීමට යෝජිත ක්‍රියාමාර්ග පිළිබඳව ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වන පුද්ගලයන් සහ වෙනත් පාර්ශවකරුවන් සමඟ සාකච්ඡා කිරීම/ උපදේශනය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA)/ ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරන නියෝජිත ආයතනය (IA) විසින් සිදු කරනු ඇත. ව්‍යාපෘතියේ විකල්ප පිළිබඳව අධ්‍යයනය කිරීම, ඉඩම්/ දේපළ අත්කර ගැනීම, ඔවුන්ගේ ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් සහ සමාජීය හා සංස්කෘතික අන්‍යතාව මත ඇති විය හැකි සෘජු හා වක්‍ර ආකාර බලපෑම් සමාජීය හා සංස්කෘතික අන්‍යතා හා සම්බන්ධතා සහ නැවත පදිංචි කිරීම සැලසුම් කිරීම, ක්‍රියාත්මක කිරීම සහ සුපරීක්ෂණය කිරීමේ අවශ්‍යතාව සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කිරීමේදී ඔවුන්ගේ සෘජු දායකත්වය සක්‍රීයවම ලබා ගැනීමට ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA)/ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරන නියෝජිත ආයතනය (IA) විසින් කටයුතු කරනු ඇත.

9.2 භෞතික වශයෙන් අවතැන් වූ බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් ප්‍රතිස්ථානගත කිරීමට ව්‍යාපෘතියක් සැලසුම් කරන්නේ නම්, තොරතුරු විමසීම සහ සහභාගීත්වය සඳහා සකස් කරන සැලසුම්වලට සන්කාරක ප්‍රජාවද සහභාගීකරගනු ඇත. “වත්තේ සංගමය” කාන්තා කණ්ඩායම වැනි ප්‍රජා පාදක සංවිධාන උප ව්‍යාපෘති/ සංරචක ප්‍රදේශයේ පවතින්නේ නම්, ඒවාටද සහ රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන වලටද සාකච්ඡා/ උපදේශන සඳහා ආරාධනා කෙරෙනු ඇත. නැවත පදිංචි කිරීම සැලසුම් කිරීමේ සහ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ කාර්යයේදී ඔවුන් බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් සමඟ එක්ව කටයුතු කරනු ඇත. ව්‍යාපෘති පාර්ශවකරුවන් යන්තම අදාළ රජයේ ආයතන වල (ග්‍රාම නිලධාරී කාර්යාල, ප්‍රදේශයේ ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලයේ නියෝජිතයන්) ආදීන්ගේ නියෝජිතයන්, ආගමික හා ප්‍රජා නායකයන් සහ ප්‍රදේශයේ වෙළඳ ප්‍රජාව ඇතුළත් වේ.

9.3 තොරතුරු විමසීම; සම්මුඛ සාකච්ඡා, ප්‍රසිද්ධ රැස්වීම් සහ කණ්ඩායම් සාකච්ඡා ආකාරයෙන් පැවැත්වෙනු ඇත. විශේෂයෙන්ම, දිළිඳු, ඉඩම් අහිමි, වැඩිහිටි, කාන්තා, කාන්තා මූලික කුටුම්භ සහ ඉඩමට නීතිමය හිමිකමක් නොමැති පරිහරණකරුවන් අයත්වන වැඩි ප්‍රතිලාභ නොලබන සහ අවදානමට ලක්වන කාණ්ඩයට අයත්වන පුද්ගලයන්, තොරතුරු විමසීම සඳහා සහභාගී කරවනු ඇත. ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA)/ ව්‍යාපෘතිය

ක්‍රියාත්මක කරන නියෝජිත ආයතනය (IA), ඔවුන්ගේ අදහස්, අවශ්‍යතා සහ යෝජනා පිළිබඳ විශේෂ අවධානය යොමු කරනු ඇත. බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන්ගේ ආදායම් මූලාශ්‍ර සහ ජීවනෝපාය මත අපේක්ෂිත නැවත පදිංචි කිරීමෙන් සැලකිය යුතු බලපෑමක් ඇති වේ නම්, ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වන කාන්තාවන් සහ අවදානමට ලක්වන කාණ්ඩයට අයත් පුද්ගලයන් සමඟ ඉලක්කගත කණ්ඩායම් සාකච්ඡා/ උපදේශන පවත්වනු ඇත.

9.4 ව්‍යාපෘති සකස් කරන අදියරේදී ආරම්භ කෙරෙන සාකච්ඡා/ උපදේශන ව්‍යාපෘතිය පුරාවටම සිදු කෙරෙනු ඇත. කිසිදු බාධා කිරීමකින් (හය ගැන්වීමකින්) තොරව නිදහස් අයුරින් අදහස් සහ නිර්දේශ හුවමාරු කරගත හැකි සුභද්‍රීචි වාතාවරණයක් යටතේ මෙම සාකච්ඡා/ උපදේශන පවත්වනු ලැබේ. නැවත පදිංචි කිරීම සැලසුම් කිරීමේදී සහ ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී, බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් සඳහා සිදු කරන සාකච්ඡා/ උපදේශන සහ සහභාගීත්ව; ස්ත්‍රී පුරුෂ දෙපාර්ශවයේම සහභාගීත්වය, එම දෙපාර්ශවයේම ප්‍රතිචාර හා අදහස් ලබාගැනීම සහ ඒ සෑම ප්‍රතිචාරයකටම එකසේ අවධානය යොමුකිරීම සහතික කරමින් සිදුවන අතර ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වන අවදානමට ලක්විය හැකි කාණ්ඩයට ගැනෙන කුටුම්භ සහ පුද්ගල කණ්ඩායම් වල විශේෂ අවශ්‍යතා වලට පිළියම් සැපයිය හැකි ආකාරයෙන් සැලසුම් කොට ඇත. එසේ සිදු කිරීමෙන්, සියලුම පාර්ශව වලට අයත් බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් සහ පාර්ශවකරුවන්ගේ අදහස් හා නිර්දේශ, ව්‍යාපෘති සැලසුම්, බලපෑම් අවම කිරීමේ ක්‍රියාමාර්ග සහ සංවර්ධන ප්‍රතිලාභ සහ අවස්ථා ලබා ගැනීම ආදිය උපාය මාර්ග සකස් කිරීමේදී ඒකාබද්ධ කිරීමට හැකිවනු ඇත.

9.5 ව්‍යාපෘතියේ හානි පිළිබඳ තක්සේරුව, සවිස්තරාත්මක වත්කම් තක්සේරු කිරීම්, හිමිකම් හා විශේෂ විධිවිධාන, දුක්ගැන්වීම් සඳහා සහන සැලසීමේ යාන්ත්‍රණය, මුදල් වන්දි ගෙවීමේ කාලසටහන, භෞතික අවතැන්වීම් සහ ප්‍රතිස්ථාපන උපලේඛනය සහ ව්‍යාපෘති ඉදිකිරීම් උපලේඛනය ආදිය පිළිබඳ සියලු තොරතුරු සිංහල හා දෙමළ මාධ්‍යවලින් සකස් කළ විස්තර පත්‍රිකා, අත්පත්‍රිකා හෝ පොත් පිට මගින් හා මහජන සාකච්ඡා/ උපදේශන මගින් දැනුවත් කිරීම සිදු කරනු ඇත. සාක්ෂරතාව නොමැති පුද්ගලයන් සඳහා කුඩා කණ්ඩායම් සාකච්ඡා සහ පෝස්ටර් වැනි දැනුවත් කිරීම් මාර්ග යොදාගනු ඇත.

9.6 විශේෂයෙන්ම ඉලක්කගත කණ්ඩායම් සාකච්ඡා හා පාර්ශවකරුවන් සමඟ සිදු කරන සාකච්ඡා/ රැස්වීම් වැනි පාර්ශවකරුවන් හා බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් සමඟ සිදු කරන සමීප සාකච්ඡා/ උපදේශන හරහා සෑම නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මක්ම සකස්කිරීම සහ ක්‍රියාත්මක කිරීම සිදු කරනු ඇත. ව්‍යාපෘති සකස්කිරීමේ හා ක්‍රියාත්මක කිරීමේ විවිධ අදියරවලදී මහජන තොරතුරු විමසීම සඳහා කාන්තා සහභාගීත්වය සහතික කරනු ලබන අතරම එවන් රැස්වීම් සඳහා ඔවුන්ට සහභාගී වීමට ඇති හැකියාව වැඩි කරන ආකාරයේ ක්‍රියාමාර්ග ගනු ඇත.

9.7 සෑම නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මක්ම සාරාංශයක්ම (හිමිකම් ගෙවීමේ ක්‍රියාමාර්ගද ඇතුළුව) සිංහල හා දෙමළ භාෂා දෙකෙන්ම සකස් කොට ප්‍රජා කණ්ඩායම් මට්ටමේ මහජන රැස්වීම් අතරතුර ලබාදෙනු ඇත. නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරී සැලැස්මේ සාරාංශ, ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාල හා ග්‍රාම නිලධාරී කාර්යාල වැනි ප්‍රාදේශීය මට්ටමේ රජයේ කාර්යාල වලින්ද ලබාගත හැකිය. සම්පූර්ණ නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ සහ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනයේ (EA) වෙබ් අඩවිවල පළ කරනු ලබන අතර එය වෙබ් අඩවියේ පළ කරන දිනය පිළිබඳව ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA) විසින් ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව වෙත ලිඛිතව දැනුම් දෙනු ඇත.

9.8 පහත සඳහන් ආකෘතිය ආකාරයට සෑම උප ව්‍යාපෘතියක්/ සංවර්ධනයක් වෙනුවෙන්ම මහජන තොරතුරු විමසීම හා අනාවරණ සැලැස්මක් ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය/ ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ඒකකය විසින් සකස් කරනු ඇත.

සාකච්ඡා/ උපදේශන සහ අනාවරණ සැලැස්ම

ක්‍රියාකාරකම්	කාර්යය	කාලය (දිනය/ කාල සීමාව)	සහභාගී වූ පුද්ගලයන් ගණන (අදාළ වේ නම්)	සහභාගී වූ නියෝජිත ආයතන (අදාළ වේ නම්)	ප්‍රතිපෝෂණ/ ගැටළු/ අදහස්	සටහන්
පාර්ශවකරුවන්/ ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට පත්වන පුද්ගලයන්, හඳුනා ගැනීම	උප ව්‍යාපෘති/ සංරචක, ප්‍රදේශ සිතියම්ගත කිරීම/ අලාභ තොග ලේඛනගත කිරීම					
ව්‍යාපෘති තොරතුරු බෙදා හැරීම	ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වන පුද්ගලයන් වෙත තොරතුරු පත්‍රිකා බෙදා හැරීම					
ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් සමඟ ව්‍යාපෘතියේ විෂය පථයෙහි පරාසය නිර්ණය කරන අදියරේදී සාකච්ඡා/ උපදේශන පැවැත්වීම	උප ව්‍යාපෘතියෙන්/ සංරචක වලින් ඇති විය හැකි නැවත පදිංචි කිරීමේ බලපෑම් සාකච්ඡා කිරීම					
මහජනතාව වෙත කෙරෙන දැනුම්දීම	බලපෑමට ලක්වන පුද්ගලයන්/ අත්කරගත් ඉඩම්/ ව්‍යාපෘති බිම්/ පදිංචි ස්ථාන පිළිබඳව ලැයිස්තු ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලවල/ ග්‍රාම නිලධාරී කාර්යාලවල ප්‍රසිද්ධ කිරීම, යෝග්‍යතාව දක්වන කඩඉම් දිනයප්‍රසිද්ධ කිරීම					
සමාජ ආර්ථික සමීක්ෂණය	සමාජ ආර්ථික තොරතුරු රැස් කිරීම සහ ඉඩම් අත්කර ගැනීම හා නැවත පදිංචි කිරීමේ බලපෑම් පිළිබඳව, ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වන					

	පුද්ගලයන්ගේ හැභීම/ අදහස් දැන ගැනීම					
නැවත පදිංචි කිරීම අවම කිරීමේ පියවර පිළිබඳව තොරතුරු විමසීම රැස්වීම්	හිමිකම්, වන්දි පැකේජ, දුක්ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ යාන්ත්‍රණය පිළිබඳ සාකච්ඡා කිරීම					
නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම හෝ අවම වශයෙන් හිමිකම් ගෙවීමේ ක්‍රමවේදය ප්‍රසිද්ධියට පත් කිරීම	හිමිකම් ගෙවීමේ ක්‍රමවේදය හා නැවත පදිංචි කිරීමේ අයවැය ඇතුළත්, නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මෙහි අඩංගු වැදගත් තොරතුරු ඇතුළත් කොට අත් පත්‍රිකා හා අත්පොත් සිංහල හා දෙමළ භාෂා සකස් කොට බෙදා හැරීම					
නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම සම්පූර්ණයෙන්ම ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට පත්වූවන් හට අනාවරණය කිරීම.	ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් වෙත (අභිමත පරිදි) ඔවුන් භාවිතා කරන භාෂාවෙන් නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම ලබාදීම					
නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම අන්තර්ජාලයේ පළ කිරීම	නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම, ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ සහ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනයේ (EA) වෙබ් අඩවි වල පළ කිරීම					
සවිස්තරාත්මක සැලසුම්ගත සමීක්ෂණය අතරතුර තොරතුරු විමසීම රැස්වීම්	ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වන පුද්ගලයන් හා කුටුම්භ හඳුනා ගැනීමේ නිවැරදිභාවය සහ නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මේ ඇතුළත් වෙනත් දත්ත සනාථ කර ගැනීම සඳහා					

	ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වන පුද්ගලයන් හමු වී සාකච්ඡා සිදු කිරීම					
සවිස්තරාත්මක සැලසුම් සමීක්ෂණවලින් අනතුරුව අනාවරණය	යාවත්කාලීන කරන ලද නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම හෝ අවම වශයෙන් එහි සාරාංශයවත් ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් වෙත අනාවරණය කිරීම					
යාවත්කාලීන කරන ලද නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මෙහි තොරතුරු අන්තර්ජාලයේ පළ කිරීම	නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම, ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ සහ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනයේ (EA) වෙබ් අඩවි වල පළ කිරීම					

9.9 සෑම රැස්වීමක්, තොරතුරු විමසීම සහ සමුඛ සාකච්ඡාවක්ම සහ ඒවායේදී සාකච්ඡා වූ ප්‍රධාන මාතෘකා හා එළැඹී තීරණ සංවිධායකවරුන් විසින් වාර්තාගත කරගනු ඇති අතර නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මේ වාර්තාවලට ඒවායේදී ලබාගත් පැමිණීමේ ලේඛන, ඡායාරූප අමුණා තිබිය යුතු වේ.

B. අනාවරණය

9.10 ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA)/ ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ නියෝජිත ආයතනය (IA) විසින් නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම සහ/ හෝ නැවත පදිංචි කිරීම පිළිබඳ ප්‍රමාණවත් තරම් තොරතුරු ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් වෙත සහ අනෙකුත් පාර්ශවකරුවන් වෙත කාලෝචිත අයුරින් සහ ඔවුන්ට එම තොරතුරු ලබා ගැනීම පහසු ස්ථාන වලදී ලබාදෙනු ඇත. මේවා සිංහල මාධ්‍යයෙන් (සහ/ හෝ දෙමළ මාධ්‍යයෙන්) ලබා දෙනු ඇත.

9.11 හිමිකම් ගෙවීමේ ක්‍රමවේදය, දුක්ගැන්වීම් සඳහා සහන සැලසීමේ යාන්ත්‍රණය, අයවැය සහ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ උපලේඛනය (පත්‍රිකාවක් හෝ පොත් පිටුවක් වශයෙන්) ඇතුළු නැවත පදිංචි කිරීමේ තොරතුරු බලපෑමට ලක් වූ සියලුම පුද්ගලයන් හට හෝ කුටුම්භවලට අනාවරණය කරනු ඇත. නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරී සැලැස්මේ පිටපතක්, දුම්රිය දෙපාර්තමේන්තුව, ගමනාගමන හා ගුවන් සේවා අමාත්‍යාංශය සහ ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ වෙබ් අඩවිවල පළ කරනු ලැබේ. නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරී සැලැස්මේ සිංහල හෝ දෙමළ මාධ්‍ය පිටපත් මහජන පරිශීලනය සඳහා අමාත්‍යාංශයේ, ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ඒකකයෙහි, උප ව්‍යාපෘති/ සංරචකය ප්‍රදේශය අයත් ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාල සහ ග්‍රාම නිලධාරී කාර්යාලවල තබනු ඇත.

9.12 ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ වෙබ් අඩවිවල පළ කිරීම සඳහා පහත සඳහන් සැලසුම් ලියැවිලිද ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය/ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ නියෝජිත ආයතනය ඉදිරිපත් කරනු ඇත.

- (i) ව්‍යාපෘතිය ඇගයීමට පෙර සම්පාදනය කළ නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මේ කෙටුම්පත;
- (ii) නියැදියක් වශයෙන් සිදු කළ සමාජ ආර්ථික සමීක්ෂණයක් මත පදනම්ව සිදු කරනු ලද නැවත පදිංචි කිරීමේ

ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මක කෙටුම්පත කලින් ඉදිරිපත් කරනු ලැබුවේ නම්, විස්තරාත්මක ව්‍යාපෘති සැලසුම්වලට පසුව නිම කරන ලද, බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් සම්බන්ධයෙන් සිදු කළ සංගණනය මත පදනම් වූ අවසාන නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම;

(iii) නව නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මහෝ යාවත්කාලීන කරන ලද නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මසහ ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීම අතරමැදි සකස් කළ නිවැරදි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මක් පවතී නම් එය; සහ

(iv) නැවත පදිංචි කිරීමේ සුපරීක්ෂණ වාර්තා.

X. වන්දි ගෙවීම, ආදායම් ප්‍රතිස්ථාපනය සහ ප්‍රතිස්ථානගත කිරීම

A. අහිමි වූ සහ බලපෑමට ලක් වූ දේපළ තක්සේරු කිරීම

10.1 උප ව්‍යාපෘතියක්/ සංවකයක් සඳහා අත්කරගත් දේපළක් සහ නේවාසික ස්ථාන ඒකකවල ‘ප්‍රතිෂ්ඨාපන පිරිවැය’ නිශ්චය කිරීම සඳහා “ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA)”/ “ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරන නියෝජිත ආයතනය (IA)” සහ ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට පත්වූවන් සහභාගී වනු ඇත. දේපළෙහි වෙළඳපල වටිනාකම සහ ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීමේ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය සහ 2008 ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ නියෝග (පහත දක්වා ඇත.) ආදියෙහි විස්තරාත්මකව සඳහන් කොට ඇති වෙනත් වන්දි පැකේජ, ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැයට අන්තර්ගත වේ. අත්කර ගැනීමට යෝජිත ඉඩම හෝ නේවාසික ඒකකය පිහිටි අදාළ ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරයාගේ ඉල්ලීම මත තක්සේරු දෙපාර්තමේන්තුව විසින්, අත්කර ගැනීමට යෝජිත දේපළෙහි වටිනාකම තක්සේරු කරනු ඇත. ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරයා හෝ නියෝජ්‍ය ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂ/DPD (ඉඩම්)/ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකයඉඩම් අත්කර ගැනීමේ නිලධාරියා වශයෙන් ක්‍රියා කරයි. තක්සේරු දෙපාර්තමේන්තුව, 2008 ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ නියෝග වලට අනුකූලව, සම්පූර්ණයෙන් අත්කර ගන්නා ලද, කොටසක් අත්කර ගන්නා ලද සහ හානියට පත් වූ හෝ කොටසක් හානියට පත් වූ ඉදිකිරීම්වල ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය ගණනය කරනු ලබයි.

10.2 අත්කර ගන්නා ලද ඉඩමට විධිමත් නීතිමය අයිතියක් සහිත පුද්ගලයන්ගේ ඉඩම් සහ නේවාසික ස්ථාන සඳහා ඉඩමේ පවතින ඉදිකිරීම් සඳහා ඉඩමේ ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය මත වන්දියක් හෝ ඉඩම වෙනුවට විකල්ප ඉඩමක් සහ ඉඩමෙහි පවතින ඉදිකිරීම් සඳහා ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය හෝ නැවත පදිංචි කිරීමේ භූමියකින් පදිංචි ස්ථාන ඒකකයක් ලබා ගැනීම සඳහා අයිතිය පවතී. ඉඩමට අයිතියක් නොමැති නමුත් එම ඉඩමට හෝ දේපළට ‘උනන්දුව දක්වන්නා වූ’ හෝ ‘හිමිකම්පාන’ පුද්ගලයන්ද වන්දි ලැබීමට හිමිකම් ලබයි. එවන් පුද්ගලයන්ගේ නිවසක් අහිමි වූවන් ප්‍රතිස්ථානගත කිරීමේ භූමියකින් නව නිවාස ඒකකයක් ඔහුට/ ඇයට ලැබෙනු ඇති අතර ඉඩමේ වෙනත් ඉදිකිරීම්වල සහ ඉඩමට සිදුකර ඇති වෙනත් වැඩිදියුණු කිරීම්වල පිරිවැය අඩු කිරීමෙන් පසු ඉතිරිවන මුදල, වන්දි මුදලක් වශයෙන්ද හිමි වනු ඇත. නැවත පදිංචි කිරීමේ සහාය ලබා ගැනීමේදී සුදුසුකම් ලැබීම සඳහා අදාළ වන කඩඉම් දිනයඅදාළ වනු ඇත. අවතැන්වීම් සහ ප්‍රතිස්ථාපනය අතර යම් කාල පරාසයක් පැවතියහොත් භෞතිකව අවතැන් වූ පුද්ගලයන් සඳහා, නැවත පදිංචි කිරීමේ සහාය ලබා දෙන තෙක් මුදල්වලින් සහ යැපීම් සඳහාසහාය ලබාදීම ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA)/ ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරන නියෝජිත ආයතනය (IA) සිදු කරනු ඇත. මෙම සහන ලබාදීම හිමිකම් ගෙවීමේ ක්‍රමවේදය අනුව සිදු වේ.

10.3 ඉඩම මත පාදක වූ ජීවනෝපායන් සහිත, ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් සම්බන්ධයෙන් වන විටදී, ඔවුන්ට ඒ වෙනුවෙන් ඉඩමක් ලබාදීම සම්බන්ධයෙන් ප්‍රමුඛතාවය දැක්වීමට ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA)/ ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරන නියෝජිත ආයතනය (IA) කටයුතු කරනු ඇත. පැවති ඉඩමට ප්‍රමාණවත් හා ස්වභාවයෙන් සමාන සුදුසු ඉඩමක් සොයා ගැනීමේ වගකීම ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA)/ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරන නියෝජිත ආයතනය (IA)සතු වේ. කුඹුරු ඉඩමක් හෝ වගාකළ ගොඩ ඉඩමක් සම්බන්ධයෙන් ප්‍රතිස්ථාපන ඉඩමක් ලබාදෙන අවස්ථාවලදී, අත්කරගත් ඉඩමට අවම වශයෙන්ප්‍රමාණයෙන් හා ගුණාත්මක බවින් සමාන ඉඩම් කොටසක් ආර්ථික වශයෙන් අවතැන් වූ පුද්ගලයන් හට ලබාදෙනු ඇත. එසේ ප්‍රතිස්ථාපනය වූ ඉඩමින්, අවම වශයෙන් ඔවුන්ට ව්‍යාපාරයක් වැනි ජීවනෝපායකින් හෝ ඔවුන්ගේ ආර්ථිකය වර්ධනය කර ගැනීමට හෝ පෙර පැවති තත්ත්වයට පත්කර ගැනීමට හැකිවනු ඇත.

10.4 යාවත්කාලීන කරන ලද කාර්යාලයීය නිල වාර්තා, ක්ෂේත්‍ර සිදු කරන ලද නිරීක්ෂණ, අවට ප්‍රදේශයේ පවතී නම්, වර්තමානයේ එම ඉඩම්වල වෙළඳපල වටිනාකම සහ තක්සේරු දෙපාර්තමේන්තුව විසින් සිදු කරන ලද තක්සේරුව යන සාධක මත ඉඩමේ වටිනාකම පදනම් වේ. ඉඩමේ වටිනාකම නිශ්චය කිරීමේදී, එහි නෛතික හිමිකම වැනි තොරතුරු ඇතුළත් ඉඩමේ සම්බන්ධ වාර්තා සහ ඉඩම වර්ගීකරණය කිරීම යන කරුණු සලකා බලනු ලැබේ. ඉඩමේ ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය මත පදනම්ව උප ව්‍යාපෘතිය/ සංරචකය සඳහා අත්කර ගැනීමට අවශ්‍ය වන සියලුම කැබලි සඳහා වන්දි ගෙවනු ලබන අතර ඉඩම වෙනුවට ඉඩමක් හෝ වාසස්ථානයක් වෙනුවට වාසස්ථානයක් ලබාදීමේ විකල්ප යොදාගත නොහැකි වුවහොත් මුදල් වන්දියක් ලබා දෙනු ඇත.

B. සාකච්ඡාකොට එකඟතාවයට පැමිණි ඉඩම් අත්කර ගැනීම්

10.5 “කැමැත්තෙන් විකුණන්නකු” යනු, එකඟතාවයට පැමිණි ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පූර්ව කොන්දේසියක් වශයෙන් ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතේ හඳුන්වා ඇත. මෙමගින් රජයේ අධිකාරීත්වය යොදවා (‘eminent domain’) පුද්ගලයන් ඔවුන්ගේ ඉඩමෙන් ඉවත්කර ඉඩම් අත්කර ගැනීමෙන් වළකාලයි. එය, ඉඩමට නෛතික හිමිකම නොමැතිව ඉඩම භුක්ති විඳින පුද්ගලයන්ද ඇතුළුව ව්‍යාපෘතිය හේතුවෙන් බලපෑමට ලක්වන පුද්ගලයන් සමඟ සාකච්ඡා/ උපදේශන මත පදනම්වේ. සාකච්ඡා කොට එකඟතාවයට පැමිණි ඉඩම් අත්කර ගැනීම මගින් ඉඩම් ලබා ගැනීමද ඉඩම් අත්කරගැනීමේ පනත ප්‍රකාරව සිදු කරනලද සාමාන්‍ය අත්කරගැනීම් වැනිය. හිමිකම පිළිබඳ ගැටළු පවතින ඉඩම් රජයට පැවරීම වැළැක්වීමට මෙය හේතු වේ. ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ රාමුව තුළ එකඟතාවයට පැමිණි ඉඩම් අත්කර ගැනීම් යොදා ගැනීම අපහසු නමුත්, ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතට අනුව වන්දි ගණනය කිරීමේදී ‘එකඟතාවයට පැමිණි ඉඩම් අත්කර ගැනීම්’ හඳුනාගනු ලබයි. ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය අර්ථ නිරූපණය කරන ආකාරයට “කැමැත්තෙන් විකුණන්නකු” ‘වෙළඳපල වටිනාකම අනුව නියම වන්දි මුදලක් ලැබීමට හැකියාව ඇත.’ ඉඩම් අත්කර ගැනීම සහ වන්දි ගෙවීම සඳහා අනිවාර්යය කෙරෙන ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනත හා සම්බන්ධ ප්‍රමාදයන්, විධි නියමයන් සහ ඒ සඳහා වන වියදම් නිසා එකඟතාවයට පැමිණි ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ ප්‍රායෝගික නොවන බව පිළිබඳව අධිකරණය පෙන්වා දී ඇත.

C. ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය තක්සේරු කිරීම

10.6 ‘වෙළඳපල වටිනාකම’ මත පදනම්ව වන්දිය නිශ්චය කිරීම සම්බන්ධ විධිවිධාන ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනත මගින් සැපයෙයි. ඒ අනුව ‘වෙළඳපල වටිනාකම’ යනු “යම් ඉඩමක් සම්බන්ධයෙන් 7 වගන්තිය යටතේ දැන්වීමක් පළ කර තිබේද මේ පනතෙහි කාර්යයන් සඳහා ඒ ඉඩමේ වෙළඳ මිල මෙහි මින් මතු විධිවිධාන සලස්වනු ආකාරයට යටත්ව, ඒ දැන්වීම ගැසට්පත්‍රයෙහි පළ කරනු ලැබූ දිනයෙහි කැමැත්තෙන් විකුණන්නකු විසින් ඒ ඉඩම තනි ඒකකයක් වශයෙන් ප්‍රසිද්ධ වෙළඳ පොළෙහි විකුනනු ලැබුවහොත් එයින් ලබා ගැනීමට බලාපොරොත්තු විය හැකි මුදල විය යුතුය”..... [45(1) වගන්තිය]. ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචිකිරීමේ ජාතික ප්‍රතිපත්ති අනුව අත්කරගත් ඉඩමක් සහ ඉදිකිරීමක් සඳහා වන්දි මුදල ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය මත පදනම් වනු ඇත. ඉඩමක්, ඉදිකිරීමක්, වෙනත් වත්කමක් හා ආදායමක් සඳහා ගෙවිය යුතු වන්දි මුදල මුළු ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය මත පදනම් වන අතර අප්‍රමාදව ගෙවිය යුතු වේ. මෙයට හුවමාරු පිරිවැය ද ඇතුළත් විය යුතු වේ. [ප්‍රතිපත්තිය අංක 6].

10.7 ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතේ 63(2) (f) වගන්තිය යටතේ පනවනු ලැබූ 2008 ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ රෙගුලාසි මගින් ‘ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය’ වන්දි සඳහා පදනම් කරගනු නොලබයි, ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනත එම සංකල්පය භාවිතා නොකරන බැවිනි. ඒ වෙනුවට එහිදී වෙනත් සමාජ ආරක්ෂණ ප්‍රතිපත්තිවල මෙන්ම ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතේ දක්වා ඇති ආකාරයක ‘වෙළඳපල වටිනාකම’ තක්සේරු කිරීමේ සහ නිශ්චය කිරීම ක්‍රමවේදයෙන් හටගත් අසමානතා ඉවත්කිරීම සඳහා භාවිතා කෙරිණි. එමගින් වන්දිය යන්න ‘ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය’ යන මට්ටමට උත්ශ්‍රේණිගත කෙරිණි.

10.8 ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීම පිළිබඳ දැනට පවතින නියාමන රාමුව, ඉඩම් අත්කර ගැනීමෙන් බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් හා කුටුම්භ විසින් ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය ලැබීම සහතික කරයි. එමගින්, ඉඩම් අත්කර ගැනීමට පෙර ඔවුන් අත්විඳි සමාජ ආර්ථික තත්ත්වය පවත්වා ගැනීම හෝ විශේෂයෙන්ම, දිළිඳු හා අවදානම් කාණ්ඩයට අයත්වන කුටුම්භ සම්බන්ධයෙන් වන කල්හි පූර්ව අත්කර ගැනීමේ කාලයේදී ඔවුන්ගේ ජීවන තත්ත්වය හා සසඳා බැලීමේදී ඊට වඩා උසස් තත්ත්වයකට ජීවන තත්ත්වය වර්ධනය කර ගැනීම සඳහා සහාය වීම සහතික කරයි. ඉහත දක්වන ලද ආකාරයට, බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන්ගේ දේපළ අත්කර ගන්නා කාල සීමාව තුළදී ඒ

සඳහා ඔවුන්ගෙන් වියදම් වූ සෑම වියදමකටම වන්දි ලබාදීම සඳහා අවශ්‍ය කෙරෙන විධිවිධාන, 2008 ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ රෙගුලාසි වල 'බාධා කිරීම්' යටතේ සඳහන් කොට ඇත. 2008 ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ රෙගුලාසිවල "අයිතියකරුට/ වන්දිහිමියාට අනන්‍ය වන සේ" යටතේ, ඉඩම් අත්කර ගැනීම මගින් ඇතිවිය හැකි විශාල පරාසයක් යටතට ගැනෙන 'බාධා කිරීම්' රාශියක් දක්වා ඇත. වන්දි සහ වෙනත් ගෙවීම් සඳහා වන මුළු පැකේජය මගින් වන්දි යන්න 'ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය' යන මට්ටමට රැගෙන යන අතර එය ජාත්‍යන්තර වශයෙන් ඉතා හොඳ පරිචයක් වේ.

10.9 මහජන ව්‍යාපෘතියක් වෙනුවෙන් ඉඩමක් අහිමි වූ පුද්ගලයන් වෙත, 2008 ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනත යටතේ පහත සඳහන් වන්දි පැකේජ හඳුන්වා දී ඇත.

- ඉඩමකින් කොටසක් අත්කර ගනු ලැබූ විට තනි ඒකකයක් වශයෙන් එහි වෙළඳ වටිනාකම එම දේපළ සඳහා වෙළඳපොළේ වටිනාකම අඩුවන අවස්ථාවන් හි එම අත්පත් කර ගනු ලැබූ කොටසේ වෙළඳ වටිනාකම මුල් ඉඩමේ වෙළඳ වටිනාකමට අනුපාතිකව විය යුතුය.
- අත්කරගනු ලැබූ ඉඩම් අහිමිවූ අත්කර ගැනීම පිළිබඳ දැන්වීම් ප්‍රසිද්ධ කළ දිනයේ දී පදිංචිය හා/ හෝ ව්‍යාපාරික කටයුතු සඳහා යොදාගත් හෝ පදිංචිය හා/ හෝ ව්‍යාපාරික කටයුතු සඳහා ඉදිරියේ දී යොදා ගැනීමේ අපේක්ෂිත ගොඩනැගිල්ලක් වන අවස්ථාවන් හිදී සහ එය නැවත තැනීමට සහ/ හෝ නැවත තැනීමට අපේක්ෂිත අවස්ථාවන් හිදී එසේ නැවත තැනීමට යන වියදම් සහ ඉහත 1.1 යටතේ වටිනාකම ගණනය කිරීම සඳහා පදනම් කරගත් ගොඩනැගිල්ලේවෙළඳ මිල අතර වෙනස අමතර වන්දියක් ලෙස ගෙවිය යුතුය.
- කුඹුරු ඉඩමක් වන විට එය පිරවීම සඳහා ගොවිජන කොමසාරිස් ජනරාල්ගේ අනුමැතිය ලබාගෙන ඇති අවස්ථාවන් හිදී සංවර්ධනයට යෝග්‍ය ඉඩමක් සේ සලකා එහි වෙළඳ වටිනාකම විය යුතුය.
- අත්කර ගනු ලැබූ ගොඩනැගිල්ල 1972 අංක 7 දරන (පසුව සංශෝධනය කළ) ගෙවල් කුලී පනතේ විධි විධාන යටතේ ගැනෙන කුලීකරුවෙකු/ ව්‍යවස්ථාපිත කුලීකරුවෙකු පදිංචි ස්ථානයක් වූ විට 2002 අංක 26 දරන ගෙවල් කුලී (සංශෝධන) පනතේ විධි විධානවලට යටත්ව වන්දි මුදල අනුපාතිකව ගණනය කළ යුතුය.

අහිතකර බලපෑම් සහ වෙන් කිරීම් සඳහා වන සම්පූර්ණ වන්දි මුදල විය යුතුය. බාධා කිරීම් සඳහා 'අයිතිකරුට/ වන්දි හිමියාට අනන්‍ය වන සේ' බාධා කිරීම් සඳහා ගෙවිය යුතු අමතර වන්දි මුදල් ලිඛිත වන්දි ඉල්ලීම් පදනම් කරගෙන ගෙවීම් කරනු ලැබේ.

- 1) 9 වැනි වගන්තිය යටතේ වූ හිමිකම් පරීක්ෂණයට පෙනී සිටීම සඳහා වියදම
- 2) විකල්ප ස්ථාන සොයා ගැනීමේ වියදම්
- 3) පදිංචිය වෙනස් කිරීමේදී දැරූ වියදම්
- 4) ප්‍රචාරණ වියදම්
- 5) ගෘහ භාණ්ඩ සහ සවි කිරීම් සඳහා නැවත සවිකිරීම සඳහා කළ යුතු වියදම්
- 6) ප්‍රවාහන වියදම් අදාළ පරිදි
- 7) ව්‍යාපාර භාතිය (පනත යටතේ දැනට දක්වා ඇති සීමාවන්ට යටත්ව)
- 8) වැඩිවන පොදු කාර්යය පිරිවැය
- 9) ද්විගුණනය විය හැකි වියදම්
- 10) අත්කර ගැනීම නිසා ඉඩම් හිමියාට සිදුවන වෙනත් සියලු වියදම්
- 11) වෙනත් බාධා කිරීම් සඳහා වන වන්දි හෝ ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතේ වෙනත් කවර හෝ උප වගන්තියක් යටතේ නොගෙවනු ලැබූ ඉඩම් වටිනාකම් හා සෘජු සබඳතාවක් නොමැති වෙනත් භාතියක් සඳහා වන්දි මුදලක්
- 12) නිවසක අයිතිකරුවෙකු හෝ ආයෝජන දේපළක්විස්ථාපනය (අවතැන්) වන අවස්ථාවකදී අත්කරගත් දේපළේ වෙළඳපල වටිනාකමින් 10%ක අතිරේක ගෙවීමක්

කෙසේවුවද, IV වන පරිච්ඡේදයේ විස්තර කළ පරිදි මෙරට ජාතික ප්‍රතිපත්තින් සහ ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ සමාජ ආරක්ෂණ ප්‍රතිපත්තියෙහි 2009 අතර පවතින පරතරයපියවීම සඳහා ප්‍රමාණවත් විධි විධාන එමගින් සපයනු නොලබයි. එසේම, අත්කර ගැනීමේදී සිදුවන තක්සේරු කිරීම් ක්‍රියාවලිය සහ වන්දි ගෙවීම් මගින් ප්‍රමාණවත් පරිදි ප්‍රතිලාභ නොලබන එසේම ස්වකීය ඉඩම හෝ නිවාස අහිමිව බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයා ප්‍රධාන තක්සේරුකරු විසින් නිශ්චය කරන ලද ව්‍යවස්ථාපිත වන්දි මුදල සම්බන්ධයෙන් සෑහීමට පත් නොවන අවස්ථාවක වුවද, මෙම ව්‍යාපෘතිය 2013 නියෝග යටතේ විශේෂිත ව්‍යාපෘති යටතේ ඇතුළත් නොවන බැවින්, ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතේ 2013 ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ රෙගුලාසි

ප්‍රකාරව, ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතේ විධි විධාන ප්‍රකාරව, ‘ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ සහ ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය සහ ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීමේ කමිටුව (LARC) මගින් විධි විධාන සැපයෙන කරුණාසහගත ගෙවීම් සඳහා අයදුම් කිරීමට නොහැකිය. තවද, අනවසරකරුවන්, ජංගම වෙළෙඳුන්, අද ගොවීන් වැනි ඉඩමට නෛතික හිමිකමක් නොමැති පුද්ගලයන් විසින් භුක්ති විඳින රජයේ ඉඩම්වල සන්නකය ආපසු ගැනීමකදී, ඉඩම් නොවන ආර්ථික අවතැන් වීමකදී වන්දි ගෙවීම පිළිබඳ ප්‍රතිපාදන ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතේ හෝ 2008 අත්කර ගැනීමේ රෙගුලාසි වලින් සපයනු නොලැබේ.

මේ අනුව, නැවත පදිංචි කිරීමේ වැඩ රාමුවෙහි සඳහන් හිමිකම් ගෙවීමේ ක්‍රමවේදය මගින් සිදු කෙරෙන යෝජනා මාලාව තුළින් මෙම පරතරයන් පියවීමට අපේක්ෂා කරයි. එහි, 2013 ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ රෙගුලාසි වල සඳහන් ගාස්තුවලට අනුකූල වන වන්දි සහ/ හෝ පුනරුත්ථාපන සහ ප්‍රතිස්ථාපන සහායක් ලබාදීම අත්තර්ගත වේ. මීට අමතරව, මෙම නැවත පදිංචි කිරීමේ වැඩ රාමුව සඳහා සකස් කළ හිමිකම් ගෙවීමේ ක්‍රමවේදයේ මුදල්මය වන්දිය සහ මුදල් නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ සහාය යන දෙආකාරයෙන් වන වන්දි අත්තර්ගත වන අතර අභියාචනා සලකා බලා කරුණාසහගත ගෙවීම් නිශ්චය කිරීම සඳහා හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුවක් ද ස්ථාපිත කරනු ඇත. හිමිකම් ගෙවීමේ ක්‍රමවේදයෙන් යෝජනා කෙරෙන අතිරේක දීමනා ගෙවීම සඳහා සහ හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුව සඳහා අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ අනුමැතිය අවශ්‍ය කෙරේ.

D. හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුව

1950 ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනත සහ 2008 ඉඩම් අත්කරගැනීමේ රෙගුලාසි යටතේ ඉඩම් අත්කරගැනීමෙන් බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් වෙත වන්දි ගෙවීම නිශ්චය කිරීමේ නෛතික බලධාරියා වනුයේ තක්සේරු දෙපාර්තමේන්තුවේ ප්‍රධාන තක්සේරුකරු වේ. ප්‍රධාන තක්සේරුකරු විසින් නිශ්චය කරන ලද ව්‍යවස්ථාපිත වන්දි මුදල පිළිබඳව, බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයා සෑහීමට පත් නොවන්නේ නම් 2013 ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ රෙගුලාසි මගින් ඉදිරිපත් කෙරෙන ලාර්ක් හා සුපර් ලාර්ක් ක්‍රමවේදයන් හරහා කරුණාසහගත දීමනාවක් ගෙවීමට බලය පැවරී ඇත. නමුත් කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය 2013 ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ රෙගුලාසි හි ‘නිශ්චිතව්‍යාපෘති’ යටතේ සඳහන්ව නොමැති බැවින්, ලාර්ක් හා සුපර් ලාර්ක් ක්‍රමවේදය මෙම ව්‍යාපෘතිය සඳහා අදාළ නොවේ. එසේම, 2008 ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ රෙගුලාසි වල, එවන් අවස්ථාවලදී හෝ ඉඩම් නොවන ආර්ථික අවතැන් වීමකදී හෝ කරුණාසහගත ගෙවීම් නිශ්චය කරනුයේ කවුරුන්ද යන්න සඳහන් නොකරයි. මෙවන් වාතාවරණයක් යටතේදී, කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය වෙනුවෙන් පිහිටුවන ලද ‘හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුව’ එම ගැටළුවට පිළිතුරු සපයයි. එබැවින්, ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව විසින් නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම අනුමත කළ පසුව, කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය විසින් හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුව සඳහා අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ විශේෂ අනුමැතිය ලබා ගැනීමට කටයුතු කරනු ඇත.

හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුව (EAC) ස්ථාපිත කිරීම

හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුව පහත සඳහන් කාර්යාරය ඉටු කරනු ඇත.

- I. දැනට පවතින නීති රීති මගින් ආවරණය නොවන, කරුණාසහගත ප්‍රතිලාභ සහ නැවත පදිංචි කිරීමේ හා ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීමේ වෙනත් සහාය ලබාදීම් නිශ්චය කිරීම.
- II. කඩඉම් දිනයට පෙර යෝජිත භූමියේ සිටි අනවසරකරුවන් හඳුනා ගැනීම සඳහා පදිංචිය සනාථකර ගැනීම.
- III. අත්කර ගැනීමෙන් පසුව ඉතිරිවන ඉඩම්/ ඉදිකිරීම් තවදුරටත් ප්‍රයෝජනවත් කාර්යයක යෙදවීමේ හැකියාව ඇත්දැයි නිශ්චය කිරීම.
- IV. තාවකාලික/ ස්ථිර නවාතැන් පහසුකම් අවශ්‍ය කාල සීමාව නිශ්චය කිරීම.

හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුව; කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය හි ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂ හා නියෝජ්‍ය ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂ (පරිසර සහ සමාජ ආරක්ෂණ), ඉඩම් අමාත්‍යාංශයේ නියෝජිතයෙකු, තක්සේරු දෙපාර්තමේන්තුවේ නියෝජිතයෙකු, දුම්රිය සාමාන්‍යාධිකාරී (ඉඩම් නිලධාරී) විසින් නම් කරන ලද නියෝජිතයෙකු, මහා භාණ්ඩාගාරයේ නියෝජිතයෙකු, ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක වන ප්‍රදේශයේ ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරයාගේ නියෝජිතයෙකු, සිවිල් සමාජයේ නියෝජිතයෙකු (ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක වන ප්‍රදේශයේ අදාළ ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරයා විසින් නම් කළ යුතු වේ) යන නියෝජිතයන්ගෙන් සමන්විත වේ. බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයින්ගේ ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ දේපළවල මූල්‍යමය වටිනාකම තක්සේරු කිරීම පිණිස බලයලත් තක්සේරුකරුවන් හා වරලත් ප්‍රමාණ සමීක්ෂකයින් වැනි විශේෂඥයින්ගෙන් සමන්විත තාක්ෂණික කමිටුවක් හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුවට සහාය වනු ඇත. ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑම ලක්වන පුද්ගලයන් වෙත ලබාදෙන වන්දිය තක්සේරු කිරීමේ ක්‍රියාවලිය සඳහා හිමිකම් ගෙවීමේ ක්‍රමවේදයේ සඳහන් වන හිමිකම්

පරාමිතීන් අනුගමනය කරමින් හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුවකට යුතු කරනු ඇත. ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ සියලුම ආකාරයේ පුද්ගලයන් සෑම දෙනා වෙතම වන්දි ලබාදෙන ආකාරය සහ නැවත පදිංචි කිරීමේ සහාය සහ ඔවුන්ට සිදු වූ හානි පියවීම සහ ඔවුන්ගේ ජීවන තත්ත්වය නංවාලීම හෝ අවම වශයෙන් පෙර පැවති තත්ත්වයෙන් පවත්වා ගැනීම මෙම හිමිකම් ගෙවීමේ ක්‍රමවේදය මගින් යෝජනා කෙරේ. හිමිකම් ගෙවීමේ ක්‍රමවේදයෙහි දක්වා ඇති අතිරේක දිමනා ගෙවීම සඳහා අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ අනුමැතිය ලබාගත යුතු වේ. කඩඉම් දිනය පසුව අදාළ ප්‍රදේශයේ අනවසරයෙන් පදිංචිවන හෝ පදිංචිවන කවර හෝ පුද්ගලයෙකු වන්දි ලබාගැනීමට හෝ වෙනත් කුමන ආකාරයේ හෝ නැවත පදිංචි කිරීමේ සහාය ලබා ගැනීමට හිමිකම් නොලබයි.

E. වන්දි ගෙවීම සඳහා වන විශේෂ වැඩපිළිවෙල

10.9 ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතේ සඳහන් සාමාන්‍ය ක්‍රියාපටිපාටියට අමතරව, අත්කර ගත් ඉඩම්, ගොඩනැගිලි සහ ඉදිකිරීම් වෙනුවෙන් වන්දි ගෙවීම සඳහා විශේෂ වැඩපිළිවෙල පිහිටියක් පවතී. එවන් විශේෂ වැඩපිළිවෙල පහත සඳහන් කොට ඇත.

- දුම්රිය මාර්ගය දෙපස එයට අයත් බිම් තීරය (ROW) සහ ගොඩනැගිලි අත්කර ගනු ලබන උප ව්‍යාපෘති; එවන් අවස්ථාවලදී 2008 ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ රෙගුලාසි යටතේ විශේෂ උපදෙස් තක්සේරුකරු වෙත ලබාදෙනු ඇත. එහිදී, ප්‍රධාන ඉඩමේ විශාලත්වය නොසලකා, ඉදිකිරීමක් සිදු කළ හැකි ඉදිරි බිම් කොටසේ ස්ථානීය වටිනාකම (site value) නිශ්චය කිරීම සහ අත්කරගත් කොටස සඳහා ඒ ආකාරයෙන්ම ඒ මිල ගණන්ම ලබාදීම.
- විවිධ හැඩයෙන් යුතු ඉඩම්; පසුපසින් පිහිටි ප්‍රධාන ඉඩමට ප්‍රවේශයක් වශයෙන් ඉදිරියේ පිහිටි පටු බිම් තීරය භාවිතා කරන අවස්ථාවලදී, ඉදිරිපස ඉඩම් කොටස් අත්කර ගනු ලබන අවස්ථාවේදී, පසුපස කොටසහි පරිහරණය උසස් තත්වයෙන් පවත්වා ගැනීම සඳහා, ‘පරිහරණය’ මත පදනම්ව තක්සේරු කිරීම කළ යුතු වේ.
- ගොඩනැගිල්ලකින් කොටසක් අත්කර ගත් පසු ඉතිරි ගොඩනැගිලි කොටස භාවිතයට ගත හැකි තත්ත්වයේ පවතින අවස්ථාව; අත්කර ගනු ලැබූ කොටස සඳහා පමණක් ක්ෂය වූ ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය (DRC) මත වන්දි මුදල පදනම් වේ. ගොඩනැගිල්ලේ ඉතිරි කොටස සහ ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය ගෙවනු ලැබේ.
- ගොඩනැගිල්ලකින් කොටසක් අත්කර ගෙන එහි ඉතිරි කොටස ප්‍රයෝජනයට ගත නොහැකි තත්ත්වයේ පවතින අවස්ථාව; ඉතිරි කොටස තවදුරටත් භාවිතා කළ නොහැකි තත්ත්වයේ පවතින බවට සාධාරණීකරණයක් අවශ්‍ය වේ. එසේ සාධාරණීකරණය කළ පසු සම්පූර්ණ ගොඩනැගිල්ලේම ක්ෂය වීම් මත සම්පූර්ණ ගොඩනැගිල්ලේ ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය වටිනාකම ගෙවනු ලැබේ. පසුව, අතිරේක වන්දියක් වශයෙන් ප්‍රතිස්ථාපනය පිරිවැය ගෙවනු ලැබේ.

F. ගොඩනැගිලිවල පුනස්ථාපන පිරිවැය සහ අනවසර ඉඩම්වල සිදු කරන ලද වෙනත් සංවර්ධන සඳහා වන්දි

10.10 අනවසරයෙන් අල්ලා ගන්නා ලද ඉඩම්වල සිදු කරන ලද වැඩිදියුණු කිරීම් සඳහා වන්දි නිශ්චය කිරීමේදී පහත සඳහන් පියවර අනුගමනය කරනු ඇත.

- ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතේ 10 (1) (a) වගන්තිය යටතේ ‘උනන්දුව දක්වන්නා වූ පාර්ශවයක්’ වශයෙන්, “අනවසරකරුවන්” ඇතුළත් කිරීමට අත්කර ගැනීමේ නිලධාරියා කටයුතු කළ යුතුය.
- රජයේ ඉඩම් අනවසරයෙන් අල්ලා ගැනීම; අනවසරකරු විසින් සිදු කරන ලද සංවර්ධන කාර්යයන්/ වැඩිදියුණු කිරීම් සඳහා, ප්‍රාදේශීය ලේකම්ගේ ලිඛිත එකඟත්වය මත පුනස්ථාපන වටිනාකම ගෙවනු ඇත.
- පුද්ගලික ඉඩම් අනවසරයෙන් අල්ලා ගැනීම;
ඉඩම් හිමියා මේ සම්බන්ධයෙන් අධිකරණයක පිළිබැඳීම සිදු කර නොමැති නම්,
ඉඩම සංවර්ධනය කරන ලද පුද්ගලයා එවන් වැඩිදියුණු කිරීම් සඳහා වන වටිනාකම ලැබීමට හිමිකම් ලබයි.

10.11 සාරාංශ වශයෙන්, අත්කර ගත් දේපළක ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය නිශ්චය කිරීමේදී පහත කරුණ සැලකිල්ලට ගනු ලැබේ.

- වන්දිය = අත්කරගත් ඉඩමේ වෙළඳපල වටිනාකම + ඉතිරි ඉඩම් කොටස් භානිකර බලපෑම + බාධා කිරීම සහ වෙනත් හානි

G. පොදු දේපළ

10.12 හිමිකම් ගෙවීමේ ක්‍රමවේදයේ දක්වා ඇති ආකාරයට ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය විසින් ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වන පොදු දේපළ, ඉදිකිරීම් සහ පහසුකම් ප්‍රතිස්ථාපනය හා පුනස්ථාපනය කිරීම සිදු කරනු ඇත. එවන් පොදු දේපළ සඳහා පවතින ප්‍රවේශය සීමා කරනු ලැබුවහොත් ඊට සමාන විකල්ප සම්පත් සඳහා ප්‍රවේශ වීමේ අවස්ථාව ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA)/ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරන නියෝජිත ආයතනය (IA) මගින් සලසා දෙනු ඇත. බලපෑමට ලක්වන ශාක සඳහා වන්දි ගෙවීමේදී දැවමය වටිනාකමක් සහිත ශාක සඳහා අදාළ දැවයේ වර්තමාන වෙළඳපල වටිනාකම මත පදනම් වන අතර වාර්ෂික බෝග සහ පළතුරු ගස් සඳහා එම ඵලයේ වාර්ෂික දළ නිෂ්පාදන වෙළඳපල වටිනාකම සහ එම ශාක තව කොපමණ වසර ගණනාවක් ඉදිරියට ඵල දරනු ඇත්දැයි සලකා එම වසර ගණනින් ගුණකර ගණන් බලනු ලැබේ. මෙම තක්සේරු කිරීම සඳහා කෘෂිකර්ම දෙපාර්තමේන්තුවේ උපදෙස් ලබා ගැනීමට ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA)/ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරන නියෝජිත ආයතනය (IA) කටයුතු කරනු ඇත.

H. තාවකාලික බලපෑම්

10.13 බලපෑමට ලක් වූ සෑම පුද්ගලයෙකු හටම, ඉඩම හෝ දේපළ අත්කර ගැනීමට පෙර, තාවකාලික බලපෑම් වෙනුවෙන් හිමිකම් ගෙවීමේ ක්‍රමවේදයෙහි සඳහන් මුදල් වන්දිය සහ වෙනත් හිමිකම් ලබාදෙනු ඇත.

I. ආදායම් ප්‍රතිස්ථාපනය

10.14 බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන්ගේ අහිමි වූ හෝ බලපෑමට ලක් වූ ආදායම් මාර්ග හා ජීවනෝපාය, පූර්ව ව්‍යාපෘති අවධියේදී ඒවා පැවති තත්ත්වයට හෝ ඊට වඩා හොඳ තත්ත්වයට වර්ධනය කිරීමට ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA)/ ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරන නියෝජිත ආයතනය (IA) කටයුතු කරනු ඇත. ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වන පුද්ගලයන්, ප්‍රජා මූල සංවිධාන, රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන, රජයේ නිලධාරීන් සහ ව්‍යාපෘති ප්‍රදේශයේ පවතින වෙනත් නියෝජිත ආයතන සමඟ සාකච්ඡා කොට ආදායම් ප්‍රතිස්ථාපනය සහ වර්ධනය උදෙසා ඉවහල්වන කුසලතා, සංවර්ධන වැඩසටහන් වැනි සැලසුම් සම්පාදනය කිරීම පිණිස පවත්වනු ලබන සමාජ ආර්ථික සමීක්ෂණයේදී සහ සංගණනයේදී මේ සඳහා සුදුසුකම් ලබන ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වන පුද්ගලයන් සංඛ්‍යාව හඳුනා ගැනීමට ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA)/ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරන නියෝජිත ආයතනය (IA)ට හැකියාව ලැබේ. එසේම, අවදානම් තත්ත්වයේ පුද්ගල කාණ්ඩයට ගැනෙන පුද්ගලයන්ගේ අභිවෘද්ධිය උදෙසා ඔවුන්ගේ ආදායම් වැඩිකිරීම සඳහා වන වැඩසටහන්ද ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA)/ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරන නියෝජිත ආයතනය (IA) විසින් සිදු කරනු ඇත. මෙම සැලසුම් නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මක ඇතුළත් කරන අතර ඊට අයවැයන්, ආයතනික සහාය සහ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ උපලේඛනයක් ද අන්තර්ගත වනු ඇත.

10.15 ආදායම් ප්‍රතිස්ථාපන සහ වර්ධනය කිරීම සංරචක කිහිපයකින් සමන්විත වේ. මුළු ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය මත ලැබෙන වන්දිය සහ වන්දි පැකේජය මගින් ලැබෙන වෙනත් මුදල් සහන වලින් කොටසක් ආදායම් උත්පාදන කාර්යයන් වෙනුවෙන් වෙන් කිරීමට ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වූවන් හට හැකියාව ලැබෙනු ඇත. මූල්‍ය කළමනාකරණය සහ ආයෝජන කටයුතුවලදී, බලපෑමට ලක් වූවන් හට අවශ්‍ය මගපෙන්වීම් ලබා දෙමින් ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය සහාය වනු ඇත. ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් අතුරින් සුදුසුකම් ලබන පුද්ගලයන් වෙත ව්‍යාපෘතියෙන් ලබාදෙන කරුණාසහගත ගෙවීම් මගින් එවන් ආයෝජන වඩාත් ශක්තිමත් වනු ඇත. කරුණාසහගත ගෙවීම්වලට, පදිංචිය වෙනස් කිරීමේ දීමනාව, මූලික ජීවන වියදම් සහාය සහ අවදානම් තත්ත්වයක සිටින පවුල් හා දිළිඳු කුටුම්භ සඳහා ලබාදෙන විශේෂ දීමනා ඇතුළත් වේ.

10.16 කුඩා කුඹුරු ඉඩම් හෝ ගොඩ ඉඩම්වල වගා කටයුතු සිදු කරමින් ජීවනෝපාය සලසා ගන්නා ගොවීන්, ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වන පුද්ගලයන් අතර සිටි නම් (උදාහරණ ලෙස රාගම සිට රඹුක්කන දක්වා ප්‍රධාන

දුම්රිය මාර්ගය දෙපස) ඔවුන්ගේ අභිවෘද්ධිය උදෙසා අහිමි වූ ඉඩම වෙනුවට ඉඩමක් සොයාගත හැකිවන පරිදි සවිස්තරාත්මක සැලැස්මක් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA)/ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරන නියෝජිත ආයතනය (IA) විසින් සකස් කරනු ඇත. ඔවුන්ගේ වාසස්ථාන ද බලපෑමට ලක්වන්නේ නම්, ප්‍රතිස්ථාපන භූමියකින් තේවාසික ඒකකයක් ලැබීමේ හිමිකමද ඔවුනට ලැබේ. භෞතික වශයෙන් අවතැන්වූවන් ප්‍රතිස්ථාපනය කරන තෙක් කිසිදු ඉඩම් අත්කර ගැනීමක් සිදු නොකරනු ඇත. අවතැන් වීමට ප්‍රථම, වන්දි ගෙවීම සිදු කළ යුතු අතර ප්‍රතිස්ථාපන කිරීමේ සැලසුම් සම්පූර්ණයෙන් ක්‍රියාත්මක කිරීමට දීර්ඝ කාලයක් ගත වනු ඇත. මෙම අතරමැදි කාලය තුළ ජීවන දීමනාව සහ තාවකාලික නිවාස ලබාදීම වැනි කරුණාසහගත සහාය ලබාදීම මගින් එම පරතරය පියවීමට කටයුතු සිදු කරනු ඇත. එවන් සංකීර්ණ වැඩසටහන් ඉඩම් අත්කර ගැනීම සහ ව්‍යාපෘති ඉදිකිරීම් ආරම්භ කිරීමට ප්‍රථම සිදු කළ යුතු වේ.

10.17 ව්‍යාපෘතිය අනුග්‍රාහකත්වය දක්වන පුහුණු වැඩසටහන් සහ ක්ෂුද්‍ර ණය වැඩසටහන් ආදිය මගින්, විශේෂයෙන්ම අවතැන් වූ තරුණ තරුණියන් හට ආදායම් මාර්ග හෝ ජීවනෝපාය මාර්ග සොයා ගැනීමටත් උත්පාදනය කර ගැනීමටත් උදවු වෙමින් පිළිවෙලින් ඔවුන්ගේ මූලික දැනුමත් ප්‍රාග්ධනයත් වර්ධනය කර ගැනීමට උපකාර වනු ඇත. ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් ආදායම් මාර්ග වැඩිදියුණු කර ගැනීමේ ජාතික හා ප්‍රාදේශීය වැඩසටහන් වෙත හඳුන්වා දීම ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA)/ ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරන නියෝජිත ආයතනය (IA) සිදු කරනු ලබන අතර එවන් වැඩසටහන් සඳහා බඳවා ගැනීමේදී ඔවුනට ප්‍රමුඛතාව ලබාදීමට කටයුතු කෙරේ. එසේම යම් උප ව්‍යාපෘතියකට කුලී පදනම මත යාමට ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් අපේක්ෂා කරයි නම්, පුහුණු ශ්‍රමිකයින්, අර්ධ පුහුණු ශ්‍රමිකයින් සහ දෛනික වැටුප් ලබනකම්කරුවන් වශයෙන් එවන් පුද්ගලයන් තෝරා ගැනීමට ව්‍යාපෘති කොන්ත්‍රාත්කරුවන් උනන්දු කරවීමට ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA)/ ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරන නියෝජිත ආයතනය (IA) කටයුතු කරනු ඇත. මෙහිදී, අවදානම් තත්ත්වයක සිටින පවුල්වල බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් හට ප්‍රමුඛතාව ලබාදෙනු ඇත. ව්‍යාපෘතියේ සුදුසු ඉදිකිරීම් කාර්යයන් හි නියුතු වීමට කාන්තා ශ්‍රමිකයන් උනන්දු කරවන අතර ඔවුන් වෙත උප ව්‍යාපෘති කොන්ත්‍රාත්කරුවන්ගේ විශේෂ සහාය වැඩසටහන් පැවැත්වීමටත්, වැඩබිම්වලදී ඔවුන්ගේ ආරක්ෂාව සහතික කිරීමටත්, ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA)/ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරන නියෝජිත ආයතනය (IA) කොන්ත්‍රාත්කරුවන් සමඟ එකඟත්වයට පැමිණෙනු ඇත. එවන් සහාය ලබාදීම් සඳහා පූර්ව සැලසුම් සකස් කිරීම් සහ සාකච්ඡා වලින් එකඟත්වයට පැමිණීම අවශ්‍ය කෙරේ. ඒ අනුව, ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA)/ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරන නියෝජිත ආයතනය (IA), ඉඩම් හා වෙනත් දේපළ අත්කර ගැනීමට ප්‍රථම අදාළ නියෝජිත ආයතන සහ කොන්ත්‍රාත්කරුවන් සමඟ සාකච්ඡා සිදු කරනු ඇත.

10.18 ප්‍රධාන සුපරීක්ෂණ දර්ශක සහ සුරක්ෂිත, ප්‍රමාණවත් අයවැයක් සහිත නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මේ ප්‍රධාන සංරචකයන් ලෙස පරිපූර්ණ ආදායම් ප්‍රතිස්ථාපන හා වර්ධනය කිරීමේ ක්‍රමෝපායන් ඇතුළත් කිරීම ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA)/ ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරන නියෝජිත ආයතනය (IA) විසින් සිදු කරනු ඇත.

J. ප්‍රතිස්ථාපන සැලසුම

10.19 භෞතික වශයෙන් අවතැන් වූ සෑම කුටුම්භයක් වෙනුවෙන්ම නැවත පදිංචි කිරීම සඳහා සුදුසු භූමියක් තිශ්වය කිරීම හා ඔවුන් වෙත ලබාදෙන නැවත පදිංචිකිරීමේ සහාය පැකේජය කවරක්ද යන්නත්, ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරන නියෝජිත ආයතන (IA) සහ පළාත් පාලන හා ප්‍රාදේශීය බලධාරීන් සමඟ සාකච්ඡා කර ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA) විසින් තීරණය කරනු ඇත. මෙම තොරතුරු, උප ව්‍යාපෘතියක් සඳහා ‘නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මක්’ සම්පාදනය කරන අතර වාරයේදී ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ සියලුම පුද්ගලයන් හට අනාවරණය කළ යුතු වේ. ඔවුන් වෙනුවෙන් තෝරාගත් නැවත පදිංචිකිරීමේ ස්ථානය කුමක්ද යන්නත්, ඔවුන් තෝරා ගත්තේ කෙසේද, කුමන හේතුවෙන්ද යන්නත්, එක් එක් නැවත පදිංචිකිරීමේ ස්ථානයක ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් කී දෙනෙකු බැගින් පදිංචිකිරීමට අපේක්ෂා කරන්නේද යන්නත් ඔවුන් වෙනුවෙන් තේවාසික ඒකක ඉදිකරමින් පවතින්නේ නම්, සපයනු ලබන එක් එක් නිවාස ඒකකයක විශාලත්වය හා එක් එක් කුටුම්භයට හිමිවනු ඇති පහසුකම් කවරේද යන්නත්; ඉදිකරමින් පවතින නව මහල් නිවාස ඒකක වෙත ලබාදෙන මූලික පොදු යටිතල පහසුකම් මොනවාද යන්නත් සහ නැවත පදිංචිකිරීමේ ස්ථානයක හඳුනාගත් සියලුම නැවත පදිංචිකිරීම සඳහා වන අයවැයකුත්, ‘නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මට’ ඇතුළත් කළ යුතු වේ.

- 10.20 නැවත පදිංචි කිරීමේ ස්ථානයක් තෝරා ගැනීම බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් සමඟ සාකච්ඡා කොට සිදු කළ යුතු වේ. ඔවුන් නැවත පදිංචි කිරීමේ ස්ථානයට යන්නේ කැමැත්තෙන්ද, ඔවුන්ගේ අපේක්ෂාවන් කවරේද, ඔවුන්ට පවතින ගැටළු හා දුෂ්කරතා මොනවාද යන්නත්, කණ්ඩායම් සහ පුද්ගලයන් සමඟ වෙන වෙනම සාකච්ඡා කොට හඳුනාගත යුතු වේ. එම සාකච්ඡා වලදී අනාවරණය කරගත් කරුණු සටහන් කොටගෙන ‘නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මට’ අමුණා තිබිය යුතු වේ. නැවත පදිංචි කිරීමේ එක් එක් කාර්යය සඳහා වන පරිපාලන වගකීම නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මෙහි සවිස්තරාත්මකව දැක්විය යුතුය. සෑම නැවත පදිංචි කිරීමේ ස්ථානයකම විස්තරාත්මක සිතියමක් අවශ්‍ය වේ.
- 10.21 නැවත පදිංචි කිරීමේ ස්ථානයකින් ලැබෙන තේවාසික ඒකකයට අමතරව ලැබෙන නැවතපදිංචි කිරීමේ සහාය පැකේජ ‘නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මක්’ විස්තර කෙරෙනු ඇත. නිවාසවලින් භාණ්ඩ ප්‍රවාහනය කිරීම සහ කඩා දමන නිවාස වලින් ද්‍රව්‍ය ඉවත්කර ගැනීම, තාවකාලික නිවාස සහ ආහාර සපයා ගැනීම, කාන්තාවන්ගේ ආරක්ෂාව පිළිබඳ ගනු ලබන විශේෂ ක්‍රියාමාර්ග සහ අවතැන්වන පාසල් දරුවන් වෙනුවෙන් පාසල් පහසුකම් සැපයීම, නැවත පදිංචි කිරීමේ සහාය පැකේජයට ඇතුළත් වේ.
- 10.22 ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වන පුද්ගලයන් අතුරින් වැඩි පිරිසක් ගොවීන් වන්නේ නම්, ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA) විසින් ඔවුන් වෙනුවෙන් සුදුසු කෘෂිකාර්මික ඉඩම් සපයනු ඇති අතරම වගා කිරීම සඳහා අවශ්‍ය වෙනත් සහාය එනම්, ට්‍රැක්ටර් මගින් ඉඩමේ පස පෙරළා හැම සහ වාරි පහසුකම් සැපයීම පිණිස ඇළ වේලි සකස් කරදීම වැනි කාර්යයන් ඉටු කිරීම සඳහා සුදුසු පියවර ගනු ලැබේ.
- 10.23 බලපෑමට ලක් වූ ගමක හෝ කුඩා ගමක හෝ වත්තක පදිංචිකරුවන් නැවත ප්‍රතිස්ථානගත කිරීමේදී ද එකම ප්‍රජාවක් සේ එකිනෙකා ආසන්නව පිහිටි නිවාස වල පදිංචි වීමට අවශ්‍ය යැවි පැවසුවහොත් එම අවශ්‍යතාවය සම්පූර්ණ කිරීමට ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA)/ ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරන නියෝජිත ආයතනය (IA) පියවර ගනු ඇත. නව ස්ථානයක එවන් ප්‍රජාවක් ස්ථාපිත කිරීම තුළින් අවතැන් වූ පුද්ගලයන් හට අවතැන් වීම හේතුවෙන් ඇති විය හැකි කම්පනය, කාන්සාව සහ බිය වැනි තත්ත්වයන් පහ කිරීමට හැකියාව ලැබෙනු ඇත. එසේ එක් ස්ථානයකින් තවත් ස්ථානයකට ගොස් පදිංචි වූ ප්‍රජාවක් මගින් නැවත පදිංචි කිරීමේ මූලික අදියරේ දී, අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් ශ්‍රමය හා ද්‍රව්‍ය හුවමාරු කර ගැනීමක් සිදුවනු ඇත.

XI. ආයතනික වැඩපිළිවෙල

A. දුක් ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ යාන්ත්‍රණය

- 11.1 ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන් වූවන් නැවත පදිංචිකිරීමේ බලපෑම් පවතින සෑම උප ව්‍යාපෘතියක්ම/ සංරචකයක්ම, එසේ බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන්ගේ දුක් ගැනවිලි සඳහා සහන සැපයීමටත්, විශේෂයෙන්ම ඔවුන්ගේ හිමිකම් සම්බන්ධයෙන් සහ පොදුවේ ව්‍යාපෘතිය සම්බන්ධයෙන් වන පැමිණිලි ලබාගෙන ඒවාට සුදුසු පිළියම් සැලසීම සඳහාත්, විධිමත්ව ස්ථාපිත, විනිවිදභාවයෙන් යුතු, කාල රාමුවක් සහිත, දුක් ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ යාන්ත්‍රණය පැවතිය යුතු වේ. (ව්‍යාපෘතියේ සන්දර්භය සලකා බලා, ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වන පුද්ගලයන් විසින් නැවත පදිංචි කිරීම සම්බන්ධව ඉදිරිපත් කරන පැමිණිලි හා පාරිසරික පැමිණිලි එක් පොදු දුක් ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ යාන්ත්‍රණයකින් විසඳිය හැකිද නැතහොත් ඒ සඳහා වෙන් වෙන් වූ දුක් ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ යාන්ත්‍රණ දෙකක් පැවතිය යුතුද යන්න ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA)/ ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරන නියෝජිත ආයතනය (IA) නිශ්චය කරනු ඇත.)
- 11.2 දුක් ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ යාන්ත්‍රණය යනු, යම් උප ව්‍යාපෘතියක් හේතුවෙන් සිදුවන ස්වකැමැත්තෙන් තොරව නැවත පදිංචි කිරීමේ කටයුතු හා සම්බන්ධයෙන්, ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වන පුද්ගලයන්ට මුහුණපෑමට සිදුවන දුක් ගැනවිලි සඳහා පිළියම් හා සහන ලබා ගැනීම සඳහා පවතින පහසුවෙන් ප්‍රවේශ විය හැකි විශ්වසනීය වැඩපිළිවෙලකි. ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් සාකච්ඡා/ උපදේශන මගින් කොතෙක් දුරට කරුණු අවබෝධ කර ගන්නේද සහ සාකච්ඡා තුළින් හා එකඟතාවය පැමිණීම හරහා දුක් ගැනවිලි සඳහා සහන සැපයිය හැකිද යන්න විස්තර කිරීමක්ද “දුක් ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ යාන්ත්‍රණය” තුළින් සිදු වේ.

- 11.3 දුක් ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ යාන්ත්‍රණයෙහි අරමුණ වනුයේ; ඉඩම්/ දේපළ අත්කර ගැනීම, වන්දි ගෙවීම් හා ප්‍රතිස්ථාපනය සම්බන්ධයෙන් හට ගන්නා ගැටුම්/ ගැටළු විසඳා ගැනීම සඳහා වැඩි කාලයක් හා මුදලක් වැය වන අධිකරණමය ක්‍රියාවලියකට නොගොස් මූලික මට්ටමේදීම විසඳා ගැනීම වේ. කෙසේවුවද, අධිකරණයේ විභාග වෙමින් පවතින කරුණක් සම්බන්ධයෙන් දුක් ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ යාන්ත්‍රණයෙන් මැදිහත් වීමක් සිදු නොවේ. දුක් ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ යාන්ත්‍රණයෙහි “දුක් ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ කමිටුවට” වන්දි වශයෙන් මුදල් ගෙවීමේදී එම පැකේජ හෝ ගාස්තු පිළිබඳ පාලන බලයක් නොමැත.
- 11.4 ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන්ගේ දුක් ගැනවිලි සම්බන්ධයෙන් මූලිකවම කටයුතු කරනු ලබන්නේ සමාජ ආරක්ෂණ නිලධාරියා විසිනි. ඒ සඳහා එම නිලධාරියා, ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය හෝ PIC හි අදාළ ඉහළ මට්ටමේ නිලධාරීන්ගේ මග පෙන්වීම අවශ්‍ය පරිදි ලබාගනු ලබයි. ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය මට්ටමේදී විසඳුම් ලබාදිය නොහැකි පැමිණිලි “දුක් ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ කමිටුව” වෙත යොමු කරනු ලැබේ.
- 11.5 “දුක් ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ යාන්ත්‍රණයෙහි” ව්‍යුහය සහ සංවිධානය/ කාර්යය මණ්ඩලය බව ව්‍යාපෘතියෙන් අපේක්ෂිත බලපෑම්වල වැදගත්කම සහ අවදානම මත රඳා පවතී. ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වන පුද්ගලයන් ගණන, ඔවුන් මත ඇති කරන ව්‍යාපෘති බලපෑම්වල ස්වභාවය සහ අපේක්ෂිත නැවත පදිංචි කිරීමේ බලපෑම්වල වැදගත්කම යන කරුණු සලකා බලා “දුක් ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ යාන්ත්‍රණය” ස්ථර කියකින් සමන්විත විය යුතු දැයි ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරන නියෝජිත ආයතනය (IA) තීරණය කරනු ලබයි. සාමාන්‍යයෙන් කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය සඳහා යෝජිත “දුක් ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ යාන්ත්‍රණය” ස්ථර තුනකින් සමන්විත වේ. එනම්, ග්‍රාම නිලධාරී මට්ටම, ප්‍රාදේශීය ලේකම් මට්ටම සහ ඉහළ මට්ටම වන අමාත්‍යාංශ මට්ටමේ “දුක් ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ කමිටුව” වශයෙන් වේ. “දුක් ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ යාන්ත්‍රණය” හි පෙනී සිටීම හෝ “දුක් ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ යාන්ත්‍රණය” ක් යටතේ සහන අපේක්ෂා කිරීම, සිය දුක් ගැනවිලි වෙනුවෙන් අධිකරණයක් වෙත යාමට බාධාවක් නොවේ.
- 11.6 ඉඩම් අත්කර ගැනීම, වන්දි මුදල් හා නැවත පදිංචි කිරීමේ සහාය, නැවත පදිංචි කිරීමේ නේවාසික ඒකකලබාදීම ආදිය ප්‍රමාද වීම සහ ඉඩමේ අයිතිය සම්බන්ධ ගැටළු වැනි ඉඩම් ගැටළු සම්බන්ධයෙන් “දුක් ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ කමිටුව” කටයුතු කරනු ඇත. ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් හට සිය ගැටළු ලිඛිතව “දුක් ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ කමිටුව” වෙත හෝ වාචිකව ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය හි හෝ ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ඒකකය හි සමාජ ආරක්ෂණ නිලධාරියා වෙත ඉදිරිපත් කළ හැකිය. මෙම දුක් ගැනවිලි ලිඛිතව ඉදිරිපත් කිරීමේදී, ග්‍රාම නිලධාරී කාර්යාල, දුම්රිය ස්ථානයේ හෝ ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය කාර්යාලයේ තබා ඇති පැමිණිලි පෙට්ටියට බහාලිය හැකිය. මෙසේ වාචිකව හෝ ලිඛිතව ලැබෙන සෑම පැමිණිලිලක්ම ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය හි හෝ ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ඒකකය හි පවත්වාගෙන යන ප්‍රධාන රෙජිස්ටරයෙහි සටහන් කරගනු ලබයි. එසේ ලියාපදිංචි කරගැනීමෙන් අනතුරුව අදාළ සමාජ ආරක්ෂණ නිලධාරියා; එම ගැටළුව සඳහා ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය/ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ඒකකය මට්ටමෙන් විසඳුමක් ලබාදීමට උත්සාහ කරයි. එය ව්‍යාපෘති කාර්යාල මට්ටමින් විසඳාලිය නොහැකි නම්, එය විසඳීම සඳහා ග්‍රාම නිලධාරී කාර්යාල මට්ටමේ, ප්‍රාදේශීය මට්ටමේ සහ අමාත්‍යාංශ මට්ටමේ “දුක් ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ කමිටුව” වෙත ඉදිරිපත් කෙරේ.
- 11.7 ප්‍රසිද්ධ කරන ලද කාල සටහනකට අනුව “දුක් ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ කමිටුව” රැස් වේ. මේ තොරතුරු ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ සියලුම පුද්ගලයන් හට දැන ගැනීමට සලස්වනු ලැබේ. දුක් ගැනවිලි සඳහා විසඳුම් සෙවීමට මහජන රැස්වීම් කැඳවනු ඇත. ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන්ගේ දුක් ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේදී සෑම රැස්වීමක්ම ඔවුන්ට පැමිණීමට පහසු ස්ථානයක පැවැත්වීමට කටයුතු කරනු ලැබේ. “දුක් ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ කමිටුව” පාර්ශවකරුවන් වෙනුවෙන් ප්‍රජා රැස්වීම් සහ මහජන වැඩමුළු පවත්වා ඒවායේදී “දුක් ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ කමිටුවෙහි” ක්‍රියාපටිපාටි පිළිබඳව දැන්වීම් පත්‍රිකා මගින් දැනුම් දෙනු ඇත. “දුක් ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ යාන්ත්‍රණයෙහි ව්‍යුහය, එහි බලතල හා ප්‍රතිලාභ පිළිබඳව තොරතුරු විමසීම සහ කණ්ඩායම් සාකච්ඡා වලදී ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් දැනුවත් කරනු ලැබේ. “දුක් ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ යාන්ත්‍රණයෙහි ව්‍යුහය හා කාර්යයන් පිළිබඳව ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වන පුද්ගලයන්ගේ අදහස් ලබා ගැනීමට කටයුතු කරනු ලැබේ.

11.8 ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන්ගේ පැමිණිලි ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය වෙතින්, මට්ටම් තුනකින් යුතු “දුක් ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ කමිටුව” වෙත ලබාදෙන අතර එහිදී ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය පිළිබඳ අවධානය යොමු කරමින්, සංස්කෘතික වශයෙන් සුදුසු සහ ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වන ඕනෑම පුද්ගලයෙකුට පහසුවෙන් ප්‍රවේශ විය හැකි විනිවිදභාවයකින් යුතු ක්‍රියාවලියක් තුළින් එම ගැටළුවලට පිළියම් ලබාදෙනු ඇත. පළමු මට්ටමේ “දුක් ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ කමිටුව” හි සභාපති වශයෙන් ප්‍රදේශයේ ග්‍රාම නිලධාරීවරයා කටයුතු කරන අතර ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය/ ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ඒකකයහි සමාජ ආරක්ෂණ නිලධාරියාඑහි ලේකම් ලෙස කටයුතු කරයි. එහි සාමාජිකයන් වශයෙන් ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ඒකකයහි නියෝජිතයෙකු, ව්‍යාපෘතියේ කොන්ත්‍රාත්කරු, ප්‍රජා මූල සංවිධාන/NGO සාමාජිකයෙකු, ආගමික නායකයෙකු සහ ප්‍රජාව නියෝජනය කරමින් කාන්තා නියෝජිතයෙකු කටයුතු කරයි. මෙහිදී, ඉදිරිපත්ව ඇති සරල පැමිණිලි සලකා බලා විසඳුම් ලබාදීමට කටයුතු කරන අතර එසේ වැඩබිම් මට්ටමින් විසඳීමට නොහැකි වූ ගැටළු ප්‍රාදේශීය මට්ටමේ “දුක් ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ කමිටුව” වෙත ඉදිරිපත් කරනු ලබයි. මෙම “දුක් ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ කමිටුව”හි සභාපති ලෙස අදාළ ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාශයේ ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරයා ද ලේකම් ලෙස නියෝජ්‍ය ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂ (පරිසර හා සමාජ ආරක්ෂණ)/ ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකයකටයුතු කරන අතර ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ඒකකයනියෝජිතයෙකු හා ව්‍යාපෘති කොන්ත්‍රාත්කරු, ප්‍රජා මූල සංවිධාන/NGO නියෝජිතයෙකු, ප්‍රදේශයේ ආගමික නායකයෙකු, සමථ මණ්ඩල සාමාජිකයෙකු සහ ප්‍රදේශයේ කාන්තා නියෝජිතයෙකු සාමාජිකයන් වශයෙන් කටයුතු කරයි. මෙම මට්ටමේදී විසඳිය නොහැකි ගැටළු ජාතික මට්ටමේ “දුක් ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ කමිටුව” වෙත ඉදිරිපත් කරනු ලැබේ. ජාතික මට්ටමේ “දුක් ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ කමිටුව”හි ප්‍රවාහන සේවා කළමනාකරණ අමාත්‍යාංශයේ ලේකම්වරයා සභාපති ලෙසත්, කොළඹ තදබස්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතියෙහි ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂවරයා ලේකම් ලෙසත් කටයුතු කරන අතර ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ඒකකයහි නියෝජිතයෙකු හා ප්‍රජා මූල සංවිධානයෙහි සාමාජිකයෙකු සාමාජිකයන් ලෙස කටයුතු කරයි. අවශ්‍ය වන්නේ නම්, අනෙකුත් රේඛීය ආයතන වන ශ්‍රී ලංකා දුම්රිය දෙපාර්තමේන්තුව, ජාතික නිවාස සංවර්ධන අධිකාරිය ආදියෙහි නියෝජිතයන් හට ඉහත සඳහන් “දුක් ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ කමිටුව” තුන සඳහාම ඒවාට ලැබී ඇති පැමිණිලි හා ගැටළු වලට පිළියම් සැපයීම සඳහා ආරාධනා කළ හැකිය. ජාතික මට්ටමේ “දුක් ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ කමිටුව” හිදී ගනු ලබන තීරණ අවසාන තීරණය වන අතර එය පැමිණිලිකරුට ලිඛිතව දැනුම් දෙනු ලැබේ. සියලුම “දුක් ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ කමිටුවල” පරීක්ෂණ කටයුතු හා තීරණ වාර්තාගත කරන අතර මහජනතාවට අවශ්‍ය වන්නේ නම් පරීක්ෂාකර බැලිය හැකිය.

B. නැවත පදිංචි කිරීම පරිපාලනය

11.9 නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මක්ම ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා වන ආයතනික වැඩපිළිවෙල සෑම නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මක්ම සංක්ෂිප්තව දක්වා ඇත. එසේ ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා පවතින ආයතනික වැඩපිළිවෙල විස්තරාත්මකව ඉදිරිපත් කරන අතරම වගකීම් හා වාර්තා කරන වැඩපිළිවෙල ආදිය දැක්වෙන දළ රූප සටහන් ලෙසද යන ආකාර දෙකෙන්ම ඉදිරිපත් කරනු ඇත. උප ව්‍යාපෘතිය/ සංරචක ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA) දුම්රියදෙපාර්තමේන්තුව වන අතර සෑම උප ව්‍යාපෘතියක්ම/ සංරචකයක්ම ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරන නියෝජිත ආයතනය (IA) ඒවා ක්‍රියාත්මක කිරීමේ වගකීම දරයි. කළමනාකරණ සහ ඉදිකිරීම් උපදේශකවරුන් හා නියෝජිත ආයතනයද නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම ක්‍රියාත්මක කිරීමේ කාර්යයේදී ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරන නියෝජිත ආයතනයට (IA) සහාය ලබාදෙයි.

11.10 සෑම ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරන නියෝජිත ආයතනයකටම(IA), ස්වකැමැත්තෙන් තොරව නැවත පදිංචි කිරීම සැලසුම් කිරීම හා ක්‍රියාත්මක කිරීම පිළිබඳව මනා පළපුරුද්දක් තිබිය යුතු වේ. නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මක් සකස්කර ක්‍රියාත්මක කිරීම සම්බන්ධයෙන් ඔවුන් තුළ පවතින කැමැත්ත සහ හැකියාව පිළිබඳව ව්‍යාපෘති කළමනාකරු සහ නියෝජ්‍ය කළමනාකරු (සමාජ ආරක්ෂණ), සතුව මනා අවබෝධයක් පැවතිය යුතුය. ඒ සඳහා පවතින අභ්‍යන්තර ධාරිතාව දුර්වල මට්ටමක පවතින්නේ නම්, නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම සකස් කිරීම හා ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා සමාජ ආරක්ෂණ උපදේශකවරුන් පත්කළ යුතුය.

C. ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය (PMU)

11.11 ව්‍යාපෘතියට, ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකයක් ඇත. මෙම ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකයෙහි එක් කාර්යයක්

වනුයේ; සමාජ බලපෑම් තක්සේරුව, නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම සම්පාදනය කිරීම, ව්‍යාපෘති මට්ටමින් ඒවා ක්‍රියාත්මක කිරීම හා සුපරීක්ෂණය කරන අතරවාරයේදී සමාජ හා පාරිසරික ආරක්ෂණ අනුකූලතාවන් පාලනය කිරීම වේ. නියෝජ්‍ය ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂ (ආරක්ෂණ)ගේ නායකත්වය යටතේ ක්‍රියාත්මක වන ආරක්ෂණ අංශයන් ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය සතුවන අතර එහි පූර්ණකාලීනව සේවයේ නියුතු සමාජ හා සමාජ ආරක්ෂණ විශේෂඥවරුන්, නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම සකස් කිරීම, නැවත පදිංචි කිරීමේ යෝග්‍යතා වාර්තා සහ නැවත පදිංචි කිරීමේ සුපරීක්ෂණ වාර්තා සකස් කිරීම ආදියේදී සහාය ලබාදෙයි. සමාජ ආරක්ෂණ විශේෂඥයින්, සමාජ විශේෂඥයින් සඳහා වන නිර්ණය විෂයයන් සකස් කර සමාලෝචනය සඳහා ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව වෙත ඉදිරිපත් කරයි. විශේෂඥයින් විසින් සිදුකළ යුතු ප්‍රධාන කාර්යයන්ට පහත සඳහන් කරුණු ඇතුළත් වේ. (i) යෝජිත ව්‍යාපෘතිවල විභවය නැවත පදිංචිකිරීමේ බලපෑම් හා අවදානම් ආවරණය කිරීම;(ii) නැවත පදිංචි කිරීමේ බලපෑම් වැළැක්වීම හෝ අවම කිරීම සඳහා ව්‍යාපෘති විකල්ප සමාලෝචනය කිරීම; (iii) ව්‍යාපෘතියේ සමාජ බලපෑම් තක්සේරු කිරීම; (iv) මහජන සාකච්ඡා/ උපදේශන සහ නැවත පදිංචි කිරීමේ තොරතුරු අනාවරණය කිරීම සඳහා සුදුසු උපාය මාර්ග සම්පාදනය කිරීම; සහ (v) නැවත පදිංචිකිරීමේ උපදේශකවරුන් සමඟ නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මක් සම්පාදනය කිරීම; (vi) උප ව්‍යාපෘති මට්ටමේදී “දුක් ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ යාන්ත්‍රණය” ස්ථාපිත කිරීම හා ක්‍රියාත්මක කිරීම සහ “දුක් ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ යාන්ත්‍රණය” හි ක්‍රියාකාරිත්වය සුපරීක්ෂණය කිරීම. ව්‍යාපෘති කටයුතු පිළිබඳව ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව සහ රජයේ ආයතන සමඟ ගනුදෙනු සිදු කරන ප්‍රධාන ආයතනික ඒකකය ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය වේ. එමගින්, සැලසුම් හා ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ලිපි ලේඛන, මෙහෙයුම් වාර්තා හා යෝග්‍යතා වාර්තා අනුමැතිය සඳහා ප්‍රවාහන හා සිවිල් ගුවන් සේවා අමාත්‍යාංශය සහ ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව වෙත ඉදිරිපත් කරනු ලබයි.

D. නැවත පදිංචි කිරීමේ කාර්ය මණ්ඩලය, උපදේශකවරුන්, රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන සහ සිවිල් සමාජ සංවිධාන

11.12 නැවත පදිංචි කිරීමේ වැඩසටහනෙහි සමස්ථ සම්බන්ධීකරණය, සැලසුම් කිරීම සහ මූල්‍යකරණය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනයෙහි (EA) වගකීම වන අතර නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම ක්‍රියාත්මක කිරීමේ වගකීම ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය වෙත පැවරේ. සමාජ ආර්ථික සමීක්ෂණය හා නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම සම්පාදනය කිරීමට ප්‍රථම; ඉඩම් හා නැවත පදිංචි කිරීමේ නියාමන වැඩරාමුව සහ ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්ති හා ක්‍රියාපටිපාටි පිළිබඳ මනා අවබෝධයකින් යුතු සමාජ සංවර්ධන විශේෂඥයින්, ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය කාර්ය මණ්ඩලය වශයෙන් බඳවා ගැනීමට ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA) කටයුතු කරනු ඇත. මෙම විශේෂඥයින්, අනුමත නැවත පදිංචි කිරීමේ වැඩරාමුව සම්පව අනුගමනය කරමින්; සමීක්ෂණ සිදු කිරීම, නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම හා යෝග්‍යතා වාර්තා සම්පාදනය කිරීම සිදු කරනු ලබයි. ඔවුන්ට නැවත පදිංචි කිරීම සැලසුම් කිරීම, ක්‍රියාත්මක කිරීම හා සුපරීක්ෂණය සඳහා සහාය දීම සඳහා ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA)/ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරන නියෝජිත ආයතනය (IA) හරහා නැවත පදිංචි කිරීමේ කාර්ය මණ්ඩලය හා උපදේශකවරුන්ගේ සේවය ගෙවීම/ කුලී පදනම මත ලබාගත හැකිය.

11.13 ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචිකිරීම සංවේදී ක්‍රියාවලියක් වන අතර නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාත්මක කරනු ලබන නිලධාරීන් හට; නැවත පදිංචි කිරීම, පුනරුත්ථාපනය සහ ප්‍රජා සංවර්ධනය පිළිබඳ ක්ෂේත්‍ර අත්දැකීම් පැවතීම අවශ්‍ය වේ. ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ ප්‍රජාවන් සමඟ මනා සම්බන්ධතාවයක් පවත්වා ගැනීම සඳහාත්, නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාත්මක කිරීම පරීක්ෂා කිරීම සඳහාත්; විශේෂයෙන්ම ‘A’ උප කාණ්ඩය යටතට ගැනෙන උප ව්‍යාපෘති/ සංරචක සම්බන්ධයෙන් නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය/ ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ඒකකයට සහාය වීම පිණිස පළපුරුද්ද හා අත්දැකීම් සපිරි සිවිල් සමාජ සංවිධාන ගෙවීම පදනම (කුලී පදනම මත) ලබාගත හැකිය. එවන් සංවිධාන/ නියෝජිත ආයතනවලට සත්කාරකවරයෙකුගේ (පහසුකම් සලසන්නෙකුගේ) භූමිකාව ඉටු කළ හැකි අතර ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය සහ බලපෑමට ලක් වූ ප්‍රජාව අතර සම්බන්ධකයෙකු වශයෙන්ද කටයුතු කළ හැකිය. ඔවුන්, ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන්ගේ කුසලතා සංවර්ධන සඳහා පුහුණු කිරීම්, මූල්‍ය සහාය ලබාදෙන රජයේ විවිධ සංවර්ධන යෝජනා ක්‍රම/ නියෝජිත ආයතන, කුසලතා සංවර්ධන වැඩසටහන් සහ කුඩා ව්‍යාපාර ණය ආදිය සඳහා ප්‍රවේශය ලබාදීම මගින් ඔවුන්ගේ ආදායම් ප්‍රතිස්ථාපනයටත්, වර්ධනයටත් සහාය ලබාදිය හැකිය.

E. ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ඒකක

- 11.14 ක්ෂේත්‍රයේ පවතින, ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ඒකක ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකයට සහාය වනු ඇත. ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකයෙහි අධීක්ෂණය යටතේ කටයුතු කරන ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ඒකකයක් සෑම උප ව්‍යාපෘතියකටම/ සංරචකයකටම පවතී. අවශ්‍ය වන්නේ නම්; සමාජ බලපෑම් තක්සේරු කිරීමට, නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම සම්පාදනය කිරීම හා ඒවා ක්‍රියාත්මක කිරීම සහ සුපරීක්ෂණය කිරීම සඳහා ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ඒකකයෙහි ක්ෂේත්‍ර නිලධාරීන්ට සහාය ලබාදීමට නැවත පදිංචි කිරීමේ නිලධාරීන් කුලී පදනම මත ලබාගත හැකිය.
- 11.15 නැවත පදිංචි කිරීම් සැලසුම් කිරීමේ ක්‍රියාවලියේදී සහ නැවත පදිංචි කිරීම් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ කටයුතුවල නියැලෙන විවිධ ආයතනවල කාර්යභාරය හා වගකීම සාරාංශ වශයෙන් පහත සඳහන් කොට ඇත.

නැවත පදිංචි කිරීම සැලසුම් කිරීමේ හා ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී නියෝජිත ආයතනවල කාර්යභාරය හා වගකීම	
කාර්යය	වගකීම දරණ නියෝජිත ආයතනය
නැවත පදිංචි කිරීමේ ආරක්ෂණ ඒකකය හා ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ ඒකක ස්ථාපිත කිරීම සහ පාරිසරික හා සමාජ ආරක්ෂණ සහ ඉඩම් අත්කර ගැනීම සඳහා සහකාර අධ්‍යක්ෂවරුන් සහ නැවත පදිංචි කිරීම් හා සමාජ විශේෂඥයින් පත් කිරීම.	ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA)/ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය
නැවත පදිංචි කිරීම් උපදේශකවරුන් බාහිර මෙහෙයුම්කරුවන් ගෙවීමේ පදනම මත ලබා ගැනීම.	ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA)/ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය
නැවත පදිංචි කිරීම පිළිබඳ පුහුණු වැඩමුළු සංවිධානය කිරීම.	ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA), ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය
නැවත පදිංචි කිරීමේ බලපෑම් හඳුනා ගැනීම සඳහා ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් ආවරණය කිරීම.	ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය/ ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව
නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මෙහි විෂය පථය නිශ්චය කිරීම.	ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ උපදෙස් ලබා ගනිමින් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA)
සමාජ බලපෑම් තක්සේරු කිරීම සහ ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ සැලැස්ම සකස් කිරීම, සංගණනය, සමාජ ආර්ථික සමීක්ෂණ සහ නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මක් සකස් කිරීම.	ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA)/ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය, නියෝජ්‍ය ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂ/ ඉඩම්, නැවත පදිංචි කිරීමේ විශේෂඥයින් සහ උපදේශකවරු
නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා සිවිල් සමාජ සංවිධාන හා රාජ්‍ය නොවන සංවිධානවල සේවය කුලී පදනමින් ලබා ගැනීම.	ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA), ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය
මහජන තොරතුරු විමසීම සහ නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම අනාවරණය කිරීම.	ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය, රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන, CBO
ඉඩම් අත්කර ගැනීම, ප්‍රතිස්ථානගත කිරීම හා ආදායම් ප්‍රතිෂ්ඨාපනය හා	ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරන නියෝජිත ආයතනය (IA),

වර්ධනය පිළිබඳව ප්‍රාදේශීය පරිපාලනය සමඟ සම්බන්ධීකරණය.	ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය/ නියෝජ්‍ය ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂ/ ඉඩම්, නැවත පදිංචි කිරීමේ විශේෂඥයින් සහ උපදේශකවරු
කඩඉම් දිනය ප්‍රකාශයට පත් කිරීම.	ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA), ප්‍රාදේශීය ලේකම්, නැවත පදිංචි කිරීමේ විශේෂඥයින්
නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම සඳහා ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ සමාලෝචනය හා ඒ සඳහා අනුමැතිය ලබා ගැනීම.	ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA), ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය
දුක්ගැන්වීම් සඳහා සහන සැලසීමේ කමිටුව පත් කිරීම.	ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA), ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය
ඉඩම්/ දේපළ අත්කර ගැනීම සඳහා අත්කර ගැනීමේ යෝජනා ප්‍රාදේශීය ලේකම් වෙත ඉදිරිපත් කිරීම.	ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය/ නියෝජ්‍ය ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂ/ ඉඩම්
වන්දි ප්‍රදානය හා වන්දි ගෙවීම.	ප්‍රාදේශීය ලේකම්, ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය/ නියෝජ්‍ය ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂ/ ඉඩම්, නැවත පදිංචි කිරීමේ විශේෂඥයින් සහ උපදේශකයින්
වන්දි වශයෙන් ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය හා දීමනා ගෙවීම.	ප්‍රාදේශීය ලේකම්, ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය, ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරන නියෝජිත ආයතනය (IA)
අත්කරගත් ඉඩම් හා දේපළවල භුක්තිය බාර ගැනීම.	ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරු
කොන්ත්‍රාත් ආරම්භ කිරීම සඳහා කොන්ත්‍රාත්කරු වෙත අත්කරගත් ඉඩම් බාරදීම.	ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරු
කොන්ත්‍රාත් ආරම්භ කරන දිනය, ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූවන් වෙත දැන්වීම.	ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය/ ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ඒකක, රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන, ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරන නියෝජිත ආයතනය
ප්‍රතිස්ථාපන කිරීමේ සහාය, විශේෂයෙන්ම අවදානම් කාණ්ඩයේ පුද්ගලයන් වෙත ලබාදීම.	නැවත පදිංචි කිරීමේ විශේෂඥයින්, ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය/ ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ඒකකය, රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන, ප්‍රාදේශීය ලේකම්
නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම ක්‍රියාත්මක කිරීම අභ්‍යන්තර වශයෙන් සුපරීක්ෂණය	ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ඒකකය, නැවත පදිංචි කිරීමේ විශේෂඥයින්, RC, රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන

නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම ක්‍රියාත්මක කිරීම බාහිර සුපරීක්ෂකවරු විසින් සුපරීක්ෂණය සහ ඇගයීම	බාහිර නායකත්වය, ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය, රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන
--	--

XII. සුපරීක්ෂණය හා වාර්තාකරණය

- 12.1 නැවත පදිංචි කිරීම සම්බන්ධ ඉලක්ක ළඟාකර ගෙන තිබේද හා ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන්ගේ ජීවනෝපාය සහ ජීවන තත්ත්වය යථා තත්ත්වයට පත් වී තිබේද යන්න නිශ්චය කිරීම සඳහාත්, නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම ක්‍රියාත්මක කිරීම තවදුරටත් වර්ධනය කිරීම සඳහාත්, නිර්දේශ ලබාදීම සඳහා ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය/ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ඒකකය විසින් නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම ක්‍රියාත්මක කිරීම සුපරීක්ෂණය කරනු ඇත. ඒ අනුව ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA) සහ ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව වෙත ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය/ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ඒකකය විසින් අර්ධ වාර්ෂික සුපරීක්ෂණ වාර්තා සකස් කරනු ඇත. ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන් වූවන් නැවත පදිංචි කිරීමේ ආරක්ෂණ ප්‍රතිපත්ති සහ ව්‍යාපෘතියේ ණය ගිවිසුම් වලට අනුකූලව ඉඩම් සහ වෙනත් දේපළ අත්කර ගැනීම සහ නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සිදු වී ඇත්දැයි සුපරීක්ෂණ වාර්තා වලදී අවධානය යොමු කරනු ඇත. එසේම මෙම වාර්තාවල ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් සමඟ පවත්වනු ලැබූ තොරතුරු විමසීම සහ හඳුනාගත් ගැටළුවල හා ඒවා විසඳීම සඳහා ගනු ලැබූ ක්‍රියාමාර්ග වල සාරාංශ ද අන්තර්ගත වනු ඇත. තවද, ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන්ගේ දුක්ගැනවිලි වල හෝ ඔවුන් විසින් ඉදිරිපත් කළ පැමිණිලි හා ඒවාට සහන සැලසීම සඳහා ගනු ලැබූ පියවර සහ බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන්ගේ ආදායම් මාර්ග හා ජීවනෝපාය නැවත පෙර පැවති තත්ත්වයට පත් කිරීමට හෝ වැඩිදියුණු කිරීම උදෙසා සිදු කරන ලද විශේෂ කාර්යයන් පිළිබඳව සාරාංශයක්ද ඇතුළත් වේ.
- 12.2 නැවත පදිංචි කිරීම සුපරීක්ෂණය කිරීමේ විෂය පථය හා එය සිදු කරනුයේ කුමන කාල පරාසයකින්ද යන්න; නැවත පදිංචි කිරීමේ බලපෑම් හා අවදානම් වල ප්‍රමාණය මත රඳා පවතී. නැවත පදිංචි කිරීමේ සුපරීක්ෂණයට පහත කරුණු ඇතුළත් වේ. **(I)** සැලසුම් කළ ආකාරයෙන්ම ක්‍රියාත්මක කිරීමේ කාර්යය සිදුවන බවටත්, ගැටළු සම්බන්ධයෙන් කාලෝචිත පදනමකින් ක්‍රියා කරන බවත් සහතික කිරීම සඳහා පරිපාලනමය සුපරීක්ෂණය; **(II)** සමාජ ආර්ථික සමීක්ෂණයේ දී තහවුරු කර ගන්නා ලද පාදක තොරතුරු යොදා ගනිමින් කවර හෝ නැවත පදිංචි කිරීමේ බලපෑම් සිදුවන අතරවාරයේදී හෝ ඉන් පසුව ආදායම් ප්‍රතිස්ථාපනය හා වර්ධනය කිරීම ඇතුළත් සමාජ-ආර්ථික සුපරීක්ෂණය; සහ **(III)** ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන්ගේ සමාජ ආර්ථික තත්ත්වය තක්සේරු කිරීම සඳහා සමස්ථ සුපරීක්ෂණය සිදු කිරීම.
- 12.3 නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරී සැලැස්මෙහි දැක්වෙන ප්‍රධාන සුපරීක්ෂණ දර්ශක නැවත පදිංචි කිරීමේ සැලැස්මට ඇතුළත් වේ. එය, ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරන අතරතුර යාවත්කාලීන කිරීම, පුළුල් කිරීම හා සංශෝධනය කිරීම සිදුකළ හැකිය. ස්වකැමැත්තෙන් තොරව නැවත පදිංචි කිරීමේ ණය ගිවිසුම් වලට හෝ නැවත පදිංචි කිරීමේ සමාජ ආරක්ෂණ ප්‍රතිපත්ති සමඟ කවර හෝ වෙනසක් පවතින බව සුපරීක්ෂණ වාර්තාවල වාර්තා වුවහොත්, ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA)/ ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරන නියෝජිත ආයතනය (IA) විසින් නිවැරදි කිරීමේ ක්‍රියාකාරී සැලැස්මක් (CAP) සකස් කර සමාලෝචනය හා අනුමැතිය සඳහා ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව වෙත ඉදිරිපත් කරනු ලබයි. සුපරීක්ෂණ වාර්තා සහ නිවැරදි කිරීමේ ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම, ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවෙහි සහ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනයෙහි (EA) වෙබ් අඩවිවල පළ කරනු ලැබේ.
- 12.4 නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම සම්පාදනය කරන කාල සීමාව වන විට හඳුනා ගෙන නොතිබූ, සැලකිය යුතු තරම් වන නැවත පදිංචි කිරීමේ බලපෑමක් හඳුනාගනු ලැබුවහොත් එය පරීක්ෂා කිරීම හා ඒ වෙනුවෙන් ගනු ලබන ක්‍රියාමාර්ග යෝජනා කිරීම සඳහා ස්වාධීන බාහිර සුපරීක්ෂකවරයෙකු ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA)/ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරන නියෝජිත ආයතනය (IA) විසින් යොදවනු ඇත. එවන් අවස්ථාවකදී, නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම සඳහා සකස් කළ යුතු තවදුරටත් එකතු කළ යුතු අතිරේකයන් පිළිබඳව ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේදී උපදෙස් ඇතිව සලකා බලනු ඇත.

- 12.5 මීට අමතරව, වඩාත් හොඳ සමාජ ආරක්ෂණ පරිචයන් පිළිබඳව මෙන්ම නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මක් ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී මුහුණදීමට සිදුවන දුෂ්කරතා පිළිබඳවද බාහිර සුපරීක්ෂණ වාර්තා කරනු ඇත. මෙම වාර්තාව, ඉන් පසුව සිදු කරන ව්‍යාපෘති සඳහාද මගපෙන්වීමක් සිදු කරනු ඇත. සුපරීක්ෂණය සඳහා යොදා ගන්නා ආදර්ශ ආකෘතියක් පහත සඳහන් වන අතර එය නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම ක්‍රියාත්මක කෙරෙන අවදියේදී වඩාත් පුළුල් ලෙස විස්තර කෙරෙනු ඇත.
- 12.6 අතිරේක වශයෙන්, ව්‍යාපෘතිය නිම කිරීමේ වාර්තාව ලැබෙන තෙක්ම, ව්‍යාපෘතියේ නැවත පදිංචි කිරීමේ අංශයන් එකින් එක සිදු කෙරෙන ආකාරය සුපරීක්ෂණය කිරීම ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව විසින් සිදු කරනු ඇත.

නැවත පදිංචි කිරීමේ සුපරීක්ෂණ රාමුව

කාර්යය	ප්‍රගතිය / දින	සටහන්
ව්‍යාපෘති සැලැස්මට වෙනස්කම් සිදු කිරීමෙන්(එසේ කළේ නම්)පසු නැවත පදිංචි කිරීමේ බලපෑම් තක්සේරු කිරීම		
ව්‍යාපෘති සැලැස්මට සිදු කළ වෙනස්කම් මත(එසේ කළේ නම්)RAP යාවත්කාලීන කිරීම,		
ADB විසින් යාවත්කාලීන කළ RAP අනුමත කිරීම		
අවශ්‍ය වන්නේ නම් NGO පත්කිරීම		
ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA)හි හා ADB හි වෙබ් අඩවිවල යාවත්කාලීන කළ RAP පළ කිරීම. එහි පිටපත් ව්‍යාපෘතියක බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයින් හා අනෙක් පාර්ශ්වකරුවන් වෙත ලබාදීම		
දුක්ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ යාන්ත්‍රණය/කමිටුව ස්ථාපිත කිරීම		
අවශ්‍ය වන්නේ නම් EA / IA හි හැකියා වර්ධනය		
සංගණනය සත්‍යාපනය කිරීම; වන්දි සහ සහාය පිළිබඳ තක්සේරුව සහ නැවත සකස් කිරීම		
ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ වැඩසටහන		
ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූවන් හට,ඉඩම් හා දේපලවල ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය මත වන්දි ගෙවීම		
ඉඩමට හිමිකමක් සහිත, බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයින්ට මෙන්ම අනවසරකරුවන්, බදු කරුවන් වැනි වෙනත් පුද්ගලයින් හටත් නැවත පදිංචි කිරීමේ සහාය ලබාදීම		
ඉඩමට හිමිකමක් නොමැති බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයින් හටත් සහාය ලබාදීම		
අවදානම් තත්ත්වයේ සිටින බලපෑමට ලක් වූවන් හට විශේෂ සහාය ලබාදීම		
ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වූවන්ට වෘත්තීය පුහුණුව ලබාදීම		
ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වූවන්; ප්‍රාදේශීය, පලාත් සංවර්ධන යෝජනා ක්‍රම සමග සම්බන්ධ කිරීම		
RAP ප්‍රකාරව ප්‍රතිස්ථාපන කිරීමේ ස්ථාන සැලසුම් කිරීම		

කාර්යය	ප්‍රගතිය / දින	සටහන්
RAP ප්‍රකාරව ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වූවන් ප්‍රතිස්ථානගත කිරීමේ ස්ථාන වෙත මාරු කිරීම		
පොදු දේපල සම්පත් ප්‍රතිස්ථාපනය / මාරු කිරීම		
මහජන උපයෝගීතා නැවත ස්ථාපිත කිරීම		
ව්‍යාපෘති සැලැස්මට සිදු කරනු ලැබූ වෙනස්කම් වලට අනුකූලව ආදායම් හා ජීවනෝපාය ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීම සඳහා සැලැස්ම සකස් කිරීම / යාවත්කාලීන කිරීම		

XIII. නැවත පදිංචි කිරීමේ අයවැය

- 13.1 සෑම නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මක් සඳහාම, සමස්ථ කොටස අයවැයෙහි ඇතුළත් කිරීම සඳහා ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය විසින් සවිස්තරාත්මක අයවැය ඇස්තමේන්තුවක් සකස් කරනු ඇත. එම අයවැයට පහත සඳහන් කරුණු ඇතුළත් වේ. (i) ඉඩම් අත්කර ගැනීම සහ ජීවනෝපාය හා ආදායම් ප්‍රතිස්ථාපනය සහ වර්ධනය කිරීම සඳහා විස්තරාත්මක පිරිවැය; (ii) මූල්‍යාධාර සපයන මූලාශ්‍රය; (iii) කාර්ය මණ්ඩල පුහුණු කිරීම ඇතුළත්ව පරිපාලන වියදම්; (iv) සුපරීක්ෂණය සඳහා පිරිවැය; (v) උපදේශකවරුන් හා රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන කුලී පදනම මත ලබා ගැනීම සඳහා වියදම්; (vi) අනුමැතිය සඳහා වැඩපිළිවෙල; සහ (vii) අරමුදල් පාලනය සහ හදිසි අවස්ථා සඳහා වැඩපිළිවෙල. ඉඩම් අත්කරගැනීම, වන්දි ගෙවීම හා පුනරුත්ථාපනය, පරිපාලන, සුපරීක්ෂණ හා උපදේශකයින්ගේ පිරිවැය, ආදායම් හා ජීවනෝපාය ප්‍රතිස්ථාපනය පිරිවැය; උප ව්‍යාපෘති පිරිවැය සංරචකයෙහි අත්‍යවශ්‍ය අංගයක් සේ සලකනු ලබන අතර නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා ප්‍රමාණවත් අරමුදල් නිසි කලට නිසි පමණ ලබා දෙන බවට ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA)/ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරන නියෝජිත ආයතනය (IA) සහතික වේ. ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් සමඟ සහ සුදුසු ප්‍රාදේශීය හා පළාත් පාලන නිලධාරීන් සමඟ සාකච්ඡා කොට ක්‍රියාත්මක කිරීමේ නියෝජිත ආයතනය (IA) හරහා ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA) විසින් ඉඩම් අත්කර ගැනීම, ප්‍රතිස්ථාපනය හා පුනරුත්ථාපනයට සඳහා පිරිවැය නිශ්චය කරනු ඇත. අනුමත පිරිවැය, ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA) හි වාර්ෂික අයවැයෙහි කල්වේලා ඇතිවම වෙන් කරනු ලබනු ඇත. උප ව්‍යාපෘතියේ/ සංරචකයේ කවර හෝ ඉදිකිරීම් කාර්යයන් ආරම්භ කිරීමට පෙරාතුව බලපෑමට ලක්වූවන් වෙත මුදලින් ලබාදෙන වන්දි පැකේජය ගෙවීමට කටයුතු කරනු ලැබේ. නැවත පදිංචි කිරීමේ සහාය ලබාදීමේ වැඩපිළිවෙල, ඉදිකිරීම් කාර්යය ආරම්භ කිරීමට පෙර ආරම්භ වන අතර ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක වන අතරවාරයේදී ක්‍රියාත්මක වනු ඇත.
- 13.2 ඉඩම් හා අනෙකුත් දේපළ අහිමි වීම් හා හානි වෙනුවෙන් ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වන පුද්ගලයන් වෙත ලබාදිය යුතු වන්දි මුදල් ගෙවීම ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරුන් විසින් සිදු කරනු ඇත. අනුමත වන්දි ගෙවීම් සඳහා අවශ්‍ය වන අරමුදල් ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලයේ ගිණුමෙහි තැන්පත් කිරීමට ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA) කටයුතු කරනු ඇත.
- 13.3 නැවත පදිංචි කිරීමේ ස්ථානවල ඇති නේවාසික ඒකක බෙදාදීම සඳහා ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය විසින් විශේෂ වැඩපිළිවෙලක් සකස් කරනු ඇත. එම නිවාස ඒකක ලබාදීම සඳහා තෝරා ගන්නා ක්‍රමවේදය, නැවත පදිංචි කිරීමේ කාල සටහන, ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූවන්ගේ බඩු බාහිරාදිය ඔවුන්ට ලැබුණු නව නිවාස ඒකක වෙත ප්‍රවාහනය කිරීමේදී සම්බන්ධයෙන් වගකීම ගෙන කටයුතු කරන්නේ කවුරුන්ද සහ එම නැවත පදිංචි කිරීමේ නව ස්ථානයේදී ඔවුන්ට අවශ්‍ය පහසුකම් සැපයීම පිළිබඳව ද, නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරී සැලැස්මෙහි පැහැදිලි කරයි.
- 13.4 ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වූවන් වෙත නැවත පදිංචි කිරීමේ සහාය සහ වෙනත් පුනරුත්ථාපන සහාය ලබාදීම ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA)/ ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරන නියෝජිත ආයතනය (IA) විසින් සිදු කරනු ලබයි. ව්‍යාපෘතිය විසින්, ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා රාජ්‍ය නොවන සංවිධානයක් සේවයේ යොදවනු ලැබුවහොත් මුදල් වියදම් කිරීමේ ක්‍රියාවලියෙහි සහ ආදායම් හා ජීවනෝපාය පුනරුත්ථාපන වැඩසටහන සඳහා සහාය දීමේ ඔවුන් නියුතු වනු ඇත. අයවැයෙහි කෙටි සටහනක් පහත දක්වා ඇත.

13.5 ආදායම් හා ජීවනෝපාය ප්‍රතිස්ථාපනය සහ වැඩිදියුණු කිරීමේ සැලැස්මක් වෙනමම සකස් කර නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මට අමුණනු ඇත.

නැවත පදිංචි කිරීමේ අයවැය සහ පිරිවැය ඇස්තමේන්තු

අයිතමය		ඒකකයක වටිනාකම	මුළු ප්‍රමාණය	වන්දිය (රුපියල් වලින්)	නැවත පදිංචි කිරීමේ හා පුනරුත්ථාපන පිරිවැය
A: පුද්ගලික දේපළ අත්කර ගැනීම සඳහා වන්දි					
1	කෘෂිකාර්මික ඉඩම්				-
2	නේවාසික/ ව්‍යාපාර සඳහා ගෙවතු				-
3	නේවාසික ඉදිකිරීම් ව්‍යුහ/ ඒකක				-
4	ව්‍යාපාර ඉදිකිරීම්				
5	ගස්	එල දරන			
		දැව			
		බහුවාර්ෂික බෝග			
		ස්ථාවර බෝග			
6	විශේෂිත ගෙවීම් (පවතින්නේ නම්)				
7	වන්දි ගෙවීම් ප්‍රමාද වීමේදී එකතු වන පොලිය				
			උප එකතුව		
B: නැවත පදිංචි කිරීමේ හා පුනරුත්ථාපන සහාය					
1. කෘෂිකාර්මික ඉඩම් (ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය ලභාකර ගැනීම සඳහා වටිනාකම එකතු කිරීම)					
2. වාසස්ථාන/ ව්‍යාපාර සඳහා ගෙවතු ඉඩම් (ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය ලභාකර ගැනීම සඳහා වටිනාකම එකතු කිරීම)					
3. නේවාසික ඉදිකිරීම් (ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය ලභාකර ගැනීම සඳහා වටිනාකම එකතු කිරීම)					
4. ව්‍යාපාර ඉදිකිරීම් (ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය ලභාකර ගැනීම සඳහා වටිනාකම එකතු කිරීම)					
5. නෛතික හිමිකම නොමැති ඉදිකිරීම් ව්‍යුහ					
6. මාරුවීම් සඳහා දීමනා					
7. එක් ස්ථානයකින් වෙනත් ස්ථානයක පදිංචියට යාම සඳහා දීමනා					
8. පුහුණුවීම් සඳහා සහාය					
9. නාගරික සේවා නියුක්තිකයන්/ කම්කරු ශ්‍රමිකයන්/ කෘෂිකාර්මික කම්කරුවන්/ අද ගොවීන්/ බදුකරුවන් සඳහා සහාය					
10. අවදානම් කාණ්ඩය යටතට ගැනෙන කුටුම්භ සඳහා අමතර සහාය					

11. ආදායම් ප්‍රතිෂ්ඨාපන සහ වැඩිදියුණු කිරීම් පිරිවැය				
උප එකතුව				
C: ප්‍රජා යටිතල පහසුකම්/ පොදු දේපළ සම්පත්				
1. ප්‍රජා යටිතල පහසුකම් වැඩි දියුණු කිරීම/ ඇති කිරීම				
2. ආගමික ස්ථාන ඉදිකිරීම්				
3. රජයේ ගොඩනැගිලි				
D: නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා සහාය				
1. සුපරික්ෂණය හා ඇගයීම සඳහා වන ස්වාධීන නියෝජිත ආයතනය				
2. නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා රාජ්‍ය නොවන සංවිධානවල සහාය				
උප එකතුව				
එකතුව (රුපියල් වලින්)				
හදිසි අවස්ථා (මුළු ගණනින් 15%ක්)				
සමස්ථ එකතුව (රුපියල් වලින්)				

XIV. ක්‍රියාත්මක කිරීමේ උපලේඛනය

14.1 නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම ක්‍රියාත්මක කිරීම එක් උප ව්‍යාපෘතියකින්, තව උප ව්‍යාපෘතියකට වෙනස්වනු ඇත. ඉඩම් අත්කර ගැනීම සම්බන්ධයෙන් සිදුවන අඛණ්ඩ ආරවුල් සහ වන්දි ගණනය කිරීම හා ගෙවීමේදීත් නව නිවාස ඉදිකිරීමේදීත් ඇතිවන ප්‍රමාදයන් මෙම ක්‍රියාවලිය වඩාත් දීර්ඝවීමට හේතුවේ. උප ව්‍යාපෘතියක/ සංරචකයක නැවත පදිංචි කිරීමේ වැඩසටහන ප්‍රධාන අදියර තුනකින් සමන්විත වේ. එනම්; නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම සකස් කිරීම, ඉඩම් අත්කරගැනීම හා ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වූවන් පුනරුත්ථාපනය කිරීම වේ. ස්වකැමැත්තෙක් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීම හා සම්බන්ධව මෙම අදියර තුනේදී සිදුවන පහතින් සඳහන් ප්‍රධාන කාර්යයන්, ක්‍රියාත්මක කිරීමේ උපලේඛනයේ සවිස්තරාත්මකව සඳහන් කෙරේ. එනම්; සංගණනය හා සමාජ ආර්ථික සමීක්ෂණය, කඩඉම් දිනය ප්‍රසිද්ධ කිරීම, නැවත පදිංචි කිරීම සැලසුම් කිරීම, මහජන තොරතුරු විමසීම, නැවත පදිංචි කිරීමේ තොරතුරු අනාවරණය කිරීම, ඉඩම් අත්කර ගැනීම, වන්දි ගෙවීම, නැවත පදිංචි කිරීම, ආදායම් ප්‍රතිස්ථාපනය හා වර්ධනය කිරීම, නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාත්මක කිරීම සුපරික්ෂණය හා ඇගයීම.

14.2 පහත විස්තර කෙරෙන කාර්යයන් සිදු කෙරෙනතුරු උපව්‍යාපෘතියකින්/ සංරචකයකින් බලපෑමට ලක්වන පුද්ගලයන් භෞතිකව හෝ ආර්ථික වශයෙන් අවතැන් නොවන බවට ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය (EA)/ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරන නියෝජිත ආයතනය (IA) සහතික වේ. (i) භෞතිකව අවතැන් වූ කුටුම්භ සුරක්ෂිතව නැවත පදිංචි කිරීමේ ස්ථානයක පදිංචි කරන තෙක්; (ii) ඉඩම් අහිමි වූ සෑම පුද්ගලයෙකුටම ඒ වෙනුවෙන් ගෙවන ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය මත වන්දි මුදල හෝ ඉඩම් වෙනුවට ඉඩමක් ලැබීම; (iii) නැවත පදිංචි කිරීමේ සැලැස්මේ සඳහන් කර ඇති වෙනත් හිමිකම්, ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වූවන් හට ලබා දීම; සහ (iv) ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන්ගේ ආදායම් මාර්ග හා ජීවනෝපාය වර්ධනය කර ගැනීමට හෝ අවම වශයෙන් ඔවුන් ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක්වීමට පෙර පැවති තත්ත්වයට පත්කර ගැනීමට කටයුතු කරනු පිණිස, ප්‍රමාණවත් අයවැයක් වෙන් කරමින් සවිස්තරාත්මක ආදායම් හා ජීවනෝපාය පුනරුත්ථාපන වැඩසටහනක් ක්‍රියාත්මක කිරීම.

ක්‍රියාත්මක කිරීමේ උපලේඛනය

නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම	කාල සීමාව	ප්‍රගතිය
විභවය නැවත පදිංචි කිරීමේ බලපෑම් හඳුනා ගැනීම සඳහා උප ව්‍යාපෘති ප්‍රදේශ ආවරණය කිරීම		
නැවත පදිංචි කිරීමේ සැලසුම් සහ අවශ්‍ය සම්පත්වල ප්‍රමාණය නිශ්චය කිරීම		
සමාජ ආර්ථික සමීක්ෂණය		
ජන හා සංඛ්‍යාලේඛන (ජනගහන වාර්තා)		
හිමිකම් සඳහා අවසන් දිනය ප්‍රකාශයට පත් කිරීම		
ඉඩම් අත්කරගැනීමේ සැලැස්ම නිශ්චය කිරීම (කොටස් වශයෙන්, අංශ වශයෙන් හෝ මුළුමනින්ම ලෙස)		
ප්‍රතිස්ථාපන සැලසුම් ඇතුළත් නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම සකස් කිරීම		
අවශ්‍ය වන්නේ නම් සිවිල් සංවිධාන (රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන) වල සේවය කුලී පදනම මත ලබා ගැනීම		
මහජනතාව සමඟ සාකච්ඡා පැවැත්වීම සහ නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම අනාවරණය කිරීම		
ඉඩම් අත්කර ගැනීම හා වන්දි ගෙවීම පිළිබඳව ප්‍රාදේශීය පරිපාලනය සමඟ සම්බන්ධීකරණය		
ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව විසින් නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම අනුමත කිරීම		
ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ යෝජනා ප්‍රාදේශීය ලේකම් වෙත ඉදිරිපත් කිරීම		
වන්දි ප්‍රදානය සහ වන්දි ගෙවීම		
ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය සහ ස්වකැමැත්තෙන් තොරව නැවත පදිංචි කිරීමේ වෙනත් දීමනා ගෙවීම		
අත්කරගත් ඉඩම් හා ඉදිකිරීම් ව්‍යුහවල භුක්තිය බාර ගැනීම		
ප්‍රතිස්ථානගත කිරීමේ ස්ථානවල පිහිටි නව නිවාස ඒකක භාරදීම		
දුම්රිය කොන්ත්‍රාත්කරුවන් වෙත අත්කරගත් ඉඩම් භාරදීම		
ඉදිකිරීම් ආරම්භ කරන දිනය ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් වෙත දැනුම් දීම		
බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන්ට, විශේෂයෙන්ම අවදානම් කණ්ඩායම්වලට සහාය ලබාදීම		
නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම ක්‍රියාත්මක කිරීම අභ්‍යන්තරව සුපරීක්ෂණය		
බාහිර සුපරීක්ෂණය හා ඇගයීම		
ව්‍යාපෘතිය සම්පූර්ණ කිරීමේ වාර්තාව		

ඇමුණුම 1: නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්ම සකස් කිරීම

නැවත පදිංචි කිරීමේ සැලැස්මක් සකස් කිරීම සඳහා වන කාර්යය සහ මාර්ගෝපදේශ

කාර්යය/ ක්‍රියාකාරකම	මාර්ගෝපදේශ
<p>මූලික සමාජ තක්සේරුවක් සිදු කිරීම</p>	<ul style="list-style-type: none"> - සමාජීය ගැටළු සහ ස්වකැමැත්තෙන් තොරව නැවත පදිංචි කිරීමේ ගැටළු සහ ඒවායේ විෂය පථය/ ප්‍රමාණය හඳුනා ගැනීම. - ව්‍යාපෘති ප්‍රදේශය පැහැදිලි කිරීම සහ එහි සමාජ-ආර්ථික තත්ත්වයන් දැක්වෙන දත්ත සමුදායක් වැඩිදියුණු කිරීම. - ප්‍රධාන පාර්ශවකරුවන් හඳුනා ගැනීම සහ පාර්ශවකරුවන් විශ්ලේෂණයක් සිදුකිරීම. - පළාත් පාලන බලධාරීන්, රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන වැනි වෙනත් පාර්ශවකරුවන් සමඟ සාකච්ඡා පැවැත්වීම සහ කටයුතු කිරීම. - විශේෂයෙන්ම, ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වීම වැනි සමාජ බලපෑම් අවම කිරීම සඳහා වඩාත් ප්‍රායෝගික ව්‍යාපෘති විකල්ප සොයා බැලීම සහ නැවත පදිංචි කිරීම සහ සමාජ බලපෑම් සැලකිය යුතු මට්ටමේ ඒවාද එසේ නොමැතිද යන්න තක්සේරු කිරීම.
<p>නියැදියක් වශයෙන් සිදු කරන සමීක්ෂණයක් සහ අහිමි වූ දේපළ පිළිබඳ තොග ලේඛන සමීක්ෂණයක් යොදා ගනිමින් සමාජීය බලපෑම් තක්සේරුවක් සිදු කිරීම</p>	<ul style="list-style-type: none"> - අතීත, වර්තමාන සහ අනාගත සමාජීය බලපෑම් හඳුනා ගැනීම සහ අතිරේක දත්ත හා තොරතුරු රැස්කර ගැනීම පිණිස, ව්‍යාපෘතියේ EIA/IEE වාර්තා තිබේ නම් ඒවා සමාලෝචනය කිරීම. - නියැදියක් වශයෙන් සමාජ-ආර්ථික සමීක්ෂණයක් සිදු කිරීම සහ අවතැන්වූ පුද්ගලයන් සහ බලපෑමට ලක් වූ දේපළ පිළිබඳ තොග ලේඛනයක් සකස් කිරීම. - අවතැන් වූ පුද්ගලයන් මත හැරුණුකොට, ප්‍රජාව මත ඇති කරන ස්වකැමැත්තෙන් තොරව නැවත පදිංචි කිරීමේ බලපෑම් සහ අවදානම් තත්ත්වයේ කණ්ඩායම්, පොදු දේපළ සහ වෙනත් පොදු දේපළ සම්පත් මත ඇති විය හැකි බලපෑම් තක්සේරු කිරීම. - ක්ෂේත්‍ර නිරීක්ෂකයින් හා කුලී පදනමට ගත් පුද්ගලයින් සඳහා දත්ත එක්රැස් කිරීමේ ක්‍රමවේද හා උපාය මාර්ග වැඩිදියුණු කිරීම/ සකස් කිරීම, ක්ෂේත්‍ර නිරීක්ෂණ, දත්ත සැකසීම හා විශ්ලේෂණය කිරීම.
<p>හිමිකම් ගෙවීමේ ක්‍රමවේදයක් සකස් කිරීම</p>	<ul style="list-style-type: none"> - වන්දි ලබා ගැනීම සඳහා සුදුසුකම් සපුරා ගැනීම පිණිස කඩඉම් දිනයක් නිශ්චය කිරීම. බලපෑමට ලක්වන පුද්ගලයන් ඔවුන්ගේ අදාළ ප්‍රදේශයට අනුව ගණනය කිරීම සහ ලියාපදිංචි කිරීම (ව්‍යාපෘතිය සැලසුම් කිරීමට ප්‍රථම එම ස්ථානයේ පදිංචිව සිටි නීත්‍යානුකූල ප්‍රතිලාභීන්ගේ ලැයිස්තුවක් සකස් කිරීමට මෙමගින් හැකිවන අතර එමගින්, වන්දි හා ව්‍යාපෘතියේ අනෙකුත් ප්‍රතිලාභ අපේක්ෂාවෙන් ව්‍යාපෘති ප්‍රදේශයට පැමිණ පදිංචි වී ව්‍යාජ හිමිකම් පෑම් ඉදිරිපත් කිරීම වළක්වාගත හැකි වේ.) - අහිමිවීම් වර්ග හඳුනා ගැනීම සහ බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන්ගේ සහ බලපෑම්වල දත්ත සමුදාය සකස් කිරීම (කුටුම්භ, ව්‍යාපාර සහ ප්‍රජා මට්ටම් වලින් අහිමි වීම් තොග ලේඛනය සකස් කිරීම). - ඔවුන්ට සිදුවන විවිධාකාර අහිමි වීම්/ පාඩු සඳහා වන්දි ලැබීම පිණිස සුදුසුකම් ලැබීමේ ක්‍රමවේදයක් සකස් කිරීම. - ව්‍යාපෘතිය වෙත අත්කර ගනු ලබන ඉඩම් සහ ඉදිකිරීම් ව්‍යුහ සඳහා වන ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය නිශ්චය කිරීම. - සෑම ආකාරයකම පාඩු සහ බලපෑමට ලක්වන පුද්ගල කාණ්ඩ (කාන්තාවන්, ස්වදේශික ජනතාව, පාරම්පරික (customary) ඉඩම් පරිහරණය කරන්නන්, අනවසරකරුවන්, දුච්ඡියන් (බලෙන් පදිංචිව සිටින්නන්), දිළිඳු පුද්ගලයන්, දැඩි ලෙස බලපෑමට ලක්ව ඇති පුද්ගලයන්) සඳහා හිමිකම් ගෙවීමේ ක්‍රමවේදයක් සකස් කිරීම.

<p>බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් හා වෙනත් පාර්ශවකරුවන් සමඟ සාකච්ඡා/ උපදේශන පැවැත්වීම හා තොරතුරු අනාවරණය සහ දුක්ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ යාන්ත්‍රණය</p>	<ul style="list-style-type: none"> - පාර්ශවකරුවන් සමඟ සාකච්ඡා කිරීම පිණිස වැඩමුළු පැවැත්වීම සහ ඒවායින් අනාවරණය කරගනු ලබන තොරතුරු සහ යෝජනා සටහන් කිරීම. - නැවත පදිංචි කිරීමේ සැලැස්ම, ව්‍යාපෘති කටයුතු, හිමිකම් පිළිබඳ තොරතුරු බෙදා හැරීම සහ පාර්ශවකරුවන්ගේ අදහස් හා අභිමතය පිළිබඳ තොරතුරු ලබා ගැනීම. - තොරතුරු ලබාදීමේ වැඩසටහන සඳහා උපාය මාර්ග සහ බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් ඔවුන්ට ලැබෙන හිමිකම් පිළිබඳ සාකච්ඡා කොට එකඟත්වයට පත්වීම සඳහා ක්‍රියාපටිපාටි සකස් කිරීම. - නැවත පදිංචි කිරීමේ කටයුතු වලට එරෙහිව විරෝධතා පැන නැගිය හැකි නම්, ‘සමාජය සුදානම් කිරීමේ අදියරයක්’ සකස් කිරීම. - දුක්ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීම වෙනුවෙන් දැනට පවතින ක්‍රියාමාර්ග අධ්‍යයනය කිරීම සහ බලපෑමට ලක්වන පුද්ගලයන් වෙතින් පැමිණෙන පැමිණිලි සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කිරීම සඳහා ශක්තිමත් යාන්ත්‍රණයක් හඳුන්වා දීම.
<p>ස්වකැමැත්තෙන් තොරව නැවත පදිංචි කිරීමේ නෛතික හා ප්‍රතිපත්ති රාමුව සමාලෝචනය කිරීම</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ඉඩම් අත්කර ගැනීම, වන්දි ගෙවීම, ප්‍රතිස්ථානගත කිරීම හා ආදායම් ප්‍රතිස්ථාපනය සඳහා පවතින ජාතික නීති රාමුව සහ ප්‍රතිපත්ති සමාලෝචනය කිරීම සහ කිසියම් පරතරයන් පවතින බව හඳුනා ගනු ලැබුවහොත් ඒ සම්බන්ධයෙන් හිමිකම් ගෙවීමේ ක්‍රමවේදය හරහා නිසි පියවර ගැනීම.
<p>ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජ භාවය විශ්ලේෂණයක් සිදු කිරීම</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ඉඩම් අත්කරගැනීම, ප්‍රතිස්ථානගත කිරීම සහ ව්‍යාපෘතියේ වෙනත් ක්‍රියාකාරකම් හේතුවෙන් බලපෑමට ලක්වන කාන්තාවන්ගේ අවශ්‍යතා හඳුනා ගැනීම. - කාන්තාවන්ගේ අවශ්‍යතා, අදහස්, ඔවුන් කෙරෙහි ව්‍යාපෘතියෙන් ඇති කරන බලපෑම සහ ඔවුන්ට අවශ්‍ය වන විශේෂඥ සහාය මොනවාද යන්න හඳුනා ගැනීම පිණිස කාන්තාවන් සහ කාන්තා කණ්ඩායම් සමඟ සාකච්ඡා පැවැත්වීම. - ඔවුන්ගේ ජීවනෝපාය සහ ඔවුන්ට වඩාත් සමීප දැනට වාසය කරන වටපිටාව අභිමි වීමෙන් ඔවුන් අවදානමයට ලක් වන්නේ දැයි යන්න සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කිරීම.
<p>අවදානම් තත්වයේ කණ්ඩායම්වල අවශ්‍යතා හඳුනා ගැනීම</p>	<ul style="list-style-type: none"> - දිළිඳු පුද්ගලයන්ද ඇතුළුව අවදානම් තත්වයේ කණ්ඩායම් හඳුනා ගැනීම සහ ඔවුන් සමඟ සාකච්ඡා පැවැත්වීම. - අවදානම් කාණ්ඩයට ගැනෙන කුටුම්භවල විශේෂ අවශ්‍යතා තක්සේරු කිරීම.
<p>ආදායම් ප්‍රතිෂ්ඨාපන/ වැඩිකිරීමේ වැඩසටහන් සැලසුම් කිරීම</p>	<ul style="list-style-type: none"> - පුද්ගල ආදායම සහ සේවා නියුක්තිය අභිමි වීම සම්බන්ධයෙන් දැඩි ලෙස බලපෑමට ලක්වන පුද්ගලයන්/ කුටුම්භ හඳුනා ගැනීම. - බලපෑමට ලක්වන සියලුම පුද්ගලයන් වෙනුවෙන් ආදායම් ප්‍රතිෂ්ඨාපන වැඩසටහනක් ඇති කිරීම සඳහා උපදේශන පැවැත්වීම. - බලපෑමට ලක්වන අවදානම් කාණ්ඩයට ගැනෙන පුද්ගලයන් සඳහා ආදායම් වැඩිකර ගැනීමේ විශේෂ වැඩසටහනක් සකස් කිරීම.
<p>අයවැය සකස් කිරීම සහ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ උපලේඛනය</p>	<ul style="list-style-type: none"> - නැවත පදිංචි කිරීමේ කටයුතුවල ප්‍රධාන ක්‍රියාකාරකම් සඳහා වැයවන පිරිවැය තක්සේරු කිරීම සහ ඒ සඳහා අවශ්‍ය අයවැය ප්‍රතිපාදන ලබාදීම. - නැවත පදිංචි කිරීමේ අනපේක්ෂිත බලපෑම් සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කිරීම සඳහා හදිසි අවස්ථා අයවැයක් පවත්වාගෙන යාම. - තොරතුරු බෙදා හැරීමේ වැඩසටහන, වන්දි ගෙවීම සහ ප්‍රතිස්ථානගත කිරීම වැනි ක්‍රියාකාරකම් ඉටුකර සම්පූර්ණ කිරීම සඳහා කාල රාමුවක් ක්‍රියාත්මක කිරීම.
<p>නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මක් ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා මුදල් සපයන මූලාශ්‍ර හඳුනා ගැනීම</p>	<ul style="list-style-type: none"> - මුදල් ආධාර ලබාදෙන දේශීය හා විදේශීය මූලාශ්‍ර හඳුනා ගැනීම. - ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය මත වන්දි ගෙවීම සඳහා ඔවුන් වෙත පවතින හැකියාව තක්සේරු කිරීම. - ආදායම් ප්‍රතිෂ්ඨාපනය හා වැඩිදියුණු කිරීමේ වැඩසටහන් සහ ඔවුන්ගේ අයවැය පිළිබඳව විශේෂ අවධානය යොමු කිරීම.
<p>නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මක් ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා සහ ඒවායේ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - නැවත පදිංචි කිරීමේ සැලැස්ම ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා ආයතනික රාමුව හා හැකියා නැංවීමේ අවශ්‍යතාවය තක්සේරු කිරීම. - නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාවලිය ක්‍රියාත්මක කිරීම සහ කළමනාකරණය කිරීම පිළිබඳව වගකිව යුතු නියෝජිත ආයතන හඳුනා ගැනීම.

<p>ක්‍රියාත්මක වීම සුපරීක්ෂණය කිරීම සඳහා ආයතනික විධිවිධාන ස්ථාපිත කිරීම</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ව්‍යාපෘතිය විශාල සහ සංකීර්ණ වන්නේ නම්, නැවත පදිංචි කිරීමේ කාර්ය මණ්ඩලයක් සහිතව නැවත පදිංචි කිරීමේ ඒකකයක් ස්ථාපිත කිරීම. - නැවත පදිංචි කිරීමේ කළමනාකරණය කිරීම සඳහා ව්‍යාපෘති සහ උප ව්‍යාපෘති මට්ටමින් සම්බන්ධීකරණ කමිටුවක් පිහිටුවීම. - නැවත පදිංචි කිරීමේ සැලැස්මක්‍රියාත්මක කිරීම සුපරීක්ෂණය කිරීම පිණිස ප්‍රාදේශීය බලධාරීන්/ රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන/CBO හෝ පළාත් පාලන අධිකාරියේ පත්කිරීම. - සුපරීක්ෂණ දර්ශක ලැයිස්තුවක් නැවත පදිංචි කිරීමේ සැලැස්මට ඇතුළත් කිරීම.
<p>නැවත පදිංචි කිරීමේ සැලැස්ම අනාවරණය, සමාලෝචනය සහ අනුමැතිය සඳහා විධිවිධාන සකස් කිරීම</p>	<ul style="list-style-type: none"> - බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන්ගේ සහ අනෙකුත් පාර්ශවකරුවන්ගේ අදහස්/ නිරීක්ෂණ ලබා ගැනීම සඳහා නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් සැලැස්මකෙටුම්පත අනාවරණය කිරීම. - නැවත පදිංචි කිරීමේ සැලැස්ම සමාලෝචනය කරන්නේ කවුරුන්ද යන්න සඳහන් කිරීම. - සිංහල/ දෙමළ භාෂාවන්ට පරිවර්තනය කිරීම. - අනුමත කිරීමේ බලධාරියා සහ අනුමැතිය සඳහා කාල රාමුව සඳහන් කිරීම.

මූලාශ්‍ර: ඉඩම් අත්කර ගැනීම සහ ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීමේ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය රජයේ යහපත් පරිචයන් (යහපාලනය) සඳහා වන මාර්ගෝපදේශයක් (2013) *Good Practices*

ඇමුණුම 2: පරතරය විශ්ලේෂණය - ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ සමාජ ආරක්ෂණ ප්‍රතිපත්ති ප්‍රකාශනය හි අවශ්‍යතා සම්පූර්ණ කිරීම සඳහා ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීමේ පවතින ප්‍රතිපාදනවල ප්‍රමාණවත් බව සහ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ හැකියාව

	අංශයන්	ශ්‍රී ලංකා රජයේ නීති/ ප්‍රතිපත්ති	ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ සමාජ ආරක්ෂණ ප්‍රකාශනය	පරතරය පියවීමට ගනු ලබන පියවර
1	ව්‍යාපෘතිය ආවරණය කිරීම	ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනත හා ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීමේ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය යටතේ අවශ්‍යතාවයකි	අතීත, වර්තමාන හා අනාගත ස්වකැමැත්තෙන් තොරව නැවත පදිංචි කිරීමේ බලපෑම් හා අවදානම් හඳුනා ගැනීම සඳහා ව්‍යාපෘතිය ආවරණය කිරීම අවතැන් වූ පුද්ගලයන් සම්බන්ධයෙන් ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය පිළිබඳ විශ්ලේෂණයන් ඇතුළත්ව විශේෂයෙන්ම නැවත පදිංචි කිරීම සම්බන්ධයෙන් සමීක්ෂණයක් සහ/ හෝ සංගණනයක් සිදු කිරීම.	පරතරයක් නොමැත
2	පාර්ශවකරුවන් සමඟ සාකච්ඡා කිරීම සහ දුක්ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ යාන්ත්‍රණය පිහිටුවීම	සංශෝධිත ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනත ප්‍රකාරව අවශ්‍ය නොවේ. ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීමේ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය යටතේ අවශ්‍යතායකි. දුක්ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීම ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනත යටතේ අවශ්‍යතාවයක් නොවුවද, ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීමේ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය යටතේ අවශ්‍යතාවයකි.	පාර්ශවකරුවන් සමඟ හරවත් තොරතුරු විමසීම පැවැත්වීම. සියලුම අවතැන් වූ පුද්ගලයන් හට ඔවුන්ගේ හිමිකම් පිළිබඳවත්, නැවත පදිංචි කිරීමේ විකල්ප පිළිබඳවත් දැනුම් දීම. නැවත පදිංචි කිරීමේ වැඩසටහන් සැලසුම් කිරීම, ක්‍රියාත්මක කිරීම හා සුපරීක්ෂණයේදී ඔවුන්ගේ සහභාගීත්වය සහතික කිරීම. බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන්ගේ ගැටළු හා දුෂ්කරතා බාර ගැනීමටත්, ඒවාට පිළියම් ලබාදීමටත් දුක්ගැනවිලි සඳහා සහන සැලසීමේ යාන්ත්‍රණයක් ස්ථාපිත කිරීම.	පරතරයක් නොමැත
3.	අවතැන් වූ සියලුම පුද්ගලයන්ගේ ජීවනෝපාය වර්ධනය කිරීම හෝ අවම	ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතේ ප්‍රතිපාදන නොමැත. නමුත් ආදායම් ප්‍රතිස්ථාපනය හා ජීවන තත්ත්වය වර්ධනය කිරීමේ අවශ්‍යතාවය පිළිබඳව ස්වකැමැත්තෙන්	පහත සඳහන් ආකාරයට අවතැන් වූ පුද්ගලයන්ගේ ජීවනෝපාය වර්ධනය කිරීම හෝ අවම වශයෙන් පෙර පැවති තත්ත්වයට පත් කිරීම. (i) බලපෑමට ලක්වූවන්ගේ	පරතරයක් නොමැත

	අංශයන්	ශ්‍රී ලංකා රජයේ නීති/ ප්‍රතිපත්ති	ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ සමාජ ආරක්ෂණ ප්‍රකාශනය	පරතරය පියවීමට ගනු ලබන පියවර
	වශයෙන් පෙර පැවති තත්ත්වයට පත් කිරීම සහ ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය මත වන්දි ගෙවීම.	තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තියෙහි සඳහන් වේ. ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීමේ ජාතික ප්‍රතිපත්තියෙහි ප්‍රතිපාදන සපයයි. 2009 ජනවාරි 20 දින ගැසට් පත්‍රයෙහි නියෝග පරිදි ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය මත.	ජීවනෝපාය ඉඩම පාදක වූවක් විණි නම්, හැකි සෑම විටම ඉඩම පාදක නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාමාර්ග ගැනීම නැතහොත් ඉඩම අහිමිවීමෙන් ජීවනෝපායට බාධා සිදු නොවේ නම්, ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය මත වන්දි මුදලින් ගෙවීම, (ii) අහිමි වූ වත්කම් වලට සමාන හෝ වැඩි වටිනාකමකින් යුතු වත්කම් ලබාදීමෙන් වත්කම ප්‍රතිස්ථාපනයට කඩිනම් පියවර ගැනීම. (iii) ප්‍රතිස්ථාපනය කළ නොහැකි වත්කම් සඳහා පූර්ණ ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය මත කඩිනමින් වන්දි ගෙවීම, සහ (iv) හැකි සෑම අවස්ථාවකම ප්‍රතිලාභ බෙදා හැරීම තුළින් අතිරේක ආදායම් හා සේවාවන් ලබාදීම.	
4.	අවතැන් වූ පුද්ගලයන් සඳහා සහාය	ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනත යටතේ ප්‍රතිපාදන නොමැත. නමුත් ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන් වූවන් නැවත පදිංචි කිරීමේ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය අනුව සහාය ලබාදීම අවශ්‍ය කෙරේ.	භෞතික හා ආර්ථික වශයෙන් අවතැන් වූ පුද්ගලයන් හට අවශ්‍ය සහාය ලබාදීම.	පරතරයක් නොමැත
5.	අවදානම් කාණ්ඩය යටතට ගැනෙන කාණ්ඩයම් අවතැන් වූ විට ඔවුන්ගේ ජීවන තත්ත්වය වර්ධනය කිරීම.	ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනත මේ සම්බන්ධයෙන් කිසිවක් ප්‍රකාශ නොකරයි. ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීමේ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය යටතේදී මෙවන් අවදානම් කාණ්ඩය යටතට ගැනෙන කාණ්ඩයම් සඳහා විශේෂ සහායක් අවශ්‍ය කෙරේ.	අවතැන් වූ දිළිඳු ජනතාව හා වෙනත් අවදානම් කාණ්ඩයේ පුද්ගලයන්ගේ ජීවන තත්ත්වය වර්ධනය කිරීම.	පරතරයක් නොමැත
6.	ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීම	ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනත මගින් අවරණය නොවේ.	ඉඩම් අත්කර ගනුයේ සාකච්ඡා කොට එකඟත්වයට පැමිණි ඉඩම් අත්කර ගැනීමක් නම් එම අත්කර ගැනීමෙන් පසුවත්, බලපෑමට	ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ සමාජ ආරක්ෂණ ප්‍රතිපත්ති ප්‍රකාශනය, කොළඹ

	අංශයන්	ශ්‍රී ලංකා රජයේ නීති/ ප්‍රතිපත්ති	ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ සමාජ ආරක්ෂණ ප්‍රකාශනය	පරතරය පියවීමට ගනු ලබන පියවර
	(NIRP) හි ප්‍රතිපාදන ඇත. ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතේ ප්‍රතිපාදන නොමැත.		ලක් වූ පුද්ගලයන්ගේ ආදායම් හා ජීවනෝපාය පෙර පැවති තත්ත්වයට හෝ ඊට වඩා වැඩි තත්ත්වයකට පත් කිරීම සහතික කරමින්, විනිවිදභාවයෙන් යුතු ස්ථිර සහ අපක්ෂපාතී ක්‍රියාපටිපාටි සකස් කිරීම.	තදාසන්න දුම්රිය මාර්ග ව්‍යාපෘතිය විසින් අනුගමනය කරනු ඇත
7.	ඉඩමට හිමිකමක් නොමැති පුද්ගලයන් සඳහා වන්දි.	ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීමේ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය හි ප්‍රතිපාදන ඇත. ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතේ ප්‍රතිපාදන නොමැත.	ඉඩමට හිමිකමක් නොමැතිව අවතැන් වන හෝ හඳුනාගත් ඉඩමට නීතිමය හිමිකමක් නොමැති පුද්ගලයන් නැවත පදිංචි කිරීමේ සහාය සහ ඉඩම් නොවන වත්කම් අහිමි වීම වෙනුවෙන් වන්දි ලැබෙන බව සහතික කිරීම.	ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ සමාජ ආරක්ෂණ ප්‍රතිපත්ති ප්‍රකාශනය, කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය මාර්ග ව්‍යාපෘතිය විසින් අනුගමනය කරනු ඇත
8.	නැවත පදිංචි කිරීමේ සැලැස්මේ අවශ්‍යතාවය.	සංශෝධිත ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනත ප්‍රකාරව අවශ්‍ය නොවේ. ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන් වූවන් නැවත පදිංචි කිරීමේ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය අනුව, කිසියම් ව්‍යාපෘතියකින් අවතැන් වන සංඛ්‍යාව කුටුම්භ 20කට වඩා වැඩි නම් විස්තරාත්මක නැවත පදිංචි කිරීමේ සැලැස්ම අවශ්‍ය වන අතර 20කට වඩා අඩු නම් විස්තරාත්මක බවින් අඩු නැවත පදිංචි කිරීමේ සැලැස්ම සකස් කළ යුතුය. කුටුම්භ 100ක් බලපෑමට ලක් වේ නම් එය NEA යටතේ නිශ්චිත ව්‍යාපෘතියක් වශයෙන් සලකනු ලබයි. එවන් ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමට ප්‍රථම ඒ සඳහා මධ්‍යම පරිසර අධිකාරියේ අනුමැතිය ලබාගත යුතුය, නමුත් නැවත පදිංචි කිරීමේ ගැටළු සඳහා පිළියම් නොදෙයි.	බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන්ගේ හිමිකම්, ආදායම් හා ජීවනෝපාය ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීමේ උපාය මාර්ග, ආයතනික වැඩපිළිවෙල, සුපරීක්ෂණය හා වාර්තාකරණ වැඩරාමුව, අයවැය හා කාල සටහනකින් යුතු ක්‍රියාත්මක කිරීමේ උපලේඛනය විස්තර කරමින් නැවත පදිංචි කිරීමේ කිරීමේ සැලැස්ම සකස් කළ යුතුය. A හා B කාණ්ඩවල ව්‍යාපෘති සඳහා අවශ්‍ය කෙරේ.	පරතරයක් නොමැත
9.	මහජන අනාවරණය	සංශෝධිත ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනත	ව්‍යාපෘතිය ඇගයීම සිදු කිරීමට ප්‍රථම ක්‍රමිකව සිදු	පරතරයක් නොමැත

	අංශයන්	ශ්‍රී ලංකා රජයේ නීති/ ප්‍රතිපත්ති	ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ සමාජ ආරක්ෂණ ප්‍රකාශනය	පරතරය පියවීමට ගනු ලබන පියවර
		ප්‍රකාරව අවශ්‍ය නොවන අතර ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීමේ ජාතික ප්‍රතිපත්තියහි විධිවිධාන සලසයි. ව්‍යාපෘතිය සඳහා IEE හෝ EIA සකස් කළ යුතු වන්නේ නම්, මහජනතාවගේ දැන ගැනීම සඳහා හෝ මහජන අදහස් විමසීම සඳහා එම වාර්තා ලබාදිය යුතුවේ.	කරන ලද තොරතුරු විමසීම ක්‍රියාවලිය ලේඛනායක ආකාරයෙන් නැවත පදිංචි කිරීමේ සැලැස්මෙහි කෙටුම්පතට ඇතුළත් කොට, ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් හට හා පාර්ශවකරුවන්ට තේරුම්ගත හැකි භාෂාවකින් අනාවරණය කළ යුතු වේ. අවසාන නැවත පදිංචි කිරීමේ සැලැස්ම හා එහි යාවත්කාලීන කරන ලද තොරතුරු බලපෑමට ලක්වූවන්ට හා වෙනත් පාර්ශව වලට අනාවරණය කළ යුතු වේ.	
10.	නැවත පදිංචි කිරීමේ පිරිවැය	අදාළ ව්‍යාපෘති සඳහා රජයන් මගින් වෙන් කරන අයවැය.	සංවර්ධන ව්‍යාපෘතියේ හෝ වැඩසටහනේ කොටසක් ස්වකැමැත්තෙන් තොරව නැවත පදිංචි කිරීම ක්‍රියාත්මක කරනු ඇත. ව්‍යාපෘතියේ පිරිවැය හා ප්‍රතිලාභ, නැවත පදිංචි කිරීමේ ව්‍යාපෘති පිරිවැය හා ප්‍රතිලාභ ඇතුළත් කෙරේ.	පරතරයක් නොමැත
11.	වන්දි ගෙවීමට පෙර සන්තකය බාර ගැනීම	ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීමේ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය මගින් අවසර ලබා නොදේ. ව්‍යවස්ථාපිත වන්දිය වාරික වශයෙන් ගෙවීම සම්බන්ධ ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනත යටතේ ප්‍රතිපාදන ඇත. ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීමේ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය ප්‍රතිපාදන නොසලසයි. හදිසි අත්කර ගැනීම සඳහා ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතේ 38 (a) වගන්තියේ විධිවිධාන ප්‍රකාරව වන්දි ගෙවීමකින් තොරව පැය 48ක් තුළ ඉඩම් අත්කර ගැනීමට	භෞතික හෝ ආර්ථික අවතැන්වීම සිදුවීමට පෙර වන්දි ගෙවීම හා අනෙකුත් නැවත පදිංචි කිරීමේ හිමිකම් ලබාදීම. ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කරන කාලසීමාව පුරාවටම සමීප පරීක්ෂාව යටතේ නැවත පදිංචි කිරීමේ සැලැස්ම ක්‍රියාත්මක කිරීම.	නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාමක සැලැස්මෙහි සඳහන් කොට ඇති පරිදි ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීමේ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය හා ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ සමාජ ආරක්ෂණ ප්‍රතිපත්ති ප්‍රකාශනය, කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය මාර්ග ව්‍යාපෘතිය විසින් අනුගමනය කරනු ඇත. කවරාකාරයේ හෝ භෞතික හෝ ආර්ථික

	අංශයන්	ශ්‍රී ලංකා රජයේ නීති/ ප්‍රතිපත්ති	ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ සමාජ ආරක්ෂණ ප්‍රකාශනය	පරතරය පියවීමට ගනු ලබන පියවර
		<p>ප්‍රතිපාදන ඇත. එය ව්‍යවස්ථාපිත පනතක් නොවන බැවින්, ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීමේ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය අනුව ප්‍රතිපස්ථාපන පිරිවැය ගෙවීමකින් තොරව හා ප්‍රමාණවත් දැනුම් දීමකින් තොරව සිදුකළ නොහැකිය. නමුත් අවතැන් වූ පිරිසට සහන සැලසීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා රජයේ අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ විධානය මත ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වූවන් නැවත පදිංචි කිරීමේ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය ක්‍රියාත්මක කරනු ලැබේ.</p>		<p>අවතැන් වීමක් සිදුවීමට ප්‍රථම, ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය මත පදනම්ව සම්පූර්ණ වන්දි මුදලට අවතැන් වූ පුද්ගලයන් වෙත ලබාදිය යුතු වේ.</p> <p>පහත සඳහන් අවශ්‍යතා සම්පූර්ණ වන තෙක් භෞතික හෝ ආර්ථික අවතැන්වීම් සිදු නොවන බවට කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය සහතික වනු ඇත. (1) අවතැන් වූ සෑම පුද්ගලයෙකු වෙතම, ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය මත පදනම්ව වන්දි ගෙවීම, (2) අවතැන් වූ පුද්ගලයන් වෙත, නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරී සැලැස්මේ සඳහන් කොට ඇති වෙනත් හිමිකම් ලබාදෙන බව, (3) ප්‍රමාණවත් අයවැයකින් සමන්විත ආදායම් හා ජීවනෝපාය පුනරුත්ථාපනය කිරීමේ වැඩසටහනක්, අවතැන් වූ පුද්ගලයන් වෙනුවෙන් පවතින බව.</p>
12.	සුපරීක්ෂණය	ස්වකැමැත්තෙන් තොරව අවතැන්වූවන්	නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිඵල අවතැන් වූ	ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ

	අංශයන්	ශ්‍රී ලංකා රජයේ නීති/ ප්‍රතිපත්ති	ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ සමාජ ආරක්ෂණ ප්‍රකාශනය	පරතරය පියවීමට ගනු ලබන පියවර
		නැවත පදිංචි කිරීමේ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය යටතේ අවශ්‍ය කෙරේ.	සුද්ගලයන්ගේ ජීවන තත්ත්වය මත ඒවායේ බලපෑම් සුපරීක්ෂණය හා තක්සේරු කිරීම සහ පාදක කොන්දේසි සහ නැවත පදිංචි කිරීමේ සුපරීක්ෂණය කිරීමේ ප්‍රතිඵල සලකා බලා නැවත පදිංචි කිරීමේ සැලැස්මෙහි අරමුණු ළඟාකර ගෙන ඇත්දැයි සොයා බැලීම සුපරීක්ෂණ වාර්තා අනාවරණය කිරීම.	සමාජ ආරක්ෂණ ප්‍රතිපත්ති ප්‍රකාශනය, කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය මාර්ග ව්‍යාපෘතිය විසින් අනුගමනය කරනු ඇත

ඇමුණුම 3 : ස්වකැමැත්තෙන් තොරව නැවත පදිංචි කිරීමේ බලපෑම් වර්ගීකරණය - පරීක්ෂා කිරීමේ ලේඛනය

ස්වකැමැත්තෙන් තොරව නැවත පදිංචි කිරීමේ දී ඇති විය හැකි අපේක්ෂිත බලපෑම	ඔව්	නැත	නොදනී	සටහන්
ස්වකැමැත්තෙන් තොරව ඉඩම් අත්කර ගැනීම්				
1. ඉඩම් අත්කර ගැනීම් සිදුවනු ඇත්ද?				
2. ඉඩම් අත්කර ගැනීම සඳහා වන ස්ථානය (වැඩබිම) දන්නේද?				
3. අත්කර ගැනීමට යෝජිත ඉඩමේ අයිතිවාසිකම් ස්වභාවය සහ ඉඩමේ වත්මන් පරිහරණය දන්නේද?				
4. දුම්රිය මාර්ගය දෙපසපසට අයත් බිම් තීරය (ROW) තුළම පරවශ්‍යතාව පවතිනු ඇත්ද?				
5. ඉඩම් අත්කර ගැනීම හේතුවෙන් වාසස්ථාන හා නේවාසික ඉඩම් අහිමි වන්නේද?				
6. ඉඩම් අත්කර ගැනීම හේතුවෙන් කෘෂිකාර්මික සහ වෙනත් ඵලදායී දේපළ අහිමි වනු ඇත්ද?				
7. ඉඩම් අත්කර ගැනීම හේතුවෙන් බෝග, ශාක සහ නිශ්චල දේපළ අහිමි වන්නේද?				
8. ඉඩම් අත්කර ගැනීම හේතුවෙන් ව්‍යාපාර හෝ ව්‍යවසාය ඉඩම් අහිමි වනු ඇත්ද?				
9. ඉඩම් අත්කර ගැනීම හේතුවෙන් ආදායම් මාර්ග හා ජීවනෝපාය මාර්ග අහිමි වන්නේද?				
ඉඩම් පරිහරණයට හෝ නීතිමය වශයෙන් හඳුනාගත් උද්‍යාන සහ සංරක්ෂිත ප්‍රදේශවලට ප්‍රවේශවීමට ස්වකැමැත්තෙන් තොරව සිදුවන බාධාවන්				
10. ස්වභාවික සම්පත්, ප්‍රජා පහසුකම් හා සේවාවන් වෙත ජනතාවට පවතින ප්‍රවේශය අහිමි වනු ඇත්ද?				
11. ඉඩම් පරිහරණය වෙනස් වුවහොත් එමගින් සමාජීය හා ආර්ථික කටයුතුවලට අහිතකර බලපෑමක් ඇතිවිය හැකිද?				
12. ප්‍රජාව හෝ රජය සතු ඉඩම් සහ සම්පත්වලට පවතින ප්‍රවේශය සීමා වනු ඇත්ද?				
අවතැන් වූ පුද්ගලයන් පිළිබඳ තොරතුරු				

ව්‍යාපෘතිය මගින් අවතැන් වනු ඇතැයි ඇස්තමේන්තුගත කවර හෝ පුද්ගලයන් සිටින්නේද? [] නැත [] ඔව් ඔව් නම් ආසන්න වශයෙන් කී දෙනෙක්ද?
ඔවුන්ගෙන් කවර හෝ පුද්ගලයන්ට දිළිඳුද, ස්ත්‍රී මූලික කුටුම්භ හෝ දරිද්‍රතා අවදානම පවතීද? [] නැත [] ඔව්
ඔවුන්ගෙන් කවර හෝ පුද්ගලයන් ස්වදේශීය හෝ සුළු ජන කොට්ඨාශයකට අයත් වන්නේද? [] නැත [] ඔව්

ඇමුණුම 4 : හිමිකම් ගෙවීමේ ක්‍රමවේදය

අනුක්‍රමික අංකය	වර්ගය සහ උප වර්ගය	අහිමිවීම් කාණ්ඩය	හිමිකම් ලබන පුද්ගලයන්ගේ අර්ථ නිරූපණය	හිමිකම්	ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය	සටහන්
A		ඉඩම් අහිමි වීම				
1	A 1	ගෙවතු වාණිජ්‍ය ඉඩම්, කෘෂිකාර්මික ඉඩම් හෝ හිස්/ මුඩු ඉඩම්	තෛතික හිමිකමක් හෝ ලියාපදිංචි සහතිකයන් සහිත හිමිකරුවෙකු	<p>(a) අත්කර ගනු ලැබූ ඉඩමේ ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය මත පදනම්ව ඉඩම සඳහා වන්දි මුදලක්</p> <p>(b) ඉඩමේ කොටසක් අත්කර ගෙන ඇත්නම් සහ ඉතිරි වූ ඉඩම් කොටස තවදුරටත් පරිහරණය කිරීමට සුදුසු තත්ත්වයේ පවතින අවස්ථාවකදී ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය මත පදනම්ව, බලපෑමට ලක් වූ ඉඩම් කොටස සඳහා පමණක් වන්දි ගෙවනු ඇත.</p> <p>(c) ඉතිරිවන ඉඩම් කොටස ආර්ථික වශයෙන් වටිනාකමක් නොමැති වන අවස්ථාවකදී ව්‍යාපෘතිය, සම්පූර්ණ ඉඩම් කොටසම අත්කර ගනු ලබන අතර එයට ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය මත පදනම්ව වන්දි ගෙවනු ඇත.</p> <p>(d) ඉඩමෙන් ඉවත් වීම සඳහා පූර්ව දැනුම් දීමක් ලිඛිතව සිදු කිරීම.</p>	<p>1. ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතේ සහ 2008 රෙගුලාසි ප්‍රකාරව ප්‍රධාන තක්සේරුකරු විසින් සියලු ගණනය කිරීම් සිදු කිරීම.</p> <p>2. අවශ්‍ය වන්නේ නම් කරුණාසහගත දීමනාවක් ගෙවීම සහ අර්ධ වශයෙන් බලපෑමට ලක් වූ ඉඩමේ ඉතිරි කොටස තවදුරටත් පරිහරණය කිරීමට පවතින හැකියාව පිළිබඳව හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුව තීරණය කරනු ඇත.</p>	

					3. ප්‍රාදේශීය ලේකම්/ නියෝජ්‍ය ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂ (ඉඩම්), කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය අත්කර ගැනීමේ නිලධාරියා ලෙස කටයුතු කරන අතර අත්කර ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය සහ ගෙවීම් කිරීම සිදු කරයි.	
2	A 2	ගෙවතු වාණිජ්‍ය ඉඩම්, කෘෂිකාර්මික ඉඩම් හෝ හිස්/ මුඩු ඉඩම්	කුලී නිවැසියන් සහ බදුකරුවන්	(a) ඉඩම සඳහා වන්දියක් හිමි නොවේ. (b) බලපෑමට ලක් වූ ඉඩම් කොටසින් ලද දළ ආදායම අහිමි වීම වෙනුවෙන් බදු ගිවිසුමෙහි ඉදිරි කාල සීමාව සඳහා මූල්‍යමය වන්දියක් (c) ඉඩමෙන් ඉවත් වීම සඳහා පූර්ව දැනුම් දීම සිදු වේ.	1. ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතේ සහ 2008 රෙගුලාසි ප්‍රකාරව ප්‍රධාන තක්සේරුකරු විසින් සියලු ගණනය කිරීම් සිදු කිරීම. 2. අවශ්‍ය වන්නේ නම් කරුණාසහගත දීමනාවන් ගෙවීමට හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුවකරණය කරනු ඇත. 3. ප්‍රාදේශීය ලේකම්/ නියෝජ්‍ය ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂ (ඉඩම්), කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය අත්කර ගැනීමේ නිලධාරියා ලෙස කටයුතු කරන අතර	

					අත්කර ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය සහ ගෙවීම් කිරීම සිදු කරයි.	
3	A 3	කෘෂිකාර්මික ඉඩම්	අදාගොවීන්	(a) ඉහත පරිදීම වේ.	<p>1. ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතේ සහ 2008 රෙගුලාසි ප්‍රකාරව ප්‍රධාන තක්සේරුකරු විසින් සියලු ගණනය කිරීම් සිදු කිරීම.</p> <p>2. අවශ්‍ය වන්නේ නම් කරුණාසහගත දීමනාවක් ගෙවීම සහ අර්ධ වශයෙන් බලපෑමට ලක් වූ ඉඩමේ ඉතිරි කොටස තවදුරටත් පරිහරණය කිරීමට පවතින හැකියාව පිළිබඳව හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුව තීරණය කරනු ඇත.</p> <p>3. ප්‍රාදේශීය ලේකම්/ නියෝජ්‍ය ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂ (ඉඩම්), කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය අත්කර ගැනීමේ නිලධාරියා ලෙස කටයුතු කරන අතර අත්කර ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය සහ ගෙවීම් කිරීම සිදු කරයි.</p>	

4	A 4	ගෙවතු වාණිජ්‍ය ඉඩම්, කෘෂිකාර්මික ඉඩම් හෝ හිස්/ මුඩු ඉඩම්	නීතිමය හිමිකමක් නොමැති පුද්ගලයන්	<p>(a) ඉඩම සඳහා වන්දියක් හිමි නොවේ.</p> <p>(b) ඉඩමෙහි සිදු කළ වැඩිදියුණු කිරීම් සහ ඉදිකිරීම් වෙනුවෙන් වන්දි ලබාදීම.</p> <p>(c) ඉඩමෙන් ඉවත් වීම සඳහා පූර්ව දැනුම් දීම සිදු වේ.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතේ සහ 2008 රෙගුලාසි ප්‍රකාරව ප්‍රධාන තක්සේරුකරු විසින් සියලු ගණනය කිරීම් සිදු කිරීම. 2. අවශ්‍ය වන්නේ නම් කරුණාසහගත දීමනාවක් ගෙවීම සහ අර්ධ වශයෙන් බලපෑමට ලක් වූ ඉඩමේ ඉතිරි කොටස තවදුරටත් පරිහරණය කිරීමට පවතින හැකියාව පිළිබඳව හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුවකරණය කරනු ඇත. 3. ප්‍රාදේශීය ලේකම්/ නියෝජ්‍ය ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂ (ඉඩම්), කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය අත්කර ගැනීමේ නිලධාරියා ලෙස කටයුතු කරන අතර අත්කර ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය සහ ගෙවීම් කිරීම සිදු කරයි. 	
	B	ඉදිකිරීම් ව්‍යුහයන් අහිමි වීම				
5	B1	නේවාසික ඉදිකිරීම්	නෛතික	විකල්ප අංක එක: ස්වයං ප්‍රතිස්ථාපනය		

		<p>අභිමි වීම</p> <p>හිමිකමක් හෝ ලියාපදිංචි සහතිකයන් සහිත හිමිකරුවෙකු</p>	<p>(a) අත්කර ගනු ලැබූ ඉඩමේ ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය මත පදනම්ව බලපෑමට ලක් වූ ඉදිකිරීම් සඳහා වන්දි මුදලක් (ක්ෂය කිරීම් රහිතව)</p> <p>(b) ඉඩමේ කොටසක් අත්කර ගෙන ඇත්නම් සහ ඉතිරි වූ ඉඩම් කොටස තවදුරටත් පරිහරණය කිරීමට/ වාසය කිරීමට සුදුසු වටිනාකමකින් යුතු වන අවස්ථාවකදී ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය මත පදනම්ව, බලපෑමට ලක් වූ ඉඩම් කොටස සඳහා පමණක් වන්දි ගෙවනු ඇත. (ක්ෂය කිරීම් රහිතව) සත්‍ය භාතියට අනුව, පැවති ඉදිකිරීම් එහි නියම ස්වභාවයට අලුත්වැඩියා කිරීමට හෝ නැවත ඉදිකිරීම සඳහා)</p> <p>(c) ඉදිකිරීමෙහි කොටසක් පමණක් බලපෑමට ලක්ව ඇත්නම් සහ ඉතිරිව ඇති කොටස ව්‍යුහාත්මකව තවදුරටත් පරිහරණය කිරීම සඳහා වටිනාකමකින් යුතු නොවේ නම් සම්පූර්ණ නිවසේ ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය (ක්ෂය කිරීම රහිතව) මත පදනම්ව වන්දි ගෙවනු ලැබේ.</p> <p>(d) කඩා දැමූ ඉදිකිරීමෙහි කොටස් කිසිදු අයකිරීමකින් තොරව ඉවත්කර ගැනීමට අයිතිය</p> <p>(e) අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් අනුමත කළ ස්වයං - ප්‍රතිස්ථාපන දීමනාවක් නිවැසියන්ට ලබාදීම.</p> <p>(f) ඉදිකිරීමෙන් ඉවත් වීම සඳහා පූර්ව දැනුම්දීමක් ලිඛිතව සිදු කිරීම.</p> <p><u>විකල්ප අංක දෙක: විකල්ප නිවාස</u></p> <p>(a) බලපෑමට ලක් වූ නිවසේ වර්ග ප්‍රමාණය සහ නිවැසියන් සංඛ්‍යාව මත පදනම්ව නාගරික සංවර්ධන අධිකාරියේ නිවාස සංකීර්ණයක ඉදිකරන ලද වැඩි පහසුකම් සහිත නිවසක් අභිමි වූ නිවස වෙනුවට ලබාදීම.</p> <p>(b) බලපෑමට ලක් වූ නිවසට වඩා විකල්ප නිවාස</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතේ සහ 2008 රෙගුලාසි ප්‍රකාරව ප්‍රධාන තක්සේරුකරු විසින් සියලු ගණනය කිරීම් සිදු කිරීම. 2. අවශ්‍ය වන්නේ නම් කරුණාසහගත දීමනාවක් ගෙවීම සහ අර්ධ වශයෙන් බලපෑමට ලක් වූ ඉඩමේ ඉතිරි කොටස තවදුරටත් පරිහරණය කිරීමට පවතින හැකියාව පිළිබඳව හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුව තීරණය කරනු ඇත. 3. ප්‍රාදේශීය ලේකම්/ නියෝජ්‍ය ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂ (ඉඩම්), කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය අත්කර ගැනීමේ නිලධාරියා ලෙස කටයුතු කරන අතර අත්කර ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය සහ ගෙවීම් කිරීම සිදු කරයි. 	<p>2016 සංශෝධන සහ 2013 ලාර්ක් ප්‍රතිපාදන අනුව ස්වයං ප්‍රතිස්ථාපන දීමනාවක්</p>
--	--	--	---	---	---

				<p>ඒකකයේ අඩු ප්‍රතිස්ථාපන වටිනාකමක් පවතින්නේ නම්, හිමිකම් කියන්නා, එක් නිවාස ඒකකයකට සහ ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය (ක්ෂය වීම අඩු නොකළ) සඳහා ලද වන්දි වටිනාකමෙහි ඉතිරි මුදල සඳහා ද හිමිකම් ලබයි.</p> <p>(c) කඩා දැමූ ඉදිකිරීමෙහි කොටස් කිසිදු අය කිරීමකින් තොරව ඉවත්කර ගැනීමට අයිතිය</p> <p>(d) බලපෑමට ලක් වූ ඉදිකිරීමෙන් ඉවත් වීම සඳහා පූර්ව දැනුම්දීමක් ලිඛිතව සිදු කිරීම.</p>		
6	B 2	න්වාසික ඉදිකිරීම් අහිමි වීම	තෛතික හිමිකමක් නොමැතිව පදිංචිවුවන්	<p><u>විකල්ප අංක එක: ස්වයං ප්‍රතිස්ථාපනය</u></p> <p>(a) සම්පූර්ණ නිවසේ ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය (ක්ෂයවීම රහිතව) මත පදනම්ව පූර්ණ වශයෙන් හෝ අර්ධ වශයෙන් බලපෑමට ලක් වූ ඉදිකිරීම සඳහා මුදල් වන්දියක්</p> <p>(b) කඩා දැමූ ඉදිකිරීමෙහි කොටස් කිසිදු අයකිරීමකින් තොරව ඉවත්කර ගැනීමට අයිතිය</p> <p>(c) අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් අනුමත කළ ස්වයං - ප්‍රතිස්ථාපන දීමනාවක් නිවැසියන්ට ලබාදීම.</p> <p>(d) බලපෑමට ලක් වූ ඉදිකිරීමෙන් ඉවත් වීම සඳහා පූර්ව දැනුම්දීමක් ලිඛිතව සිදු කිරීම.</p> <p><u>විකල්ප අංක දෙක: විකල්ප නිවාස</u></p> <p>(a) බලපෑමට ලක් වූ නිවසේ වර්ග ප්‍රමාණය සහ නිවැසියන් සංඛ්‍යාව මත පදනම්ව නාගරික සංවර්ධන අධිකාරියේ නිවාස සංකීර්ණයක ඉදිකරන ලද වැඩි පහසුකම් සහිත නිවසක් අහිමි වූ නිවස වෙනුවට ලබාදීම.</p> <p>(b) බලපෑමට ලක් වූ නිවසට වඩා විකල්ප නිවාස ඒකකයේ අඩු ප්‍රතිස්ථාපන වටිනාකමක් පවතින්නේ නම්, හිමිකම් කියන්නා, එක් නිවාස ඒකකයකට සහ ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය (ක්ෂය වීම අඩු නොකළ) සඳහා ලද වන්දි වටිනාකමෙහි ඉතිරි</p>	<p>1. ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතේ සහ 2008 රෙගුලාසි ප්‍රකාරව ප්‍රධාන තක්සේරුකරු විසින් සියලු ගණනය කිරීම් සිදු කිරීම.</p> <p>2. අවශ්‍ය වන්නේ නම් කරුණාසහගත දීමනාවක් ගෙවීම සහ අර්ධ වශයෙන් බලපෑමට ලක් වූ ඉඩමේ ඉතිරි කොටස තවදුරටත් පරිහරණය කිරීමට පවතින හැකියාව පිළිබඳව හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුවකරණය කරනු ඇත.</p> <p>3. ප්‍රාදේශීය ලේකම්/ නියෝජ්‍ය ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂ (ඉඩම්), කොළඹ තදාසන්න</p>	2016 සංශෝධන සහ 2013 ලාර්ක් ප්‍රතිපාදන අනුව ස්වයං ප්‍රතිස්ථාපන දීමනාවක්

				<p>මුදල සඳහා ද හිමිකම් ලබයි.</p> <p>(c) කඩා දැමූ ඉදිකිරීමෙහි කොටස් කිසිදු අයකිරීමකින් තොරව ඉවත්කර ගැනීමට අයිතිය</p> <p>(d) බලපෑමට ලක් වූ ඉදිකිරීමෙන් ඉවත් වීම සඳහා පූර්ව දැනුම්දීමක් ලිඛිතව සිදු කිරීම.</p>	<p>දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය අත්කර ගැනීමේ නිලධාරියා ලෙස කටයුතු කරන අතර අත්කර ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය සහ ගෙවීම් කිරීම සිදුකරයි.</p>	
7	B 3	වෙනත් ප්‍රාථමික සහ ද්විතියික ඉදිකිරීම් ව්‍යුහ අහිමි වීම.	<p>තෛතික හිමිකමක් හෝ ලියාපදිංචි සහතිකයන් සහිත හිමිකරුවෙකු</p>	<p>(a) සම්පූර්ණ නිවසේ ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය (ක්ෂයවීම් රහිතව) මත පදනම්ව පූර්ණ වශයෙන් හෝ අර්ධ වශයෙන් බලපෑමට ලක් වූ ඉදිකිරීම් සඳහා මුදල් වන්දියක්</p> <p>(b) ඉඩමේ කොටසක් අත්කර ගෙන ඇත්නම් සහ ඉතිරි වූ ඉඩම් කොටස තවදුරටත් පරිහරණය කිරීමට/ වාසය කිරීමට සුදුසු වටිනාකමකින් යුතු වන අවස්ථාවකදී ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය මත පදනම්ව, බලපෑමට ලක් වූ ඉදිකිරීම් කොටස සඳහා පමණක් ((ක්ෂය කිරීම් රහිතව) සත්‍ය භාණ්ඩ අනුව, පැවති ඉදිකිරීම් එහි නියම ස්වභාවයට අලුත්වැඩියා කිරීමට හෝ නැවත ඉදිකිරීම සඳහා) වන්දි ගෙවනු ඇත.</p> <p>(c) ඉදිකිරීමෙහි කොටසක් පමණක් බලපෑමට ලක්ව ඇත්නම් සහ ඉතිරිව ඇති කොටස ව්‍යුහාත්මකව තවදුරටත් පරිහරණය කිරීම සඳහා වටිනාකමකින් යුතු නොවේ නම් සම්පූර්ණ නිවසේ ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය (ක්ෂය කිරීම් රහිතව) මත පදනම්ව වන්දි ගෙවනු ලැබේ.</p> <p>(d) කඩා දැමූ ඉදිකිරීමෙහි කොටස් කිසිදු අයකිරීමකින් තොරව ඉවත්කර ගැනීමට අයිතිය</p> <p>(e) බලපෑමට ලක් වූ ඉදිකිරීමෙන් ඉවත් වීම සඳහා පූර්ව දැනුම් දීමක් ලිඛිතව සිදු කිරීම.</p>	<p>1. ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතේ සහ 2008 රෙගුලාසි ප්‍රකාරව ප්‍රධාන තක්සේරුකරු විසින් සියලු ගණනය කිරීම් සිදු කිරීම.</p> <p>2. අවශ්‍ය වන්නේ නම් කරුණාසහගත දීමනාවක් ගෙවීම සහ අර්ධ වශයෙන් බලපෑමට ලක් වූ ඉඩමේ ඉතිරි කොටස තවදුරටත් පරිහරණය කිරීමට පවතින හැකියාව පිළිබඳව හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුව තීරණය කරනු ඇත.</p> <p>3. ප්‍රාදේශීය ලේකම්/ නියෝජ්‍ය ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂ (ඉඩම්), කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය</p>	

					අත්කර ගැනීමේ නිලධාරියා ලෙස කටයුතු කරන අතර අත්කර ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය සහ ගෙවීම් කිරීම සිදු කරයි.	
8	B 4	වෙනත් සියලුම ඉදිකිරීම් ව්‍යුහ අභිමි වීම	තෛතික හිමිකමක් රහිත පුද්ගලයන්	<p>(a) සම්පූර්ණ ඉදිකිරීම් ව්‍යුහය ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය (ක්ෂයවීම් රහිතව) මත පදනම්ව පූර්ණ වශයෙන් හෝ අර්ධ වශයෙන් බලපෑමට ලක් වූ ඉදිකිරීම් සඳහා මුදල් වන්දියක්</p> <p>(b) කඩා දැමූ ඉදිකිරීමෙහි කොටස් කිසිදු අයකිරීමකින් තොරව ඉවත්කර ගැනීමට අයිතිය</p> <p>(c) බලපෑමට ලක් වූ ඉදිකිරීමෙන් ඉවත් වීම සඳහා පූර්ව දැනුම් දීමක් ලිඛිතව සිදු කිරීම.</p>	<p>1. ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතේ සහ 2008 රෙගුලාසි ප්‍රකාරව ප්‍රධාන තක්සේරුකරු විසින් සියලු ගණනය කිරීම් සිදු කිරීම.</p> <p>2. අවශ්‍ය වන්නේ නම් කරුණාසහගත දීමනාවක් ගෙවීම සහ අර්ධ වශයෙන් බලපෑමට ලක් වූ ඉඩමේ ඉතිරි කොටස තවදුරටත් පරිහරණය කිරීමට පවතින හැකියාව පිළිබඳව හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුව තීරණය කරනු ඇත.</p> <p>3. ප්‍රාදේශීය ලේකම්/ නියෝජ්‍ය ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂ (ඉඩම්), කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය අත්කර ගැනීමේ නිලධාරියා ලෙස කටයුතු කරන අතර</p>	

					අත්කර ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය සහ ගෙවීම් කිරීම සිදු කරයි.															
9	B 5	කුලියට ලබාගත් වාසස්ථාන අහිමි වීම	කුලී නිවැසියන් සහ බදුකරුවන්	<p>(a) ගෙවල් කුලී පනත යටතේ ලියාපදිංචි වූ බදු ගැනුම්කරුවන් සඳහා කල් ඉකුත් නොවූ කුලී හෝ බදු කාල සීමාව සඳහා වන්දි</p> <p>(b) ආරක්ෂිත (Protected) බදු ගැනුම්කරුවන් 2002 අංක 26 දරන ගෙවල් කුලී (සංශෝධිත) පනත ප්‍රකාරව හිමිකම් ලබයි. කුලියට ලබාගත් වාසස්ථානයෙහි කොටසකට පමණක් හානි සිදු වී ඇත්නම් හිමිකරුගේ එකඟත්වය ඇතිව එහිම තවදුරටත් රැඳී සිටීමටත්, නැතහොත් වාසස්ථානය සම්පූර්ණයෙන්ම හානියට පත්ව ඇත්නම් සහ ඉන් ඉවත්වීමට කුලීකරු අදහස් කරන්නේ නම්, ප්‍රතිස්ථාපන වටිනාකම සහ ව්‍යවස්ථාපිත ගෙවීම් අතර වෙනස පහත සඳහන් පරිදි පදිංචිකරු සහ නිවාස හිමියා අතර බෙදනු ඇත.</p> <table border="1" data-bbox="898 846 1461 1073"> <tr> <td>භුක්ති විඳින කාල සීමාව (අවුරුදු ගණන)</td> <td>කුලී නිවැසියාට වන්දිය (මුළු ගණනින් % ලෙස)</td> <td>නිවාස හිමියාට වන්දිය (මුළු ගණනින් % ලෙස)</td> </tr> <tr> <td>20 <</td> <td>75</td> <td>25</td> </tr> <tr> <td>10 ≤ 20</td> <td>50</td> <td>50</td> </tr> <tr> <td>5 ≤ 10</td> <td>25</td> <td>75</td> </tr> <tr> <td>< 5</td> <td>10</td> <td>90</td> </tr> </table> <p>(c) හිමිකරුගේ එකඟත්වය සහිතව ඉදිකිරීමට සිදු කරන ලද කවර හෝ සංවර්ධන හෝ වැඩි දියුණු කිරීම වෙනුවෙන් ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය මත පදනම්ව වන්දියක්.</p> <p>(d) කුලී පදනම මත ලබාගත් වාසස්ථානයේ කොටසක් පමණක් අහිමිවන්නේ නම් පනත මගින් කුලීකරු ආරක්ෂා කරනු නොලැබේ. නිවාස හිමියාගේ</p>	භුක්ති විඳින කාල සීමාව (අවුරුදු ගණන)	කුලී නිවැසියාට වන්දිය (මුළු ගණනින් % ලෙස)	නිවාස හිමියාට වන්දිය (මුළු ගණනින් % ලෙස)	20 <	75	25	10 ≤ 20	50	50	5 ≤ 10	25	75	< 5	10	90	<p>1. ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතේ සහ 2008 රෙගුලාසි ප්‍රකාරව ප්‍රධාන තක්සේරුකරු විසින් සියලු ගණනය කිරීම් සිදු කිරීම.</p> <p>2. අවශ්‍ය වන්නේ නම් කරුණාසහගත දීමනාවක් ගෙවීම සහ අර්ධ වශයෙන් බලපෑමට ලක් වූ ඉඩමේ ඉතිරි කොටස තවදුරටත් පරිහරණය කිරීමට පවතින හැකියාව පිළිබඳව හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුව තීරණය කරනු ඇත.</p> <p>3. ප්‍රාදේශීය ලේකම්/ නියෝජ්‍ය ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂ (ඉඩම්), කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය අත්කර ගැනීමේ නිලධාරියා ලෙස කටයුතු කරන අතර අත්කර ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය සහ ගෙවීම් කිරීම සිදු කරයි.</p>
භුක්ති විඳින කාල සීමාව (අවුරුදු ගණන)	කුලී නිවැසියාට වන්දිය (මුළු ගණනින් % ලෙස)	නිවාස හිමියාට වන්දිය (මුළු ගණනින් % ලෙස)																		
20 <	75	25																		
10 ≤ 20	50	50																		
5 ≤ 10	25	75																		
< 5	10	90																		

				<p>එකඟත්වය ඇතිව තවදුරටත් එහි රැඳී සිටීමේ විකල්පය කුලීකරු සතු වේ. නැතහොත් අවතැන් වූ නිවැසියන් ඉන් පිටවීම විකල්පය ලෙස තෝරා ගන්නේ නම් මුදල්මය සහායක් (මාස හයක කුලී වටිනාකමට සමාන මුදලක්) ලැබේ.</p> <p>(e) ප්‍රතිස්ථාපනය සඳහා පූර්ව දැනුම් දීමක් ලිඛිතව සිදු කිරීම.</p>		
10	B 6	කුලියට ලබාගත් වාසස්ථාන අහිමි වීම	රජයේ නිල නිවාස භාවිතා කරන්නන්	<p>(a) අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් තීරණය කරන ලද කරුණාසහගත දීමනාවන්</p> <p>(b) බලපෑමට ලක් වූ නිල නිවාස, ව්‍යාපෘතිය මගින් නැවත ඉදිකරනු ඇත. ප්‍රමුඛතා පදනම මත නැවත ඉදිකරනු ලබන නිල නිවාසවල නේවාසික පහසුකම් සැපයීම පිළිබඳව, සේවා අවශ්‍යතාවය මත පදනම්ව ලබාදීම පිළිබඳව පදිංචිකරුවන් වෙත සහතික වනු ඇත.</p> <p>(c) වැඩිදියුණු කරන ලද පහසුකම් සහිතව රජයේ ඉදිකිරීම් නැවත ඉදිකරනු ඇත.</p> <p>(d) ප්‍රතිස්ථාපනය සඳහා පූර්ව දැනුම් දීමක් ලිඛිතව සිදු කිරීම.</p>	<p>1. ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතේ සහ 2008 රෙගුලාසි ප්‍රකාරව ප්‍රධාන තක්සේරුකරු විසින් සියලු ගණනය කිරීම් සිදු කිරීම.</p> <p>2. අවශ්‍ය වන්නේ නම් කරුණාසහගත දීමනාවන් ගෙවීමට හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුව තීරණය කරනු ඇත.</p> <p>3. ප්‍රාදේශීය ලේකම්/ නියෝජ්‍ය ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂ (ඉඩම්), කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය අත්කර ගැනීමේ නිලධාරියා ලෙස කටයුතු කරන අතර අත්කර ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය සහ ගෙවීම් කිරීම සිදු කරයි.</p>	

11	B 7	සෞභෝග කොත්/ සෞභෝග අභිමි වීම	සියලු හිමිකරුවන්	(a) සෞභෝග කොත්/ සෞභෝග ප්‍රතිස්ථානගත කිරීම අවශ්‍ය වන්නේ නම් (කවර හෝ ආකාරයේ ආගමික වාරිතූ පවතී නම් ඒවාද ඇතුළත්ව) මළ සිරුරු ගොඩ ගැනීම සඳහා වන පිරිවැය ආවරණය කිරීම සඳහා දීමනාවක්.	<ol style="list-style-type: none"> 1. ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතේ සහ 2008 රෙගුලාසි ප්‍රකාරව ප්‍රධාන තක්සේරුකරු විසින් සියලු ගණනය කිරීම් සිදු කිරීම. 2. අවශ්‍ය වන්නේ නම් කරුණාසහගත දීමනාවන් ගෙවීමට හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුව තීරණය කරනු ඇත. 3. ප්‍රාදේශීය ලේකම්/ නියෝජ්‍ය ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂ (ඉඩම්), කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය අත්කර ගැනීමේ නිලධාරියා ලෙස කටයුතු කරන අතර අත්කර ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය සහ ගෙවීම් කිරීම සිදු කරයි. 	
C		බෝග සහ ශාක අභිමි වීම				
12	C 1	බෝග සහ ශාක අභිමි වීම	නෛතික හිමිකමක් හෝ ලියාපදිංචි සහතිකයක් සහිත හිමිකරුවන්	<ol style="list-style-type: none"> (a) වගා කර ඇති කන්නහෝග(seasonal) නෙලා ගැනීමට හැකිවන පරිදි ප්‍රමාණවත් කාලයක් ලබාදෙමින් පූර්ව දැනුම්දීමක් සිදු කිරීම හෝ හානි වූ හෝ විනාශ වූ බෝග වෙනුවෙන් මුදල් වන්දියක් ලබාදීම. (b) බලපෑමට ලක් වූ වාර්ෂික බෝග සහ ඵල දරණ ශාක වෙනුවෙන් ඒවායේ වර්තමාන වෙළඳපල වටිනාකම මත පදනම්ව මුදල් වන්දියක් ලබාදීම. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතේ සහ 2008 රෙගුලාසි ප්‍රකාරව ප්‍රධාන තක්සේරුකරු විසින් සියලු ගණනය කිරීම් සිදු කිරීම. 2. අවශ්‍ය වන්නේ නම් කරුණාසහගත 	

				(c) කසා දමන ලද ගස් කිසිදු අයකිරීමකින් තොරව තබා ගැනීමට ඉඩ ලබාදීම.	දීමනාවන් ගෙවීමට හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුව තීරණය කරනු ඇත. 3. ප්‍රාදේශීය ලේකම්/ නියෝජ්‍ය ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂ (ඉඩම්), කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය අත්කර ගැනීමේ නිලධාරියා ලෙස කටයුතු කරන අතර අත්කර ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය සහ ගෙවීම් කිරීම සිදු කරයි.
13	C 2	බෝග සහ ශාක අහිමි වීම	කුලී සහ බදුහිමිකරුවන් හෝ අද ගොවීන්	(a) වගා කර ඇති කන්න හෝග (seasonal) නෙලා ගැනීමට හැකිවන පරිදි ප්‍රමාණවත් කාලයක් ලබාදෙමින් පූර්ව දැනුම්දීමක් සිදු කිරීම හෝ හානි වූ හෝ විනාශ වූ බෝග වෙනුවෙන් මුදල් වන්දියක් ලබාදීම. (b) කුලීකරු හෝ බදු අයිතිය සහිත පරිහරණකරු ඒවා සිටුවන ලද්දේ නම්, බලපෑමට ලක් වූ වාර්ෂික බෝග සහ ඵල දරණ ශාක වෙනුවෙන් ඒවායේ වර්තමාන වෙළඳපල වටිනාකම මත පදනම්ව මුදල් වන්දියක් ලබාදීම.	1. ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතේ සහ 2008 රෙගුලාසි ප්‍රකාරව ප්‍රධාන තක්සේරුකරු විසින් සියලු ගණනය කිරීම් සිදු කිරීම. 2. අවශ්‍ය වන්නේ නම් කරුණාසහගත දීමනාවන් ගෙවීමට හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුව තීරණය කරනු ඇත. 3. ප්‍රාදේශීය ලේකම්/ නියෝජ්‍ය ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂ (ඉඩම්),

					කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය අත්කර ගැනීමේ නිලධාරියා ලෙස කටයුතු කරන අතර අත්කර ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය සහ ගෙවීම් කිරීම සිදු කරයි.	
14	C 3	බෝග සහ ශාක අහිමි වීම	තෛතික හිමිකම නොමැති පුද්ගලයා	<p>(a) වගා කර ඇති කන්න හෝග (seasonal) නෙලා ගැනීමට හැකිවන පරිදි ප්‍රමාණවත් කාලයක් ලබාදෙමින් පූර්ව දැනුම්දීමක් සිදු කිරීම හෝ හානි වූ හෝ විනාශ වූ බෝග වෙනුවෙන් මුදල් වන්දියක් ලබාදීම.</p> <p>(b) පරිහරණකරු සිටුවන ලද්දේ නම්, බලපෑමට ලක් වූ වාර්ෂික බෝග සහ ඵල දරණ ශාක වෙනුවෙන් ඒවායේ වර්තමාන වෙළඳපල වටිනාකම මත පදනම්ව මුදල් වන්දියක් ලබාදීම.</p> <p>(c) කපා හෙළන ලද සියලුම ගස් හිමිකරු වෙත භාර දෙනු ලබන අතර, රජයේ ඉඩම්වල ගස් පවතින්නේ නම් ඒවා රාජ්‍ය දැව සංස්ථාව වෙත බාරදෙනු ඇත.</p> <p>(d) ශ්‍රී ලංකා දුම්රිය දෙපාර්තමේන්තුව සතු ඉඩම්වල පවතින ගස් ශ්‍රී ලංකා දුම්රිය දෙපාර්තමේන්තුවේ රෙගුලාසිවලට අනුකූලව ඉවත් කරනු ඇත.</p>	<p>1. ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතේ සහ 2008 රෙගුලාසි ප්‍රකාරව ප්‍රධාන තක්සේරුකරු විසින් සියලු ගණනය කිරීම් සිදු කිරීම.</p> <p>2. අවශ්‍ය වන්නේ නම් කරුණාසහගත දීමනාවන් ගෙවීමට හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුව තීරණය කරනු ඇත.</p> <p>3. ප්‍රාදේශීය ලේකම්/ නියෝජ්‍ය ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂ (ඉඩම්), කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය අත්කර ගැනීමේ නිලධාරියා ලෙස කටයුතු කරන අතර අත්කර ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය සහ ගෙවීම් කිරීම සිදු කරයි.</p>	
	D	ආදායම් අහිමි වීම				

15	D 1	ව්‍යාපාර ආදායම නාවකාලිකව අහිමි වීම	ලියාපදිංචිය සහිත/ රහිත ව්‍යාපාර හිමිකරුවන් හෝ ව්‍යාපාර පවත්වන්නන්	<p>(a) ව්‍යාපාර පරිසරයක (දැනට පවතින හෝ සැලසුම් කළ) හෝ කවර හෝ පොදු වෙළඳ සංකීර්ණයක පිහිටි වැඩි පහසුකම් සහිත විකල්ප ව්‍යාපාර ස්ථානයක්/ වෙළඳසැලක් බදු වාරිකය ගෙවා, කෙටිකාලීන බදු පදනම යටතේ සොයා ගැනීමට සහාය වීම.</p> <p>(b) සුදුසු විකල්ප ව්‍යාපාර ස්ථානයක් සොයා ගැනීමට ව්‍යාපෘතිය අපොහොසත් වන්නේ නම්, ආසන්න මාස තුනක සාමාන්‍ය ආදායම මත පදනම්ව මාස 6 කාල සීමාවක් සඳහා රු. 15,000.00ක මුදල් වන්දියක් ගෙවනු ලබයි හෝ නැතහොත් වන්දි මුදල් කොපමණ කාල සීමාවක් සඳහා ලබාදෙන්නේ දැයි හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුව තීරණය කළ හැකිය.</p> <p>(c) ප්‍රවාහනය කිරීම සඳහා පවතින හාණ්ඩ සහ අමුද්‍රව්‍ය ප්‍රමාණ පිළිබඳ සලකා බලා ඒ අනුව ව්‍යාපෘතිය මගින් හාණ්ඩ සහ අමුද්‍රව්‍ය ප්‍රවාහනය කිරීම හෝ ප්‍රවාහනය කිරීම සඳහා ව්‍යාපාර හිමිකරුට මුදල් ගෙවීමක් සිදු කිරීම.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතේ සහ 2008 රෙගුලාසි ප්‍රකාරව ප්‍රධාන තක්සේරුකරු විසින් සියලු ගණනය කිරීම් සිදු කිරීම. 2. අවශ්‍ය වන්නේ නම් කරුණාසහගත දීමනාවන් ගෙවීමට හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුව තීරණය කරනු ඇත. 3. ප්‍රාදේශීය ලේකම්/ නියෝජ්‍ය ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂ (ඉඩම්), කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය අත්කර ගැනීමේ නිලධාරියා ලෙස කටයුතු කරන අතර අත්කර ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය සහ ගෙවීම් කිරීම සිදු කරයි. 	2013 ලාර්ක් ප්‍රතිපාදන මගින් යෝජිත පරිදි රු.15,000ක මාසික දීමනාවක්
16	D 2	ව්‍යාපාර ආදායම ස්ථිරවම අහිමි වීම	ව්‍යාපාර නාම ලියාපදිංචිය සහිත ආදායම් බදු ගෙවන ව්‍යාපාර හිමිකරුවන්	<p>(a) ව්‍යාපාර පරිසරයක (දැනට පවතින හෝ සැලසුම් කළ) හෝ කවර හෝ පොදු වෙළඳ සංකීර්ණයක පිහිටි වැඩි පහසුකම් සහිත විකල්ප ව්‍යාපාර ස්ථානයක්/ වෙළඳසැලක් බදු වාරිකය ගෙවා, දීර්ඝකාලීන බදු පදනම යටතේ සොයා ගැනීමට සහාය වීම.</p> <p>(b) සුදුසු විකල්ප ව්‍යාපාර ස්ථානයක් සොයා ගැනීමට ව්‍යාපෘතිය අපොහොසත් වන්නේ නම්, ආසන්න මාස තුනක සාමාන්‍ය ආදායම මත පදනම්ව මාස</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතේ සහ 2008 රෙගුලාසි ප්‍රකාරව ප්‍රධාන තක්සේරුකරු විසින් සියලු ගණනය කිරීම් සිදු කිරීම. 2. අවශ්‍ය වන්නේ නම් කරුණාසහගත දීමනාවන් ගෙවීමට 	

				<p>32ක කාල සීමාවක් දක්වා රු. 15,000.00ක මුදල් වන්දියක් ගෙවනු ලබයි හෝ නැතහොත් වන්දි මුදල් කොපමණ කාල සීමාවක් සඳහා ලබාදෙන්නේ දැයි හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුව තීරණය කළ හැකිය.</p> <p>(c) ව්‍යාපෘතිය මගින් භාණ්ඩ සහ අමුද්‍රව්‍ය ප්‍රවාහනය කිරීම හෝ ප්‍රවාහනය කිරීම සඳහා පවතින භාණ්ඩ සහ අමුද්‍රව්‍ය ප්‍රමාණ පිළිබඳ සලකා බලා ඒ අනුව ප්‍රවාහනය කිරීම සඳහා ව්‍යාපාර හිමිකරුට මුදල් ගෙවීමක් සිදු කිරීම.</p>	<p>හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුව තීරණය කරනු ඇත.</p> <p>3. ප්‍රාදේශීය ලේකම්/ නියෝජ්‍ය ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂ (ඉඩම්), කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය අත්කර ගැනීමේ නිලධාරියා ලෙස කටයුතු කරන අතර අත්කර ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය සහ ගෙවීම් කිරීම සිදු කරයි.</p>	
17	D 3	ව්‍යාපාර ආදායම ස්ථිරවම අහිමි වීම	අවිධිමත් ව්‍යාපාර හිමිකරුවන්	<p>(a) ව්‍යාපාර පරිසරයක (දැනට පවතින හෝ සැලසුම් කළ) හෝ කවර හෝ පොදු වෙළඳ සංකීර්ණයක පිහිටි වැඩි පහසුකම් සහිත විකල්ප ව්‍යාපාර ස්ථානයක්/ වෙළඳසැලක් බදු වාරිකය ගෙවා, දීර්ඝකාලීන බදු පදනම යටතේ සොයා ගැනීමට සහාය වීම.</p> <p>(b) විකල්ප ව්‍යාපාර ස්ථානයක් සොයා ගැනීමට ව්‍යාපෘතිය අපොහොසත් වන්නේ නම්, ජීවනෝපාය සහායක් වශයෙන් ලබාදෙන රු. 15,000ක මාසික මුදල් දීමනාවක් මාස 32ක කාල සීමාවක් සඳහා ලබාදීම හෝ ආසන්න මාස තුනක ආදායමේ සාමාන්‍යය සලකා ඒ මත පදනම්ව ලබාදෙන මුදල් වන්දිය මාස 18ක කාලයක් ලබාදීම යන දීමනාවන්ගෙන් වැඩි අගය ලබාදීම.</p> <p>(c) ව්‍යාපෘතිය මගින් භාණ්ඩ සහ අමුද්‍රව්‍ය ප්‍රවාහනය කිරීම හෝ ප්‍රවාහනය කිරීම සඳහා පවතින භාණ්ඩ සහ අමුද්‍රව්‍ය ප්‍රමාණ පිළිබඳ සලකා බලා ඒ අනුව ප්‍රවාහනය කිරීම සඳහා ව්‍යාපාර හිමිකරුට මුදල්</p>	<p>1. ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතේ සහ 2008 රෙගුලාසි ප්‍රකාරව ප්‍රධාන තක්සේරුකරු විසින් සියලු ගණනය කිරීම් සිදු කිරීම.</p> <p>2. අවශ්‍ය වන්නේ නම් කරුණාසහගත දීමනාවන් ගෙවීමට හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුව තීරණය කරනු ඇත.</p> <p>3. ප්‍රාදේශීය ලේකම්/ නියෝජ්‍ය ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂ (ඉඩම්), කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය අත්කර ගැනීමේ</p>	2013 ලාර්ක් ප්‍රතිපාදන මගින් යෝජිත පරිදි රු.15,000ක මාසික දීමනාවක්

				ගෙවීමක් සිදු කිරීම.	නිලධාරියා ලෙස කටයුතු කරන අතර අත්කර ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය සහ ගෙවීම් කිරීම සිදු කරයි.	
18	D 4	වැටුප් ලබන කම්කරු සහ රැකියා වලින් ලබන ආදායම් තාවකාලිකව අහිමි වීම	කම්කරුවන්, ශ්‍රමිකයන් ඇතුළත්ව වැටුප් ලබන සේවකයන්	(a) ජීවනෝපාය සහාය සඳහා වන රු. 45,000ක් හෝ ආසන්න මාස තුනක කාලයක ආදායම/ වේතන වල සාමාන්‍ය මත පදනම්ව උපරිම මාස 3ක් සඳහා මුදල් වන්දියක් යන අගයන්ගෙන් වැඩි අගය ගෙවීම. (b) ප්‍රතිස්ථානගත වීම සඳහා පූර්ව ලිඛිත දැනුම්දීමක්.	1. අවශ්‍ය වන්නේ නම් කරුණාසහගත දීමනාවන් ගෙවීමට හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුව තීරණය කරනු ඇත. 2. ප්‍රාදේශීය ලේකම්/ නියෝජ්‍ය ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂ (ඉඩම්), කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය අත්කර ගැනීමේ නිලධාරියා ලෙස කටයුතු කරන අතර අත්කර ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය සහ ගෙවීම් කිරීම සිදු කරයි.	2013 ලාර්ක් ප්‍රතිපාදන මගින් යෝජනා කර ඇති රු.45,000ක මාසික මුදල් දීමනාවක්
19	D 5	වැටුප් ලබන කම්කරු සහ රැකියා වලින් ලබන ආදායම් ස්ථිරව අහිමි වීම සහ ව්‍යාපාරය වෙනත් ප්‍රදේශයක නැවත ස්ථානගත කිරීම හෝ ව්‍යාපාරය යළි ස්ථාපිත නොකිරීමට	කම්කරුවන්, ශ්‍රමිකයන් ඇතුළත්ව වැටුප් ලබන සේවකයන්	(a) ජීවනෝපාය සහාය සඳහා වන රු. 90,000ක් හෝ ආසන්න මාස තුනක කාලයක ආදායම/ වේතන වල සාමාන්‍ය මත පදනම්ව උපරිම මාස 6ක් සඳහා මුදල් වන්දියක් යන අගයන්ගෙන් වැඩි අගය ගෙවීම. (b) ප්‍රතිස්ථානගත වීම සඳහා පූර්ව ලිඛිත දැනුම්දීමක්.	1. අවශ්‍ය වන්නේ නම් කරුණාසහගත දීමනාවන් ගෙවීමට හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුව තීරණය කරනු ඇත. 2. ප්‍රාදේශීය ලේකම්/ නියෝජ්‍ය ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂ (ඉඩම්), කොළඹ තදාසන්න	2013 ලාර්ක් ප්‍රතිපාදන මගින් යෝජනා කර ඇති රු.90,000ක මාසික මුදල් දීමනාවක්

		තීරණය කිරීම.			දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය අත්කර ගැනීමේ නිලධාරියා ලෙස කටයුතු කරන අතර අත්කර ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය සහ ගෙවීම් කිරීම සිදු කරයි.	
E ජීවනෝපාය ප්‍රතිස්ථාපනය සහ පුනරුත්ථාපනය						
20	E 1	ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීම හේතුවෙන් ජීවනෝපාය අහිමි වීම හෝ ඊට බාධා එල්ලවීම.	දිළිඳු පුද්ගලයන්, ස්වයං රැකියාලාභීන්, කුඩා පරිමාණ ව්‍යාපාරිකයන්, අවදානම් තත්ත්වයේ සිටින පුද්ගලයන්	(a) ව්‍යාපාර සඳහා ආයෝජන කිරීමට/ ආරම්භකිරීමට, එලදායී දේපළ ලබාගැනීම පිණිස ණය ලබා ගැනීමටත්, හවුල්කාර පාර්ශව සම්බන්ධ කරගත් කටයුතු සඳහා ප්‍රවේශවීමට අවශ්‍ය වෘත්තීය සහාය හා උපදෙස් ලබාදීම. (b) ප්‍රතිස්ථාපනය කරනු ලබන පවුල්වල උනන්දුව දක්වන්නා වූ තරුණ තරුණියන් අතුරින් (එක් පවුලකින් එක් කාන්තාවක් හා එක් පිරිමි අයෙකු ලෙස) පවුලකින් උපරිම දෙදෙනෙකු බැගින් තෝරාගෙන ජීවනෝපාය ශක්තිමත් කිරීම සඳහා කුසලතා පුහුණුව ලබාදීම. (c) අවස්ථාවන් පවතින්නේ නම්, ව්‍යාපාර ස්ථානවල, ප්‍රතිස්ථාපනය සිදු කරන වැඩබිම්වල, නිවාස, පිරිසිදු/ නඩත්තු කිරීමේ කාර්යයන් සහ ව්‍යාපෘති සිවිල් වැඩ කටයුතු සිදු කරන ස්ථානවල රැකියා අවස්ථා ලබාදීම. (d) ව්‍යාපාර පරිසරයක (දැනට පවතින හෝ සැලසුම් කළ) හෝ කවර හෝ පොදු වෙළඳ සංකීර්ණයක පිහිටි වැඩි පහසුකම් සහිත විකල්ප ව්‍යාපාර ස්ථානයක්/ වෙළඳසැලක් බදු වාරිකය ගෙවා, කෙටිකාලීන බදු පදනම යටතේ සොයා ගැනීමට සහාය වීම.	1. අවශ්‍ය වන්නේ නම් කරුණාසහගත දීමනාවන් ගෙවීමට හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුව තීරණය කරනු ඇත.	
F බාධා කිරීම් සහ වෙනත් දීමනා						
21	F 1	විදුලිය, ජලය සහ	නිවැසියන්,	(a) සියලුම උපයෝජන සේවා සඳහා ප්‍රවේශවීම් ලබා	අවශ්‍ය වන්නේ නම්	

		ස්ථාවර දුරකථන සම්බන්ධතා සඳහා ප්‍රවේශය අහිමි වීම.	ව්‍යාපාර හිමිකරුවන්, ආයතන (ඉඩමට පවතින අයිතිය නොසලකා) ප්‍රතිස්ථාපනය	ගැනීමට වැයවන පිරිවැය	කරුණාසහගත දීමනාවන් ගෙවීමට හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුව තීරණය කරනු ඇත.			
22	F 2	ගෘහ භාණ්ඩ සහ සවි කිරීම්, නැවත සවිකිරීම සඳහා පිරිවැය	නිවැසියන්, ව්‍යාපාර හිමිකරුවන්, ආයතන (ඉඩමට පවතින අයිතිය නොසලකා) ප්‍රතිස්ථාපනය	(a) ගෘහ භාණ්ඩ සහ සවි කිරීම් නැවත සවි කිරීමට හැකිවන පරිදි රු. 10,000.00ක දීමනාවක්.	1. ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතේ සහ 2008 රෙගුලාසි ප්‍රකාරව ප්‍රධාන තක්සේරුකරු විසින් සියලු ගණනය කිරීම් සිදු කිරීම. 2. ප්‍රාදේශීය ලේකම්/ නියෝජ්‍ය ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂ (ඉඩම්), කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය අත්කර ගැනීමේ නිලධාරියා ලෙස කටයුතු කරන අතර අත්කර ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය සහ ගෙවීම් කිරීම සිදු කරයි.	2013 ලාර්ක් මගින් යෝජනා කරනුයේ රු.5,000ක ගෘහ නැවත සවි කිරීම් දීමනාවකි. නමුත් ඉහළ ජීවන වියදම් සලකා බලා රු.10,000ක් යෝජනා කෙරිණි.		
23	F 3	පදිංචිය වෙනස් කිරීමේදී එම මාරු කිරීම සඳහා වැය වූ පිරිවැය	නිවැසියන් (ඉඩමට පවතින අයිතිය නොසලකා) ප්‍රතිස්ථාපනය	(a) බලපෑමට ලක් වූ නිවසේ හෝ ස්ථානයේ භූමි ප්‍රදේශය මත පදනම්ව පදිංචිය වෙනස් කිරීම සඳහා දීමනාවක්. <table border="1" data-bbox="919 1300 1398 1421"> <tr> <td>ගෙබ්ම වර්ග ප්‍රමාණය (වර්ග අඩි)</td> <td>දීමනාව (රු.)</td> </tr> </table>	ගෙබ්ම වර්ග ප්‍රමාණය (වර්ග අඩි)	දීමනාව (රු.)	1. ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතේ සහ 2008 රෙගුලාසි ප්‍රකාරව ප්‍රධාන තක්සේරුකරු විසින් සියලු ගණනය කිරීම් සිදු කිරීම. 2. ප්‍රාදේශීය ලේකම්/	
ගෙබ්ම වර්ග ප්‍රමාණය (වර්ග අඩි)	දීමනාව (රු.)							

				<table border="1"> <tr> <td><1000</td> <td>10,000.00</td> </tr> <tr> <td>1000 – 2000</td> <td>15,000.00</td> </tr> <tr> <td>>2000</td> <td>25,500.00</td> </tr> </table>	<1000	10,000.00	1000 – 2000	15,000.00	>2000	25,500.00	නියෝජ්‍ය ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂ (ඉඩම්), කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය අත්කර ගැනීමේ නිලධාරියා ලෙස කටයුතු කරන අතර අත්කර ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය සහ ගෙවීම් කිරීම සිදු කරයි.															
<1000	10,000.00																									
1000 – 2000	15,000.00																									
>2000	25,500.00																									
24	F 4	විකල්ප නවාතැන් පහසුකම් සොයා ගැනීම සඳහා වැය වූ වියදම්	නිවැසියන්, ව්‍යාපාර හිමිකරුවන්, ආයතන (ඉඩමට පවතින අයිතිය නොසලකා) ප්‍රතිස්ථාපනය	<p>(a) “හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුවමගින් තීරණය කරන ලද කාල සීමාව මත පදනම්ව ගෙවල්කුලී දීමනාවන් ගෙවනු ලැබේ,</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>ගෙවීම වර්ග ප්‍රමාණය (වර්ග අඩ්)</th> <th>මහනගර සභා බල ප්‍රදේශය (රු.)</th> <th>නගර සභා බල ප්‍රදේශය (රු.)</th> <th>ප්‍රාදේශීය සභා බල ප්‍රදේශය (රු.)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td><500</td> <td>50,000.00</td> <td>40,000.00</td> <td>20,000.00</td> </tr> <tr> <td>500 – 750</td> <td>60,000.00</td> <td>50,000.00</td> <td>30,000.00</td> </tr> <tr> <td>750 – 1000</td> <td>75,000.00</td> <td>60,000.00</td> <td>40,000.00</td> </tr> <tr> <td>>1000</td> <td>100,000.0</td> <td>75,000.00</td> <td>50,000.00</td> </tr> </tbody> </table> <p>(ව්‍යාපෘතියට එහි ඉදිරි කටයුතු සිදුකර ගෙන යාමට හැකිවන පරිදි නිවැසියන්, ව්‍යාපෘතිය සමඟ අවබෝධතා ගිවිසුමක් අත්සන් කළ යුතු වේ.)</p>	ගෙවීම වර්ග ප්‍රමාණය (වර්ග අඩ්)	මහනගර සභා බල ප්‍රදේශය (රු.)	නගර සභා බල ප්‍රදේශය (රු.)	ප්‍රාදේශීය සභා බල ප්‍රදේශය (රු.)	<500	50,000.00	40,000.00	20,000.00	500 – 750	60,000.00	50,000.00	30,000.00	750 – 1000	75,000.00	60,000.00	40,000.00	>1000	100,000.0	75,000.00	50,000.00	ප්‍රාදේශීය ලේකම්/ නියෝජ්‍ය ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂ (ඉඩම්), කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය අත්කර ගැනීමේ නිලධාරියා ලෙස කටයුතු කරන අතර අත්කර ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය සහ ගෙවීම් කිරීම සිදු කරයි.	2013 ලාර්ක් ප්‍රතිපාදන මගින් යෝජනා කළ පරිදි භූමියේ වර්ග ප්‍රමාණය මත පදනම්ව මාස 6ක ගෙවල් කුලී දීමනාවක්
ගෙවීම වර්ග ප්‍රමාණය (වර්ග අඩ්)	මහනගර සභා බල ප්‍රදේශය (රු.)	නගර සභා බල ප්‍රදේශය (රු.)	ප්‍රාදේශීය සභා බල ප්‍රදේශය (රු.)																							
<500	50,000.00	40,000.00	20,000.00																							
500 – 750	60,000.00	50,000.00	30,000.00																							
750 – 1000	75,000.00	60,000.00	40,000.00																							
>1000	100,000.0	75,000.00	50,000.00																							
	G	විශේෂ සහාය																								
25	G 1	අවදානම් තත්ත්වයේ කාණ්ඩය යටතට ගැනෙන, පවුල්වල ගෘහමූලිකයන් මත ඇති කරන බලපෑම	අවදානම් කාණ්ඩය යටතට ගැනෙන කුටුම්භවල ගෘහ මූලිකයන්	(a) එක් එක් පුද්ගලයා අවදානම් තත්ත්වයට පත්වන මට්ටමෙහි බරපතල බව සැලකිල්ලට ගනිමින් හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුව විසින් නිශ්චය කරනු ලබන කරුණාසහගත ගෙවීම්කි.	අවශ්‍ය වන්නේ නම් කරුණාසහගත දීමනාවන් ගෙවීමට හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුව තීරණය කරනු ඇත.	2013 ලාර්ක් මගින් යෝජනා කළ පරිදි රු.15,000ක් විශේෂ නැවත පදිංචි කිරීමේ සහායන් ලෙස																				

			(ජාතික දරිද්‍රතා රේඛාවට පහළ මට්ටමට ගැනෙන කුටුම්භ, වයස්ගත හා ස්ත්‍රී මූලික පවුල්, කායික රෝගවලින් පෙළෙන්නන්			ලබාදීම.
	G 2	උප කුටුම්භ මත ඇති කරන බලපෑම	ප්‍රධාන නිවාස ඒකකය තුළ ජීවත්වන උප පවුල්/ ස්වයං ප්‍රතිස්ථාපනය විය යුතු වාසයකරන්නන්	(a) රු. 1,000,000.00ක ස්වයං ප්‍රතිස්ථාපන දීමනාවක් සහ අවශ්‍ය පරිදි පුනරුත්ථාපන සහාය ලබාදීම.	1. අවශ්‍ය වන්නේ නම් කරුණාසහගත දීමනාවන් ගෙවීමට හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුව තීරණය කරනු ඇත.	
H අතිරේක දීමනා සහ දිරිදීමනා						
26	H 1	අත්කර ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය අතරතුර පැන නගින වියදම්	ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතේ 9 වන වගන්තිය යටතේ පවත්වන විමර්ශනයට සහභාගී වූ කුටුම්භවල ගෘහමූලිකයන්	(a) අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් අනුමත කළ පරිදි, 9 වන වගන්තිය යටතේ විමර්ශනයට පෙනී සිටි, බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් සඳහා රු. 10,000.00ක මුදල් දීමනාව.		
27	H 2	නියම කරන ලද කඩඉම් දිනයට පෙර දේපළ බාරදීම	තෛතික හිමිකමක් සහිත සහ	(a) ව්‍යවස්ථාපිත වන්දියෙන් 25%කට සමාන වූ දීමනාවක්.	අවශ්‍ය වන්නේ නම් කරුණාසහගත දීමනාවන් ගෙවීමට හිමිකම්	

		වෙනුවෙන් ගෙවන දිරි දීමනාව	ප්‍රතිස්ථාපනය වනු ඇති කුටුම්භ හෝ ව්‍යාපාර හිමිකරුවන්		තක්සේරු කිරීමේ කමිටුව තීරණය කරනු ඇත.	
28	H3	වෙනත් කවර හෝ උප වගන්තියට අන්තර්ගත නොවන වන්දි පැකේජ	කුලී නිවැසියන් සහ ස්වයං රැකියාවල නිරත වූ පුද්ගලයන්	(a) සෑම කුටුම්භයක් සඳහාම උපරිමය ශ්‍රී ලංකා රුපියල් 15,000/-ක මුදල් දීමනාවක්.	අවශ්‍ය වන්නේ නම් කරුණාසහගත දීමනාවන් ගෙවීමට හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුව තීරණය කරනු ඇත.	2013 ලාර්ක් මගින් යෝජනා කළ පරිදි වන්දි නොලබන කුලී නිවැසියන් හා ස්වයං රැකියාවේ නියුතු පුද්ගලයන් වෙනුවෙන්
29	H4	නිවසක හිමිකරුවෙකු හෝ ආයෝජන දේපළක හිමිකරුවකු අවතැන් වූ විට	නිවසක හෝ ආයෝජන දේපළක හිමිකරුවෙකු	(a) ප්‍රතිස්ථාපන වටිනාකම/ වෙළඳපල වටිනාකම මත පදනම්ව 10%ක අතිරේක ගෙවීමක්.	1. ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතේ සහ 2008 රෙගුලාසි ප්‍රකාරව ප්‍රධාන තක්සේරුකරු විසින් සියලු ගණනය කිරීම් සිදු කිරීම. 2. ප්‍රාදේශීය ලේකම්/ නියෝජ්‍ය ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂ (ඉඩම්), කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය අත්කර ගැනීමේ නිලධාරියා ලෙස කටයුතු කරන අතර අත්කර ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය සහ ගෙවීම් කිරීම සිදු කරයි.	

I		ප්‍රජා සම්පත් අහිමි වීම				
30	I 1	සංස්කෘතික සම්පත් පූජනීය වස්තුව, පන්සල්, පල්ලි සහ ආගමික හා සංස්කෘතිකමය වටිනාකමක් සහිත ඉදිකිරීම් සහ වස්තූන් අහිමි වීම.	ප්‍රදේශයේ ප්‍රජාව සහ කණ්ඩායම්	<p>(a) අදාළ ස්ථාන/ ආයතනවල පාලනය සිදු කරන භාරකාර මණ්ඩල සමඟ සාකච්ඡා කොට, හැකි අවම කාල සීමාවක් තුළ, බලපෑමට ලක් වූ සංස්කෘතික සම්පත් ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීම/ නැවත ඉදිකිරීම සහ පොදු දේපළ සම්පත් ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීම.</p> <p>(b) සෞභෝග්‍ය කොන්/ සෞභෝග්‍ය ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීම අවශ්‍ය වන්නේ නම් (කවර හෝ ආකාරයේ ආගමික වාරිතූ පවතී නම් ඒවාද ඇතුළත්ව) මළ සිරුරු ගොඩ ගැනීම සඳහා වන පිරිවැය ආවරණය කිරීම සඳහා දීමනාවක්.</p>	<p>1. ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතේ සහ 2008 රෙගුලාසි ප්‍රකාරව ප්‍රධාන තක්සේරුකරු විසින් සියලු ගණනය කිරීම් සිදු කිරීම.</p> <p>2. අවශ්‍ය වන්නේ නම් කරුණාසහගත දීමනාවන් ගෙවීමට හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුව තීරණය කරනු ඇත.</p> <p>3. ප්‍රාදේශීය ලේකම්/ නියෝජ්‍ය ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂ (ඉඩම්), කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය අත්කර ගැනීමේ නිලධාරියා ලෙස කටයුතු කරන අතර අත්කර ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය සහ ගෙවීම් කිරීම සිදු කරයි.</p>	
31	I 2	ප්‍රජා සහ සමාජ සේවා පහසුකම් (ප්‍රාදේශීය මාර්ග, අඩි පාරවල්, ක්‍රීඩාංගන, පොදු ළිං, ජල මූලාශ්‍ර පවතින ස්ථාන ආදිය) අහිමි වීම.	ප්‍රදේශයේ ප්‍රජාව සහ කණ්ඩායම්	<p>(a) අදාළ/ සුදුසු පරිදි ප්‍රජා සංවිධාන සහ දේපළවල භාරකාර මණ්ඩල සමඟ සාකච්ඡා කොට බලපෑමට ලක් වූ ප්‍රජා හෝ සමාජ සේවා පහසුකම් ඒවා පෙර පැවති තත්ත්වයට හෝ ඊට වඩා උසස් තත්ත්වයට පුනරුත්ථාපනය කිරීම/ ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීම, හෝ</p> <p>(b) බලපෑමට ලක් වූ ප්‍රජා කණ්ඩායම් සමඟ සාකච්ඡා කොට අවශ්‍ය වන්නේ නම් ප්‍රතිස්ථාපනය/ ප්‍රතිසංස්ථාකගත කිරීම, හෝ</p>	<p>1. ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතේ සහ 2008 රෙගුලාසි ප්‍රකාරව ප්‍රධාන තක්සේරුකරු විසින් සියලු ගණනය කිරීම් සිදු කිරීම.</p> <p>2. අවශ්‍ය වන්නේ නම් කරුණාසහගත</p>	

				<p>(c) මුළු ප්‍රතිස්ථාපන පිරිවැය මත මුදල් ගෙවීම, සහ</p> <p>(d) එම පහසුකම් භාවිතා කරන කණ්ඩායම්වලට අත්විඳීමට සිදුවන අපහසුතා මඟ හැරීම පිණිස ව්‍යාපෘති සිවිල් කාර්යය සිදු කරන අතරවාරයේදී තාවකාලික සේවාවන් සැපයීම සහ</p> <p>(e) ප්‍රජා සම්පත් වෙත ප්‍රවේශ වීම ප්‍රතිෂ්ඨාපනය</p>	<p>දීමනාවන් ගෙවීමට හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුව තීරණය කරනු ඇත.</p> <p>3. ප්‍රාදේශීය ලේකම්/ නියෝජ්‍ය ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂ (ඉඩම්), කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය අත්කර ගැනීමේ නිලධාරියා ලෙස කටයුතු කරන අතර අත්කර ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය සහ ගෙවීම් කිරීම සිදු කරයි.</p>	
32	I 3	සමාජ අරමුදල් (capital) අහිමි වීම/ සමාජ දුරස්ථභාවයක් ඇතිවීම.	සත්කාරක ප්‍රජාව සහ නැවත පදිංචි වූවන් අතර දුර්වල ඒකාබද්ධතාව සහ අන්‍යෝන්‍ය සමාජ සම්බන්ධතා දුර්වල වීම.	<p>(a) සමාජ ප්‍රාග්ධනය (social capital) වැඩිකර ගැනීම පිණිස සත්කාරක ප්‍රජාව සහ නැවත පදිංචිවන්නන් යන කණ්ඩායම් දෙකම සහභාගී වන ප්‍රජා සංවිධාන පිහිටුවීම සහ දියුණු කිරීම සඳහා ව්‍යාපෘති හවුල්කාර නියෝජිත ආයතනවලට සහාය දීම.</p> <p>(b) සත්කාරක සහ ප්‍රතිස්ථාපිත පවුල් එක්වසමාජීය උත්සවවැනිවිශේෂාංග පැවැත්වීම සඳහා පහසුකම් සැපයීම.</p> <p>(c) සත්කාරක හා ප්‍රතිස්ථාපිත යන ප්‍රජා කණ්ඩායම් දෙකටම ප්‍රතිලාභ අත්වන පොදු සුභසාධන කටයුතු සහ වෙනත් සේවාවන් වලදී හවුල්කාර නියෝජිත ආයතනවලට සහාය වීම.</p>	<p>ප්‍රාදේශීය ලේකම්/ නියෝජ්‍ය ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂ (ඉඩම්), කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය අත්කර ගැනීමේ නිලධාරියා ලෙස කටයුතු කරන අතර අත්කර ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය සහ ගෙවීම් කිරීම සිදු කරයි.</p> <p>අවශ්‍ය වන්නේ නම් කරුණාසහගත දීමනාවන් ගෙවීමට හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුව තීරණය කරනු ඇත.</p>	

J		මහජන උපයෝගීතා සේවාවන්				
33	J 1	බලපෑමට ලක් වූ මහජන උපයෝගීතා	මහජන උපයෝගීතා හිමිකරුවන් (ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලය, ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාපවහන මණ්ඩලය, ශ්‍රී ලංකා ටෙලිකොම් ආදී)	(a) අදාළ බලධාරීන්ගේ උපදෙස් සහිතව, තෝරාගත් ස්ථානවල නැවත ස්ථාපිත කිරීම.	<ol style="list-style-type: none"> 1. ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතේ සහ 2008 රෙගුලාසි ප්‍රකාරව ප්‍රධාන තක්සේරුකරු විසින් සියලු ගණනය කිරීම් සිදු කිරීම. 2. අවශ්‍ය වන්නේ නම් කරුණාසහගත දීමනාවන් ගෙවීමට හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුව තීරණය කරනු ඇත. 3. ප්‍රාදේශීය ලේකම්/ නියෝජ්‍ය ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂ (ඉඩම්), කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය අත්කර ගැනීමේ නිලධාරියා ලෙස කටයුතු කරන අතර අත්කර ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය සහ ගෙවීම් කිරීම සිදු කරයි. 	
K		තාවකාලික බලපෑම්				
34	K1	සිවිල් කාර්යයන් හේතුවෙන් වන තාවකාලික අහිතකර බලපෑම් (ප්‍රවේශයන් අහිමි වීම, දේපළ හෝ ඉඩම්වලට සිදුවන	තෛතික හිමිකමක් සහිත පුද්ගලයන්; බලපත්‍රලාභී වෙළඳුන්, කුලී නිවැසියන්/	<p>(b) කාර්ය සිදු කෙරෙන ආකාරය දක්වන කාර්ය සටහන, ව්‍යාපෘතිය හේතුවෙන් සිදුවිය හැකි යැයි අපේක්ෂිත තාවකාලික බලපෑම් ආදී තොරතුරු මහජනතාව වෙත දැනුම්දීම සඳහා වැඩබිම් තුළ දැන්වීමක් ප්‍රදර්ශනය කිරීම.</p> <p>(c) බලපෑමට ලක් වූ කවර හෝ වත්කම් (උදා: කඩා දැමෙන මායිම් තාප්ප, ඉවත් කෙරෙන ගස් ආදී)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ඉඩම් අත්කර ගැනීමේ පනතේ සහ 2008 රෙගුලාසි ප්‍රකාරව ප්‍රධාන තක්සේරුකරු විසින් සියලු ගණනය කිරීම් සිදු කිරීම. 2. අවශ්‍ය වන්නේ නම් 	

	<p>භානි, ආරක්ෂාව සම්බන්ධයෙන් පවතින අවදානම්, සංවරණය මත ඇති කරන බලපෑම වැනි)</p>	<p>බදුකරුවන්, වැනි නෛතික හිමිකමක් නොමැති පුද්ගලයන්; ජංගම වෙළඳුන්, වාණිජ්‍ය ව්‍යාපාර ස්ථානවල සේවකයන්, කම්කරුවන් ප්‍රදේශයේ ජනතාව වැනි</p>	<p>වෙනුවෙන් මුදලින් වන්දි ගෙවීම. (d) සංවරණය පහසු කිරීම සඳහා අවශ්‍ය පරිදි රථ වාහන කළමනාකරණ පියවර ගැනීම. (e) වෙළඳාම/ ව්‍යාපාර අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යාම සඳහා ප්‍රවේශය සැපයීම පිණිස විශේෂ පියවර ගැනීම. (f) මාර්ගය දෙපස ඊට අයත් යෝජිත සීමාවෙන් පිටත පිහිටි සියලු ඉඩම් තාවකාලිකව භාවිතා කිරීම, ඉඩම් හිමියාගේ සහ කොන්ත්‍රාත්කරුගේ ලිඛිත අනුමැතිය හරහා සිදුවිය යුතුය. ඉදිකිරීම් වැඩබිම්වල කඳවුරු (construction camps) ස්ථාපිත කිරීම, ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ඒකක සමඟ සාකච්ඡාකොට කොන්ත්‍රාත්කරු විසින් සිදු කරනු ඇත.</p>	<p>කරුණාසහගත දීමනාවන් ගෙවීමට හිමිකම් තක්සේරු කිරීමේ කමිටුව තීරණය කරනු ඇත. 3. ප්‍රාදේශීය ලේකම්/ නියෝජ්‍ය ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂ (ඉඩම්), කොළඹ තදාසන්න දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය අත්කර ගැනීමේ නිලධාරියා ලෙස කටයුතු කරන අතර අත්කර ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය සහ ගෙවීම් කිරීම සිදු කරයි.</p>	
L	නැවත පදිංචි කිරීමේ අනපේක්ෂිත බලපෑම්				
	<p>(a) ව්‍යාපෘතිය හේතුවෙන් සිදුවන ස්වකැමැත්තෙන් තොරව නැවත පදිංචි කිරීමේ කවර හෝ අනපේක්ෂිත බලපෑම් ලේඛනගත කරන අතර නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාකාරී සැලැස්මෙහි එකඟත්වයට පත්ව ඇති මූලධර්ම මත පදනම්ව එම බලපෑම් අවම කිරීමට පියවර ගැනේ.</p> <p>(b) මෙමහිමිකම් ගෙවීමේ ක්‍රමවේදය තුළ හඳුනාගෙන හෝ විස්තර කොට නොමැති ඕනෑම කාණ්ඩයකට අයත් ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන් හෝ දේපළ හෝ සේවාවන් වෙනුවෙන් වන්දි ගෙවනු ඇත./ අදාළ නෛතික ලේඛන මාර්ගෝපදේශ ලෙස සලකමින් සහ ව්‍යාපෘති මෙහෙයුම් ඒකකයේ සමාජ නිලධාරීන්ගේ සහ අදාළ ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරයාගේ නිරීක්ෂණ සැලකිල්ලට ගනිමින් අමාත්‍යාංශයේ කමිටුව හරහා සිද්ධියෙන් සිද්ධිය සලකා ලබනු ඇත.</p>				